

ÉVES JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. ÉVRŐL SZÓLÓ ÜZLETI JELENTÉSE ÉS ÉVES BESZÁMOLÓJA

Összeállította: a Magyar Nemzeti Bank Kontrolling főosztálya

Kiadja: a Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Antalffy Krisztina

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

ISSN 1216-6197

TARTALOM

I. RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. ÉVI ÜZLETI JELENTÉSE

ELNÖKI ÖSSZEFOGLALÓ	9
A MAGYAR NEMZETI BANKRÓL RÖVIDEN	10
AZ MNB CÉLJAI, ALAPFELADATAI	10
AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI; DÖNTÉSHOZATAL	11
A JEGYBANK SZERVEZETE	13
AZ MNB 2002. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÁTTEKINTÉSE (VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ)	15
MONETÁRIS POLITIKA 2002-BEN	15
A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA	15
FIZETÉSI RENDSZER	15
DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS	16
EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG	16
STATISZTIKAI SZOLGÁLAT	16
AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA	17
BESZÁMOLÓ AZ MNB 2002. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL	18
A MONETÁRIS POLITIKA KERETEI	18
Az infláció alakulása	19
Monetáris kondíciók	19
A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA	22
A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásának elemzése	22
Jogszabály-előkészítés és a jegybanki szabályozói politika kialakítása	23
A jegybanki helyszíni ellenőrzések	23
FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK	23
Az MNB fő feladatai és azok teljesítése	23
A VIBER működése	25
Értékpapír-elszámolási rendszer	25
DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS	26
EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG 2002	27
Készpénzforgalom, feldolgozási tevékenység	28
Forgalomban lévő készpénz	28
Forgalomban lévő bankjegyek	28
Forgalomban lévő érmék	29
Bankjegy- és érmeszakértői, fejlesztési tevékenység	29
Emlékpénzérme-kibocsátás	31

STATISZTIKAI SZOLGÁLAT	31
Az MNB statisztikai tevékenységének törvényi szabályozása	31
Az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészítése	32
Statisztikai tevékenységek	32
Nemzetközi adatszolgáltatás	33
Együttműködés a hazai társintézményekkel	33
AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA	34
Az MNB eredményének alakulása tevékenységi körök szerint	34
A mérlegtételeket érintő főbb intézkedések, események	35
Az eredmény kialakulására ható tényezők	36
A Magyar Nemzeti Bank 2002. évi első gazdálkodása	38
Emberierőforrás-gazdálkodás	41
 II. RÉSZ	
A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. ÉVI AUDITÁLT ÉVES BESZÁMOLÓJA	
 AUDITORI JELENTÉS	45
 A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE	46
 A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA	47
 CASH FLOW-KIMUTATÁS	48
 KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET	49
AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA	49
Az MNB számviteli rendszerének jellemzői	49
Alkalmazott főbb értékelési elvek	50
A jogszabályi környezet változásának eredményre és mérlegre gyakorolt hatása	52
A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2002. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE	54
A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK	54
A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSNEK DEVIZÁBAN NYÚJTOTT HITELEK ÉS AZOK FEDEZETI ÜGYLETEI	55
A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI	56
A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA	57
HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK	57
A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA	58
A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK	58
EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK	59
EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN	60
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	62
CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS	65
A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA	65
AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	66
SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA	67
AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI	67
AZ MNB JÖVEDELEMTULAJDONOSONKÉNTI NETTÓ KAMATEREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA	68

A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI	70
PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY	70
EGYÉB EREDMÉNY	71
AZ ELŐZŐ TÉTELEKBE NEM SOROLT SZOKÁSOS MÉRTÉKŰ ÉS RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	
 RÉSZLETEZÉSE	72
A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA	73
A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK	
 JAVADALMAZÁSA	74
KÖZGYŰLÉSI HATÁROZAT	76

I. RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. ÉVI ÜZLETI JELENTÉSE

ELNÖKI ÖSSZEFOGLALÓ

2002-ben folytatódott az előző év közepén beindult dezinflációs folyamat. Az év végére az infláció 4,8%-ra csökkent. Ezzel az MNB 2001 után 2002-ben is teljesítette inflációs célkitűzését.

Az infláció csökkenését meghatározta a forint euróhoz viszonyított felértékelődése és a 2001-ben végbement reálfelértékelődés 2002-re áthúzódó hatása. Nem hagyható figyelmen kívül a világ gazdasági növekedés általános lassulása, amely viszonylag alacsony kamatok mellett is kedvező dezinflációs környezetet teremtett.

Ezzel ellentétben a belföldi makrogazdasági mutatók a belföldi infláció szempontjából rendkívül kedvezőtlenül alakultak. A gazdaság helyzetét nagymértékben a politika, a választási év határozta meg. Az év elején a minimálbérek 25%-os emelése, szeptembertől pedig a közsféra mintegy hatszázezer alkalmazottjának 50%-os béremelése azt eredményezte, hogy a bérinfláció átlagosan 19% fölötti értéket ért el. A kiugró béremelés, amelyet részben a versenyszektor is követett, valamint az államháztartás hiányának a GDP 2001. évi 4,1%-ról 9,4%-ra történt emelkedése óriási inflációs nyomást okozott a gazdaságban. Ezt a jegybank csak viszonylag magas kamatokkal (illetve kétszeri kamatemeléssel) és az erős árfolyam tolerálásával tudta kordában tartani. Elsősorban a kiugró béremelkedés, de részben az erős árfolyam kedvezőtlenül hatott a gazdaság fejlődésére.

Az év második felében politikai felhangoktól sem mentes vita alakult ki a monetáris politikáról. Ez tovább növelte a bizonytalanságot, noha a célok eléréséhez a fiskális és monetáris politika összhangja szükséges.

2002-ben Magyarország közelebb került az európai uniós tagsághoz. Az ír népszavazás és a csatlakozási tárgyalások decemberi lezárása után csaknem bizonyossá vált, hogy 2004. május elsején, kilenc másik tagjelölt országgal együtt, Magyarország is csatlakozhat az Európai Unióhoz. Előtérbe került az euró bevezetésének időzítése. Az MNB véleménye szerint az euróövezethez történő mielőbbi – leghamarabb 2007-ben lehetséges – csatlakozás pozitívan befolyásolhatja Magyarország gazdasági növekedését. Az évente 0,6-0,9%-os lehetséges növekedési többlet fő oka a stabilitás mellett a külkereskedelem bővülése és a reálkamatok csökkenése.

Ehhez a maastrichti kritériumok teljesítése szükséges, ami rendkívül fegyelmezett és összehangolt fiskális és monetáris politikát követelne meg a következő években.

A magyarországi bankrendszer és pénzügyi közvetítő rendszer 2002-ben is stabil volt. A szabályozók változtatását – csakúgy, mint a fizetési rendszert vagy a statisztikai szolgálat szabályainak alakítását – az EU-s közeledés követelményei határozták meg. Az emissziós tevékenység és a készpénzforgalom 2002-ben is fennakadásmentes volt.

Az MNB pénzügyi eredményét ez évben is elsősorban a monetáris folyamatok pénzügyi hatásai befolyásolták (pl. a devizatartalékok árfolyamváltozása). A belső gazdálkodás és a folyamatok korszerűsítése, hatékonyságának növelése eredményeképpen a működési költségek az előző évhez viszonyítva reálértékben 15%-kal csökkentek.

Végezetül kijelenthetem, hogy 2002-ben Magyarország közelebb került az Európai Unióhoz, bár az euró bevezetéséhez a hazai makrogazdasági folyamatok jelentős korrekciójára lesz szükség. Az MNB a törvényben meghatározott feladatait eredményesen elvégezte.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

A MAGYAR NEMZETI BANKRÓL RÖVIDEN

I.

A társaság cégneve: Magyar Nemzeti Bank

Székhelye: 1054 Budapest, Szabadság tér 8-9.

Működési formája: részvénytársaság

Alapítási ideje: 1924

Tulajdonosa (részvényese): a magyar állam – képviseli: a pénzügyminiszter

Tevékenységi köre: a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvényben meghatározott

Alaptőkéje: 10 milliárd forint

AZ MNB CÉLJAI, ALAPFELADATAI

A Magyar Nemzeti Bank speciális részvénytársaságként működő jogi személy, amely tevékenységét a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. tv.-ben meghatározott körben végzi.

A 2001. július 13-án hatályba lépett – a bank elsődleges céljairól, alapvető feladatairól, intézményi, szervezeti, személyi, pénzügyi függetlenségéről, működéséről rendelkező – törvény jelentős változásokat hozott a bank életében és tevékenységének fő hangsúlyában. Az Európai Közösséget Létrehozó Szerződés 105. cikkével is összhangban deklarálta, hogy az MNB első és legfontosabb célja az árstabilitás elérése és fenntartása. A függetlenség megteremtéséhez a törvény rögzíti azt is, hogy a jegybank csupán e cél veszélyeztetése nélkül – a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel – támogatja a kormány gazdaságpolitikájának megvalósulását.

Az árstabilitás megvalósítása (elérése és fenntartása) mellett, illetve annak érdekében a bank a törvényben meghatározott alapvető feladatait látja el, így:

- a nemzeti fizetőeszköz értékállóságának védelme érdekében meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát;
- kizárólagos jogosultként törvényes fizetőeszköznek

minősülő bankjegyet és érmét bocsát ki a Magyar Köztársaság területén;

- hivatalos deviza- és aranytartalékot képez, és kezeli azt;
- a devizataralék kezelésével és az árfolyam-politika végrehajtásával kapcsolatban devizaműveleteket végez;
- kialakítja és szabályozza a belföldi fizetési és elszámolási rendszereket, támogatja azok biztonságos és hatékony működését;
- a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információkat gyűjt és tesz közzé;
- támogatja a pénzügyi rendszer stabilitását, valamint a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítását és hatékony vitelét.

A fentiekén túl az MNB más tevékenységet csak elsődleges célja és a felsorolt feladatok teljesítésének veszélyeztetése nélkül – jogszabályban meghatározott felhatalmazás alapján – folytathat.

A jegybanki függetlenség jegyében az árstabilitás elérését és fenntartását szolgáló monetáris politikát, az annak érvényesítését szolgáló eszközöket a bank a 2001. évi LVIII. tv.-ben foglalt keretek között önállóan alakítja ki. Ilyen eszköz egyebek mellett, hogy az MNB a számlavezetési körében betétet fogad el, és megfelelő biztosíték ellenében – a törvény szerinti korlátozással – hitelt nyújt, értékpapírokat vásárol, elad és közvetít, saját értékpapírokat bocsát ki, árfolyamokat és kamatokat befolyásol és meghatároz, értékpapírokat számítol le, szabályozza a kötelező tartalékot.

Az MNB számlavezetési tevékenysége a törvény által meghatározott alanyi körre korlátozódik. A bank vezeti például a kincstári egységes számlát, az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság, az Államadósság Kezelő Központ Részvénytársaság, a hitelintézetek, az elszámolóházak, továbbá az Országos Betétbiztosítási Alap és a Befektetővédelmi Alap pénzforgalmi számláját.

A Magyar Nemzeti Bank Igazgatóságának tagjai (balról jobbra): Auth Henrik általános hatáskörű alelnök; Dr. Szapáry György alelnök; Járai Zsigmond elnök – a Magyar Nemzeti Bank, a Monetáris Tanács és az Igazgatóság elnöke; Adamecz Péter alelnök; Riecke Werner alelnök

AZ MNB SZERVEI, VEZETŐI; DÖNTÉSHOZATAL

A Magyar Nemzeti Bank testületeiről a jegybanktörvény és az abban foglalt eltérésekkel a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény rendelkezik.

A fenti két jogszabály alapján az MNB-nek – bár egyszemélyes gazdasági társaságként működik – van **közgyűlése**, ahol a magyar államot mint részvénytulajdonost a pénzügyminiszter képviseli. A közgyűlés összehívására, határozatképességére és hatáskörére vonatkozó szabályokat a jegybanktörvény, a gazdasági társaságokról szóló törvény és a bank alapszabálya tartalmazza. Kizárólagos hatáskörébe tartozik az alapszabály megállapítása és módosítása, az alaptőke meghatározása, a mérleg és az eredménykimutatás megállapítása, a törvényes működés biztosítékát jelentő könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása.

Az Európai Unió elvárásaival összhangban az MNB vezető tisztségviselőinek (elnök, alelnökök, a Monetáris Tanács egyéb tagjai), továbbá a Felügyelő Bizottság tag-

jainak díjazását – a függetlenség további garanciájaként – a 2001. évi LVIII. tv. hatálybalépése óta nem a közgyűlés, hanem a törvény határozza meg.

Az MNB alapfeladataival, az árfolyamrendszer megválasztásával, valamint a hitelintézeteknek szükséghelyzetben történő rendkívüli hitelnyújtással kapcsolatos kérdésekben a Magyar Nemzeti Bank legfőbb döntéshozó szerve a – korábbi jegybanktanácsot a törvény hatálybalépésével felváltó és annál operatívabban működő, gyakrabban ülésező, legalább hét, de legfeljebb kilenc tagból álló – **Monetáris Tanács**. A monetáris tanács és az igazgatósági üléseken a jegybanki függetlenséget tiszteletben tartva – szavazati jog nélkül – a pénzügyminiszter vagy az általa felhatalmazott személy is részt vesz a kormány képviseletében. A kormánnyal való kapcsolattartás ezen módja összhangban áll az Európai Unió irányelveivel, és amellyel, hogy ezáltal a kormányzat tájékoztatást kap a bank tevékenységéről és a monetáris folyamatok alakulásáról, a szavazati jog nélküli jelenlét hozzászólási jogot is biztosít az ülés napirendjéhez a kormány képviselőjének.

A kapcsolattartás módjának jogszabályi szintű rendezése mellett a jegybanktörvény kimondja: „Az MNB-t e törvényben meghatározott feladatkörében a kormány nem utasíthatja”.

A Monetáris Tanács tagjai a 2002. évben:

- Járai Zsigmond elnök – a Monetáris Tanács és az Igazgatóság elnöke,
- Auth Henrik általános hatáskörű alelnök, az Igazgatóság tagja,
- Adamecz Péter alelnök, az Igazgatóság tagja,
- Riecke Werner alelnök, az Igazgatóság tagja,
- Dr. Szapáry György alelnök, az Igazgatóság tagja,
- Dr. Kádár Béla, a Monetáris Tanács külső tagja,
- Dr. Káró Tamás, a Monetáris Tanács külső tagja,
- Dr. Oblath Gábor, a Monetáris Tanács külső tagja.

A Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásáért, valamint az MNB működésének irányításáért az **Igazgatóság** felel. Hatáskörébe tartozik egyebek mellett az alapvető feladatok végrehajtásának irányítása, az MNB mérlegéről, illetőleg vagyon- és eredménykimutatásáról, valamint az eredmény felosztásáról a közgyűlés elé terjesztendő javaslat elkészítése; az üzletvezetésről, a bank vagyoni helyzetéről és üzletpolitikájáról a közgyűlésnek szóló jelentés tervezetének jóváhagyása; a szervezettel és belső irányítással összefüggő kérdések jóváhagyása; a szakmai tervek és programok, valamint a fejlesztési és működési költségterv jóváhagyása; a belső ellenőrzés tapasztalatainak és tervének megtárgyalása; a kollektív szerződés lényeges módosítására irányuló javaslat elfogadása.

Az MNB operatív vezető testületeként működő Igazgatóság legalább négy, de legfeljebb hat tagból áll. Tagjai a bank elnöke és alelnökei.

A Monetáris Tanács és az Igazgatóság jogállására, hatáskörére, feladataira, működésének rendjére vonatkozó rendelkezéseket a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény, a gazdasági társaságokról szóló törvény, a bank alapszabálya, Szervezeti és Működési Szabályzata, illetve az e testületek által megalkotott ügyrendek tartalmazzák.

A testületek munkáját az Igazgatóság döntése alapján szakmai bizottságok segítik. Az **ALCO (Eszköz-forrás Bizottság)** feladata a Monetáris Tanács devizatartalékkezeléssel kapcsolatos döntéseinek előkészítése, a tevékenységgel kapcsolatos tájékoztató anyagok elfogadása,

illetve a Monetáris Tanács és az Igazgatóság által delegált hatáskörben az operatív döntések meghozatala. Az **Audit Bizottság** az MNB ellenőrzési rendszere (első ellenőrzés, könyvvizsgáló, Felügyelő Bizottság, Állami Számvevőszék) által tett megállapítások utókövetését, tapasztalatainak megtárgyalását, az éves ellenőrzési terv előzetes elfogadását, megvalósulásának nyomon követését végzi. A **Bankszakmai Bizottság** feladata a pénzügyi közvetítő rendszerrel kapcsolatos jegybanksi döntések meghozatala. A **Beruházási és Költséggazdálkodási Bizottság** az Igazgatóság által jóváhagyott terv keretein belül a beruházási és költséggazdálkodási kérdésekben dönt. A **Kiemelt Beruházási Bizottság** a Logisztikai Központ beruházásai kapcsán a Beruházási és Költséggazdálkodási Bizottság jog- és hatáskörreit látja el és gyakorolja. Feladata a Logisztikai Központtal kapcsolatos munkafeladatok meghatározása és a beruházás irányítása. A **Monetáris Bizottság** a Monetáris Tanácsnak a monetáris politika vitelével kapcsolatos munkáját támogatja, rendszeresen áttekinti a monetáris helyzetet – a monetáris program és a tényleges monetáris folyamatok egybevetésével –, és ennek alapján előkészíti az operatív pénzpolitikai döntéseket, a belföldi devizapiaci és forintpiaci tevékenység összehangolását. A **Tulajdonosi Bizottság** az MNB befektetéseivel kapcsolatos stratégiai és üzletpolitikai kérdésekben dönt, illetve végez döntés-előkészítő munkát.

A Magyar Nemzeti Bank ellenőrzését az **Állami Számvevőszék** és – 2002. július 27. óta – a **Felügyelő Bizottság** végzi.

Az **Állami Számvevőszék** feladata annak ellenőrzése, hogy az MNB a törvényeknek, más jogszabályoknak, az alapszabálynak és a közgyűlés határozatainak megfelelően működik-e. Ellenőrzési hatásköre kiterjed a bank működésének és gazdálkodásának egészére, a bankjegy- és érmekibocsátás kivételével a bank alapvető feladataira és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására. A bank könyvvizsgálójára az Állami Számvevőszék tesz javaslatot, és visszahívását is kezdeményezheti a közgyűlésnél.

A **Felügyelő Bizottság** ellenőrzési jogköre korlátozott. A jegybanktörvényben meghatározott ellenőrzési hatásköre nem terjed ki a bank alapvető feladataira (a monetáris politika meghatározása és megvalósítása, bankjegy- és érmekibocsátás, hivatalos deviza- és aranytartalék-képzés és -kezelés, a devizatartalék kezelésével és az árfolyam-politika végrehajtásával kapcsolatos devizaműveletek végzése, a belföldi fizetési és elszámolási rendszerek kialakítása, szabályozása, biztonságos és hatékony működésük támogatása, statisztikai információk gyűjtése és közzététele, a pénzügyi rendszerek stabilitásának támogatása, a pénzügyi rendszer prudenciális felügyeletére vonatkozó politika kialakítása és vitele), és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására.

A Felügyelő Bizottság hat tagja közül négy tagot – közöttük a Felügyelő Bizottság elnökét – az Országgyűlés választ, egy tag a pénzügyminiszter képviselője, egy tag pedig a pénzügyminiszter által megbízott szakértő. Megbízásuk az Országgyűlés megbízatásának időtartamára szól, és az Országgyűlés megbízatásának megszűnéséig tart. A Felügyelő Bizottság működése addig tart, amíg az új Országgyűlés az alakuló üléstől számított három hónapon belül az új felügyelő bizottsági tagokat megválasztja. Ha az új Országgyűlés az említett határidőig az új felügyelő bizottsági tagokat nem választja meg, a Felügyelő Bizottság működése mindaddig tart, amíg az új Országgyűlés a felügyelő bizottsági tagokat megválasztja.

A JEGYBANK SZERVEZETE

A Magyar Nemzeti Bankban – a működés hatékonysága racionalizálásának biztosítása jegyében, részben a változó jogszabályi környezet miatt – a 2001-ben megkezdődött szervezeti átalakulási folyamat 2002-ben is folytatódott.

A működés és a szervezeti felépítés megújításának során egyebek mellett az Európai Unióhoz való csatlakozás és az euróra történő áttérés előkészítése érdekében átalakult az emissziós és pénzforgalmi terület; a jegybanki ellenőrzés súlypontjának átalakítása és az ellenőrzés hatékonyságának növelése okán változások történtek a jegybanki ellenőrzést végző főosztályon. A tevékenységben rejlő kockázatok csökkentése, a folyamatok átláthatósága, a nemzetközi módszertanoknak megfelelő statisztikai tevékenység teljesítése érdekében átalakult a statisztikai terület, centralizálásra kerültek a bankon belüli back office jellegű, működési-szolgáltatási és számítástechnikai feladatok, a szervezet- és feladat-racionalizálás során az addig többféle tevékenységet is ellátó titkársági főosztályból klasszikus társasági titkárság jött létre.

Az elmúlt két évben végrehajtott szervezetátalakítás a nem jegybanki tevékenységek megszüntetésére, a hatékonyság növelésére, a munkafolyamatok racionalizálására, a belső tartalékok feltárására irányult. Ennek eredményeként a szervezet egyszerűsödött, a folyamatok átláthatóbbak lettek, az átszervezéssel megvalósult létszámcsökkentés révén a működési költségek is csökkentek. A működés zavartalanságának biztosítása érdekében – a lehetséges kockázatokat felmérve – a szervezet átalakítása ütemezetten zajlott, így a feladatok ellátásában fennakadás nem történt.

Az MNB jogszabályban meghatározott, valamint működéséhez kapcsolódó feladatainak ellátását, a döntések végrehajtását az Igazgatóságon és tagjain túl a bank operatív irányításáért felelős ügyvezető igazgatók irányítják

és felügyelik. A hozzájuk rendelt főosztályok, osztályok tevékenységét összefogva a következő területeket vezetik: pénzpolitika és statisztika, közgazdasági kutatások, elemzések és nemzetközi kapcsolatok, pénzügyi rendszer prudenciális felügyelete, pénzforgalom és emisszió, pénzügy-számvitel és kontrolling, befektetések felügyelete, központi igazgatási területek (jog, emberi erőforrások, titkárság, kommunikáció, bankbiztonság), központi lebonyolítás (műszaki ellátás, számítástechnika, back office).

Az ügyvezető igazgatókat – az elsődleges monetáris politikai döntéshozói funkciójuk mellett, a közöttük lévő feladatmegosztásnak megfelelően – az elnök, illetve az alelnökök felügyelik.

A Magyar Nemzeti Bank ügyvezető igazgatói 2002. december 31-én:

Barátossy Györgyné, a Főpénztári osztályt, a Pénzforgalmi, emissziószabályozási és -szervezési főosztályt és a Hálózatot felügyelő ügyvezető igazgató

Dr. Csentericsné Arnold Zsuzsanna, az Emberi erőforrások főosztályát és a Kommunikációs és tájékoztatási főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató

Garancsi György, a Kiemelt beruházások önálló osztályát felügyelő ügyvezető igazgató

Gyöngyösi Éva, a Számviteli és pénzügyi főosztályt és a Kontrolling főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató

Hamecz István, a Közgazdasági főosztályt és a Nemzetközi kapcsolatok osztályát felügyelő ügyvezető igazgató

Dr. Kálmán Tamás, a Bankfőosztályt, a Jegybanki ellenőrzési főosztályt és a Szabályozáspolitikai önálló osztályt felügyelő ügyvezető igazgató

Király Szilárd, a Bankbiztonsági főosztályt vezető ügyvezető igazgató

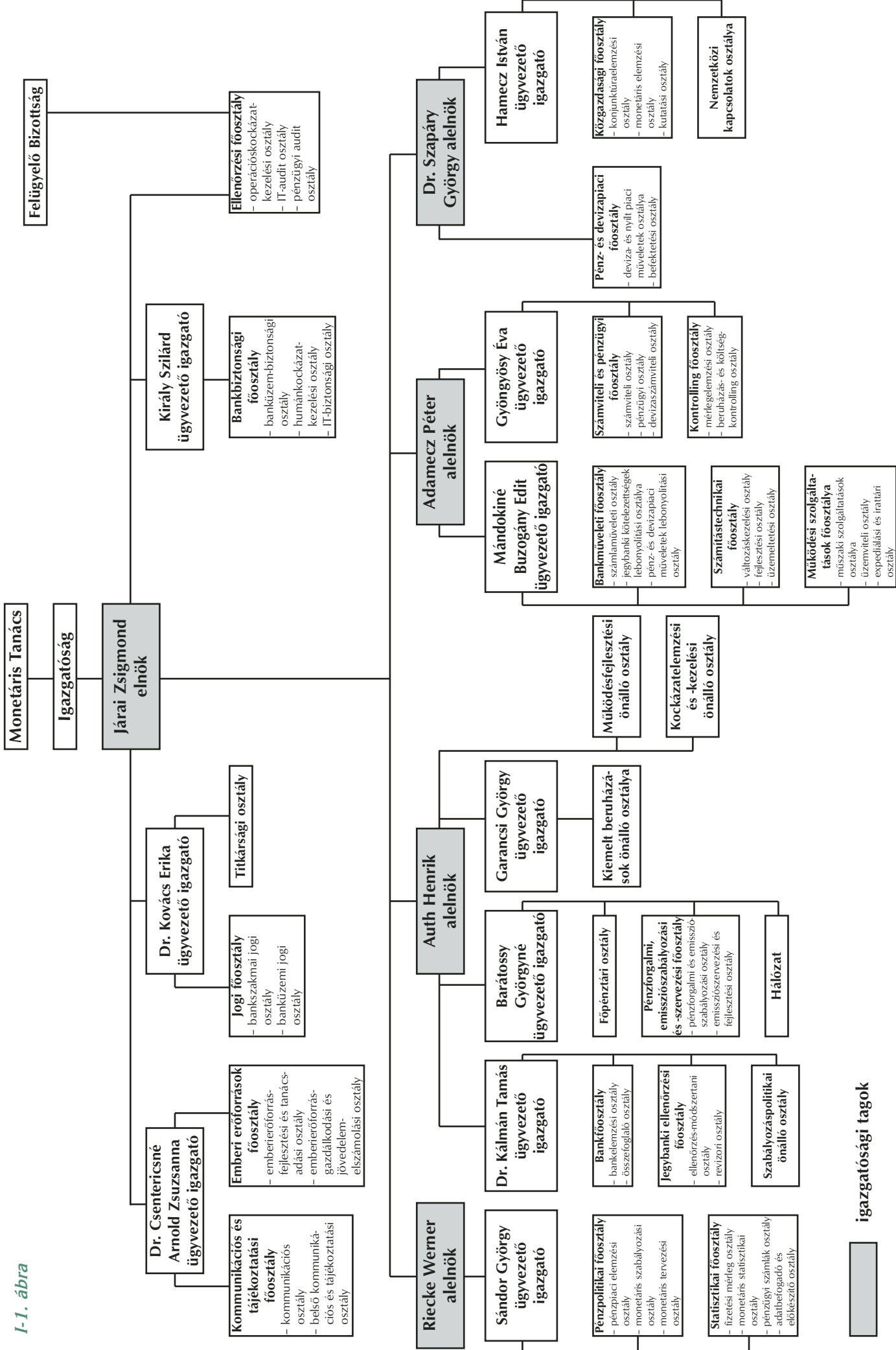
Dr. Kovács Erika, a Jogi főosztályt és a Titkársági osztályt felügyelő ügyvezető igazgató

Mándokiné Buzogány Edit, a Bankműveleti főosztályt, a Számítástechnikai főosztályt és a Működési szolgáltatások főosztályát felügyelő ügyvezető igazgató

Sándor György, a Pénzpolitikai főosztályt és a Statisztikai főosztályt felügyelő ügyvezető igazgató

A jegybanki és a bank működéséből adódó feladatok ellátására hivatott munkaszervezet felépítését a 2002. december 31-i szervezeti ábra szemlélteti (I-1. ábra)

A MAGYAR NEMZETI BANK MUNKASZERVEZETE (2002. december 31.)

igazgatósági tagok

Az MNB 2002. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÁTTEKINTÉSE (VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ)

MONETÁRIS POLITIKA 2002-BEN

2002-ben a Magyar Nemzeti Bank már a második alkalommal érte el a kormánnyal közösen kitűzött inflációs célt, aminek eredményeként a 2002. év végi infláció a 2001. évi decemberi 6,8%-ról 4,8%-ra csökkent.

A monetáris politika az év során egyre szigorúbb lett, mivel a fokozatosan növekvő költségvetési hiány 2003-ra áthúzódó hatásai és a gazdaság teljesítőképességéhez képest túlzott bérkiáramlás megnövelte a kockázatot annak, hogy 2003 végére a célt meghaladó infláció alakuljon ki.

2002-ben tovább folytatódott a monetáris politika eszköztárának az EKB gyakorlatához igazítása. Ennek a folyamatnak a keretében sor került a kötelező tartalék alapjának az EKB-szabályokhoz igazítására. A kötelező tartalékráta 2002 augusztusától 6%-ról 5%-ra csökkentésével és a tartalékokra fizetett kamatkompensáció emelésével a jövedelemelvonás mértéke egy év alatt kevesebb mint a felére csökkent. Az EKB gyakorlatának átvétele érdekében 2002. szeptembertől $\pm 1,5\%$ -ról $\pm 1\%$ -ra szűkült a jegybanki kamatfolyosó szélessége.

Az év során a likviditástöbblet csökkenése szükségessé tette az MNB-kötvények alkalmazását, így azok áprilistól nem kerültek kibocsátásra. Az MNB május óta csak euróban áll rendelkezésre devizaügyletei során.

A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA

A Magyar Nemzeti Bank 2002-ben is törekedett a pénzügyi stabilitást támogató feladatának magas szintű ellátására. A jegybank a pénzügyi közvetítő rendszerre vonatkozó legfontosabb megállapításait továbbra is a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* című kiadványában teszi közzé, amelyet 2002-ben a legjobb nemzetközi gyakorlathoz igazítva, új szerkezetben jelentetett meg.

2002-ben a pénzügyi közvetítő rendszert továbbra is stabil, megbízható működés jellemezte, a stressztesztnek megbízható stabilitási helyzetet mutatnak. A bankrendszer jövedelmezőségi mutatói a rekordnyereséget hozó 2001-es év után ismételten nagyon jó teljesítményről tanúskodnak.

A jegybank 2002-ben is folytatta a bankok kockázati tu-

datosságának, kockázatkezelési rendszereinek elemzését. A kockázatok közül a működési kockázat és a likviditási kockázat felmérésére került sor az elmúlt évben.

A rendszerszintű kockázatok, kihívások és a hozzájuk kapcsolódó szabályozási kérdések elemzése eredményeképpen számos jelentős háttér tanulmány és publikus elemzés született 2002-ben. A makroprudenciális szempontok érvényesülésének biztosítása érdekében az MNB aktívan részt vett a pénzügyi tárgyú jogszabályok kialakításában.

2002-ben az MNB 213 intézménynél folytatott helyszíni ellenőrzést a jegybank kompetenciájába tartozó témákban: hitelintézeteknél, elszámolóházaknál, pénzfel-dolgozóknál, nem pénzügyi vállalatoknál és pénzváltók-nál, valamint egy befektetési alap-kezelőnél. Összességében az ellenőrzések azt mutatják, hogy a vizsgált intézmények törekednek a pénzforgalomra vonatkozó jogszabályok betartására, az elvárt minőségű adatszolgáltatások előállítására.

FIZETÉSI RENDSZER

2002-ben a fizetési és az értékpapír-elszámolási rendszerek zökkenőmentesen és hatékonyan működtek.

Az MNB tevékenységének középpontjában az EU-csatlakozás követelményeire való felkészülés és a működési megbízhatóság megerősítése álltak.

A fizetési és elszámolási rendszereket 2002-ben megvizsgáló nemzetközi intézmények megállapították, hogy a magyarországi rendszerek stabilak, megfelelnek a nemzetközi követelményeknek.

Az MNB alaposan megvizsgálta a GIRO Elszámolásforgalmi Rt., valamint a KELER Rt. kockázatkezelését és az általuk működtetett rendszerek működési megbízhatóságát. A jegybanki megállapítások alapján az elszámolóházak tovább javították tevékenységük egyébként is magas színvonalát.

A VIBER forgalma dinamikus növekedett, likviditási és működési zavarok nem fordultak elő. A VIBER működésének megbízhatósága tovább javult, és az év során kialakított távoli készenléti tartalékrendszer révén olyan szükséghelyzeteket is képes kezelni az MNB, amelyek

korábban az üzletmenet folytonosságának hosszabb megszakítását eredményezték volna.

Az MNB koordinálásával került sor a nemzetközi bank-számlaszámok kiadására és használata feltételeinek megteremtésére, ami fontos feltétele a nemzetközi, elsősorban az EU-országokkal lebonyolított, átutalási forgalom hatékonysága és gyorsasága javításának.

DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS

Az MNB devizatartalék-kezelési politikáját a Monetáris Tanács határozza meg. 2002-ben a Monetáris Tanács májusban és augusztusban áttekintette, hogy a tartalék nagysága összhangban van-e a tartalék tartásának alapvető céljaival. Mivel a tartalék szintje az adott körülmények között a monetáris politika vitele szempontjából biztonságosnak mondható legalább 9 milliárd eurós szint felett volt, nem volt szükség tartalékcélú forrásbevonásra, sőt az állami devizahitel-felvételek 2002. évi szüneteltetésével lehetőség nyílt a tartalékok csökkentésére is. A befektetési irányelvek összeállításánál az MNB által követett legfőbb szempont általában a fejlett országok, ezen belül is leginkább az Európai Unió központi bankjai által követett legjobb gyakorlat („best practice”) átvétele. Eszerint az MNB csak magas, AA-AAA minősítésű és magas likviditású értékpapírokba fektet, ami a gyakorlatban államkötvények, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek és kormányügynökségek kibocsátásait jelenti. Az irányelvekben 2002. évben nem történt lényeges változás.

A tartalékok állománya a 2002. év során 11,7 milliárd eurós szintről december végére 9,9 milliárd euróra csökkent, ami alapvetően annak az eredménye, hogy az állam az év során nem jelent meg a nemzetközi tőkepiacokon új kötvénykibocsátással, ugyanakkor az adósságtörlesztés a devizatartalékok terhére folyamatosan történt.

2002-ben megtörtént a formális kapcsolatfelvétel az Európai Központi Bank és az eurórégióhoz a jövőben csatlakozni kívánó országok jegybankjai között. Ennek keretében az EKB felmérte az érintett jegybankok felkészültségi szintjét, s megállapította, hogy az MNB a csatlakozni kívánó központi bankok többségével együtt időarányosan nézve megfelelő felkészültséget mutat.

EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG

A Magyar Nemzeti Bank egyik alapvető feladata az országos készpénzforgalom megfelelő mennyiségű, minőségű és címletösszetételű bankjegyekkel és érmékkel történő ellátása. Ennek a feladatának a jegybank 2002-ben mind Budapesten a Főpénztárban, mind a négy Területi Igazgatóságán maradéktalanul eleget tett.

2002-ben a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 3521 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le,

amely 3%-kal haladta meg a 2001. évi pénztári forgalom értékét. A jegybank pénztáraiba befizetett bankjegyek és érmék feldolgozása modern feldolgozógépekkel, egységes szempontok szerint történt meg 2002-ben is.

A fellelt hamisítványok mennyisége elenyésző volt, a készpénzforgalom biztonságát nem veszélyeztette.

Az emlékpénzérme-kibocsátás a jegybank hagyományos, nagy múltra visszatekintő tevékenysége. 2002-ben a Magyar Nemzeti Bank négy ezüst, két kupronikkel és egy rézötvözetű emlékpénzermét, valamint egy jubileumi forgalmi érmét bocsátott ki.

STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

A Magyar Nemzeti Bank statisztikai tevékenységének ellátásához a jegybanktörvény és a statisztikai törvény adja a szabályozási háttérrel. 2002-ben kiemelt feladatot jelentett a csatlakozás előkészítése, amelynek feltétele az EU által ajánlott statisztikai módszerek átvétele, illetve az adat- és információszolgáltatási kötelezettségek teljesítése. Az MNB 1999-től fokozatosan közelíti az adatszolgáltatók jelentéseit az EKB igényeihez, ennek jegyében 2002 folyamán is komoly lépéseket tett az adatgyűjtések átalakítására.

A monetáris statisztikához, a fizetésimérleg-statisztikához és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése és feldolgozása, közzététele, valamint az ezen adatokhoz kapcsolódó jegybanki adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése az MNB Statisztikai főosztályán történik.

Az MNB statisztikai feladatainak hatékonyabb ellátása érdekében az Igazgatóság 2002. december 2-i hatállyal a Statisztikai főosztály szervezeti átalakításáról döntött.

A *monetáris statisztika* terén az Európai Unióhoz való csatlakozás, az EKB felé történő adatközlés szükségessé tette a mérleg- és kamatstatisztikák EKB igényei szerinti jelentősebb átalakítását. A *fizetésimérleg-statisztikák esetében* a Monetáris Tanács döntése alapján megtörtént a vámtatisztika beépítésével, az idegenforgalom nemzeti számlákkal történő harmonizálásával és az újra befektetett jövedelmek elszámolásával kapcsolatos módszertani változtatások előkészítése. 2002 folyamán döntés született a fizetésimérleg-statisztika 2003-tól érvényes új publikációs és adat-felülvizsgálati rendjéről. Az MNB statisztikai tevékenységében kiemelt stratégiai feladatnak tekinti a nemzeti számlák rendszerében a *pénzügyi számlák* összeállítását. Az ehhez kapcsolódó rendszeres adatközlés 2003 áprilisától indul.

Az MNB-ben folyó statisztikai munka nélkülözhetetlen teszi, hogy – a nemzetközi intézmények mellett – szoros szakmai együttműködés valósuljon meg a hazai

társintézményekkel is. Az MNB és a KSH szakmai együttműködését a két intézmény között 2002. február 8-án megkötött elnöki szintű megállapodás rögzíti. 2002-re az érvényes munkaterv kiemelt része volt a fizetési mérleghez és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó módszertan továbbfejlesztése, az együttműködés bővítése.

AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA

A bank a 2002. évet 4,9 milliárd forint veszteséggel és 4232 milliárd forint mérlegfőösszeggel zárta. A jegybanktörvény 78. §-a alapján a bank 2002. évi osztalékfizetési kötelezettsége 23,3 milliárd forint. Mivel a tárgyévi eredmény a fizetett osztalékra nem nyújtott fedezetet, ezért – a törvény alapján – a jegybank a teljes összegre (23,3 milliárd forint) eredménytartalékot vett igénybe.

Az MNB 2002. évi eredményét az előző évhez viszonyítva magasabb kamateredmény, alacsonyabb – de jogszabályváltozás miatt eltérő módszertannal számított – ártértékelési nyereség és nominálisan csökkenő működési költségek jellemezték. A kamateredmény javulását elsősorban a fajlagosan magas forrásköltségű likviditást lekötő instrumentumok állományának és kamatszintjének csökkenése okozta.

A devizaárfolyam változásából származó eredmény elszámolása jelentősen megváltozott. 2002. január 1-jétől a hatályos jegybanktörvénynek megfelelően a forint árfolyamának változásából eredő realizált eredmény az eredménybe, a nem realizált eredmény pedig a saját tőke részét képező kiegyenlítési tartalékba kerül.

A jegybanktörvény 17. § (4) és 72. § (3) szakaszai alapján a devizaárfolyam-változásból eredő kiegyenlítési tartalék 82,9 milliárd forintos negatív egyenlegét a központi költségvetés 2003. március 31-ig megtérítette. Ennek pénzügyi elszámolása úgy valósult meg, hogy az nem érinti a költségvetésben előirányzott kiadásokat, másrészt ellentételeződik azáltal, hogy hasonló nagyságrendben csökken az állam devizában fennálló adósságának forintértéke.

A 2002. évi belső gazdálkodást a tevékenységek, illetve folyamatok korszerűsítése, hatékonyságuk javítása jellemezte. Ennek legfontosabb eszköze az átszervezések révén élőmunka-megtakarítás elérése, valamint a pályázati elv általánossá tételének köszönhetően az árhatékonyság növelése volt. Mindezek hatására a működési költségek 2001-hez viszonyítva csökkentek.

BESZÁMOLÓ AZ MNB 2002. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A MONETÁRIS POLITIKA KERETEI

A 2001 júliusában hatályba lépett új jegybanktörvény a jegybank elsődleges céljaként az árstabilitás fokozatos elérését és annak fenntartását határozta meg. Ezzel a céllal összhangban került kialakításra az MNB új monetáris politikai eszközrendszere, amely az EU árfolyam-mechanizmusával (ERM II) összhangban álló $\pm 15\%$ -os árfolyamsávot és az inflációs célkövetés rendszerét foglalta magában.

Az új rendszer bevezetésekor, 2001 júniusában a jegybank és a kormány közösen tűzte ki a 2002. és 2003. év végi célokat: az elfogadott kétéves költségvetéssel összhangban 2002 végére $4,5\%$ -os, 2003 végére $3,5\%$ -os inflációs célt egy $\pm 1\%$ -os toleranciasávval. Egy évvel később, 2002 nyarán az új kormánnyal egyetértésben módosították a 2003-as inflációs célt $4,5\%$ alatti értékre, 2004 végére pedig $3,5\pm 1\%$ -os célérték lett kitűzve. A kormány eközben a 2002-ben elfogadott középtávú gazdaságpolitikai programjában elkötelezte magát a fiskális politika jelentős szigorítása mellett. Vállalta, hogy a

központi költségvetés hiányát 2003-ban a GDP $4,5\%$ -ára, 2004-ben a maastrichti kritériumoknak is megfelelő 3% -os szintre csökkenti. A középtávú gazdaságpolitikai programban meghirdetett fiskális pálya mellett a Monetáris Tanács a kitűzött inflációs célokat az árfolyamsáv erős oldalából adódó árfolyamkorlát mellett is elérhetőnek értékelte.

A monetáris politika vitelét azonban megnehezítette, hogy a fiskális politika már az első évben letért a középtávú gazdaságpolitikai programban lefektetett pályáról: a költségvetés hiánya 2002-ben a megcélzott $5,5\%$ helyett $9,4\%$ lett. A fiskális expanzió közvetlenül növelte a lakosság keresletét, és a közzsférában bekövetkezett jelentős béremelések fékeztek a béralkalmazkodás ütemét a magánszektorban is. Így a Monetáris Tanács a közösen kitűzött célok elérése érdekében a monetáris kondíciók szigorításával reagált. Az árfolyamsáv erős szélének közelsége és a reálféltérkelődés reálgazdasági költségei azonban korlátozzák a jegybank lehetőségeit az inflációs pálya megvalósításában.

I-1. táblázat A fogyasztói infláció és komponensei 2002-ben
(százalékos változás az előző év azonos időszakához képest)

	Súly	2000	2001	2002	2002				2001	2002
	2002	Éves átlag	Éves átlag	Éves átlag	I. n.év	II. n.év	III. n.év	IV. n.év	Dec.	Dec.
Élelmiszerek	19,0	10,0	15,1	4,7	8,5	5,9	2,0	2,4	9,9	2,4
feldolgozatlan	6,2	14,0	15,5	2,4	9,5	5,1	-4,3	-1,0	5,8	-0,3
feldolgozott	12,8	8,2	15,0	5,8	7,9	6,1	5,1	4,0	11,8	3,7
Iparcikk	27,0	5,0	4,7	2,5	3,3	2,6	2,3	2,0	3,7	1,7
tartós	7,0	1,7	1,0	-1,6	-1,2	-2,0	-2,0	-1,3	-0,7	-1,2
nem tartós	19,9	6,0	5,9	4,0	4,9	4,3	3,8	3,1	5,3	2,8
Piaci szolgáltatások	19,4	10,9	12,0	8,3	9,3	9,0	7,5	7,5	10,5	7,1
Piaci energia	1,5	21,3	17,6	2,0	0,0	1,9	2,3	4,1	-0,7	5,0
Járműüzemanyag	5,2	28,1	-2,3	-1,6	-9,1	-7,3	1,8	8,2	-13,9	9,6
Alkohol, dohányáru	9,1	11,0	11,2	9,7	9,4	9,1	9,3	11,0	10,3	11,8
Regulált árak	18,9	9,0	8,5	6,2	7,7	7,0	5,4	4,5	8,9	4,5
CPI	100,0	9,8	9,2	5,3	6,2	5,5	4,6	4,8	6,8	4,8
Maginfláció	68,2	8,1	9,3	6,0	6,7	5,9	5,7	5,7	8,0	5,6

Az infláció alakulása

A 2002-es év volt az első teljes gazdasági év az inflációs célkitűzéses rendszerben. 2002-ben lényegében töretlenül folytatódott a 2001 második felében – két és fél év stagnálás után – újra megindult defláció, az MNB második alkalommal is teljesítette a kormánnyal közösen kitűzött inflációs célt.

2002 decemberében az energia-, az alkohol- és a benzinárak kivételével minden termékkör esetében alacsonyabb volt az éves infláció mértéke, mint az előző év decemberében. (I-1. táblázat)

A fogyasztói árak csökkenésében kétségtelenül szerepet játszott a nyers élelmiszerek ármérséklődése, valamint egyes szabályozott áremelések elhalasztása, azonban meghatározó szerepe a monetáris kondíciók szigorodásának volt. Erre utal a maginflációs mutató, amely már nem tartalmazza a monetáris politikától független hatások által erősen ingadozó nyers élelmiszerek árait (ahol jelentős például az időjárás szerepe is), az üzemanyagok és a háztartási energia árváltozását, továbbá a hatósági áras termékkört. A maginfláció 2001 közepétől gyakorlatilag folyamatosan csökkent: a fogyasztói árindex a 2001. májusi 10,8%-ról 2002 decemberére 4,8%-ra csökkent, ugyanezen időszak alatt a maginfláció 10,1%-ról 5,6%-ra mérséklődött. (I-2. ábra)

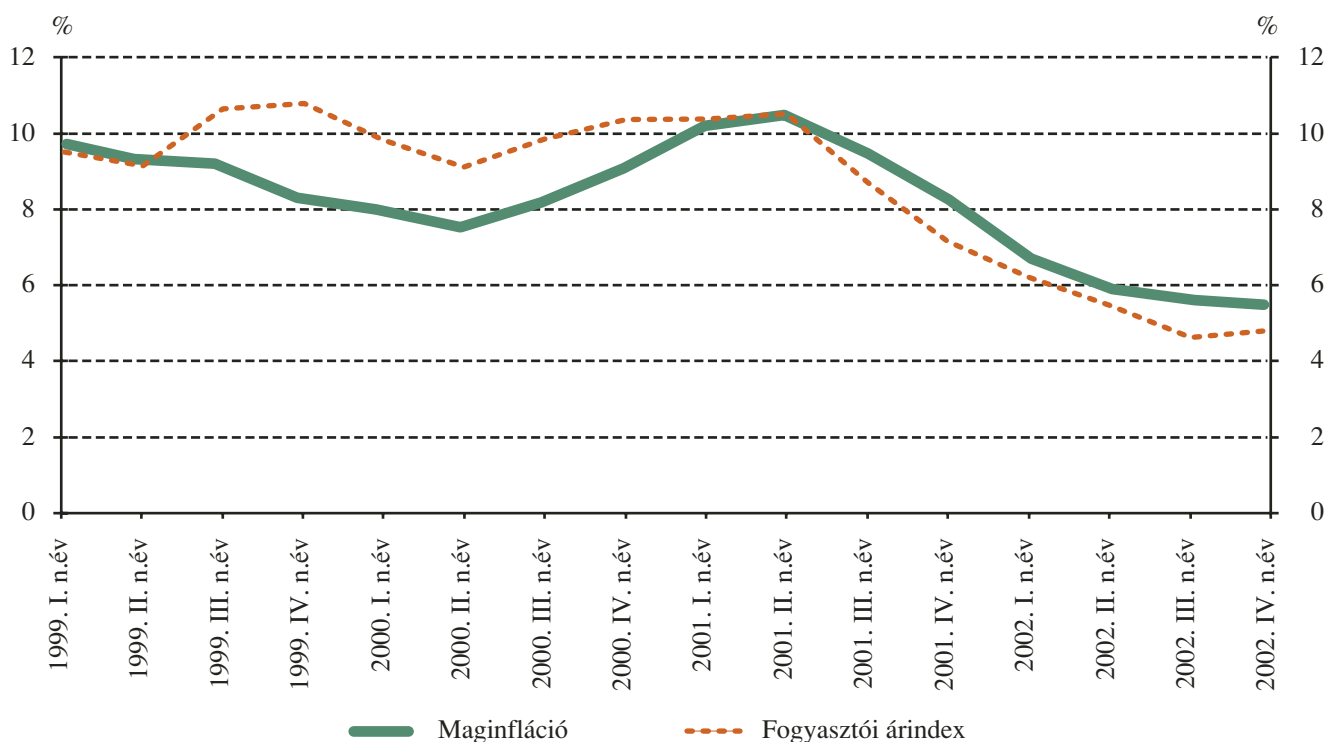
Az infláció folyamatos mérséklődése annak ellenére következett be, hogy 2001–2002-ben jelentős mértékű

volt a fiskális lazítás, ami növelte a belföldi keresletet. Az államháztartás keresletbővítő hatása 2001-ben 1,8%, 2002-ben 4,3% volt. A defláció ellen hatott továbbá a korábban nem tapasztalt mértékű reálbér-emelkedés, ami a lakosság vásárlóerejének növekedéséhez vezetett. A folytatódó defláció ellenére a versenyszektorban a bérinfláció 2002 folyamán csak enyhén mérséklődött, a bérek éves átlagban 12,9%-os növekedése jelentősen meghaladta az 5,3%-os átlagos éves infláció és az éves termelékenységnövekedés 2,2-2,6%-os szintjének összegét. A GDP növekedését meghaladó fogyasztói kereslet a deflációt veszélyeztette, ami tükröződött a szolgáltatások növekedésének lassú mérséklődésében, de a tartós iparcikkek ármérséklődésének dinamikáját is lefékezte az év második felében. A deflációt az év második felében emelkedő olajárak is nehezítették.

Monetáris kondíciók

Mivel a jegybank rendelkezésére álló eszközök 1-2 éves késéssel befolyásolják az inflációt, elengedhetetlen a monetáris politika számára, hogy jó előrejelzéssel rendelkezzen az infláció várható alakulásáról, és döntéseit előretekintve hozza meg. A monetáris politikai rendszerben ezért a közbülső cél szerepét a jegybank elemzői által készített és negyedévente a *Jelentés az infláció alakulásáról* című kiadványban publikált előrejelzés játssza. Az előrejelzés minden rendelkezésre álló információt felhasználva határozza meg, hogy a monetáris politika megváltoztatása nélkül milyen inflációs pálya

I-2. ábra A fogyasztói árindex és a maginfláció alakulása (éves növekedési ütem)

várható az előrejelzési időtávon. A Monetáris Tanács összeveti az előrejelzést az előre bejelentett céljával, és ez alapján dönt arról, hogy módosítsa-e a monetáris politika aktuális feltételeit. (I-3. ábra)

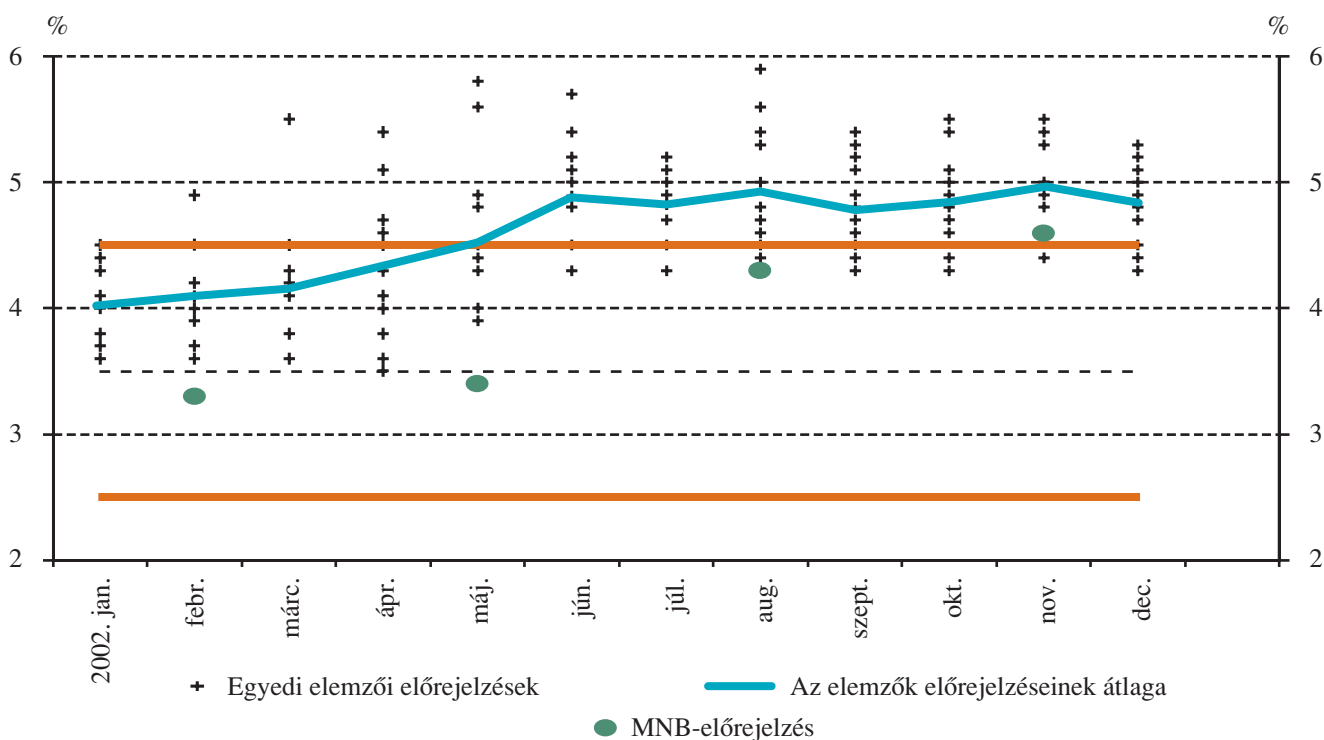
Az inflációs előrejelzés egészen a 2002. év novemberéig a 2003. évre is a sávon belüli inflációt jósolt, de novemberre az előrejelzés kilépett a tolerálható sávból. Az év során a világgazdasági fellendülés a jegybank és a piaci elemzők év eleji várakozásaival szemben nem indult meg. Ezért az év folyamán az előrejelzésekben mind az exportkeresletre, mind az ehhez szorosan kapcsolódó feldolgozóipari beruházásokra vonatkozó előrejelzéseit lefelé kellett korrigálni. Ez egyben a várható infláció szintjét is lefelé módosította. Ezzel szemben más tényezők, így például az olajárak év közben tapasztalt folyamatos emelkedése, illetve a versenyszférában 2002-re várható bérinflációra vonatkozó előrejelzések növekedése, valamint a költségvetési hiánynak a vártnál és a költségvetési törvényben előírtól sokkal magasabb értéke az inflációs prognózis növekedése irányába hatottak. A változók alakulása a 2002. évi cél teljesülését nem veszélyeztette, de áthúzódnó hatásaik a 2003. évre megkérdőjelezték a kitűzött cél elérhetőségét.

A jegybank irányadó kamatainak változtatásával befolyásolja egyrészt az árfolyam szintjét, másrészt a rövid távú kamatozatokat. A jelenlegi gazdasági feltételek között a kamatlábak közvetlen hatása az infláció alakulására korlátozott, az árfolyam ezzel szemben közvetlenül – az importárak befolyásolásával – és közvetetten – a

reálárfolyam keresletszűkítő hatásán keresztül – meghatározó hatással van az infláció alakulására. Ezért a jegybank inflációs célját jelenleg döntően az árfolyam befolyásolásával tudja elérni.

Az inflációs prognózis 2002 novemberéig a kitűzött sávon belüli inflációt jelzett előre 2003 végére, így a monetáris politika arra törekedett, hogy az árfolyamot az inflációs célokkal összhangban 240-245 forint/euró érték körüli sávban stabilizálja. 2002 elején a csökkenő kockázati prémiumok az árfolyam stabilan tartását alacsonyabb kamatlábak fenntartásával is lehetővé tették. Ezzel szemben a Monetáris Tanács 2002 májusában és júliusában kamatot emelt a romló gazdasági kilátásokból, a költségvetési és a folyó fizetési mérleg szintjének növekedéséből következő kockázati prémium emelkedésének ellensúlyozása érdekében. A májusi kamatemeléssel a Monetáris Tanács elejét tudta venni az árfolyam további csökkenésének, azonban a tovább romló kilátások júniusban újra az árfolyam jelentős gyengüléséhez vezettek. Az árfolyam stabilizálásához végül a kormány középtávú gazdasági programjának közzététele járult hozzá, amelyben megerősítette a fiskális konvergencia iránti, valamint a mielőbbi euróövezethez való csatlakozási szándékát. Ezt megelőzően ugyanis a romló költségvetési pozícióból a piaci résztvevők a jelek szerint egyre inkább a kormány mielőbbi euróövezeti csatlakozás iránti elkötelezettségének csökkenésére következtettek, ami – a várt csatlakozási időpont elhalasztódása miatt – a kockázati prémiumok növekedéséhez vezetett, jelentős nyomással az árfolyamra.

I-3. ábra A Reuters felmérésében szereplő elemzők és a MNB inflációs előrejelzése 2003 végére és az inflációs célsáv

Az inflációs kockázatok növekedése 2002 végén a monetáris kondíciók további szigorítását tette szükségessé a kitűzött cél teljesítése érdekében. Ezért a jegybank az ír népszavazás kedvező eredménye, illetve a 2004. májusi európai uniós csatlakozási dátum kockázati prémiumot mérséklő hatásánál kisebb mértékben csökkentette irányadó kamatait (összesen 100 bázisponttal), illetve a forint/euró 238-242 érték körüli sávban tartására törekedett. (I-4. ábra)

Változások a monetáris politikai eszköztárban

2002-ben az eszköztárban bekövetkezett változásokat döntő részben az Európai Központi Bank (EKB) szabályozásához történő harmonizáció határozta meg, de továbbra is szerepet játszottak költséghatékonysági szempontok és az eszköztár egyszerűsítésére irányuló törekvések.

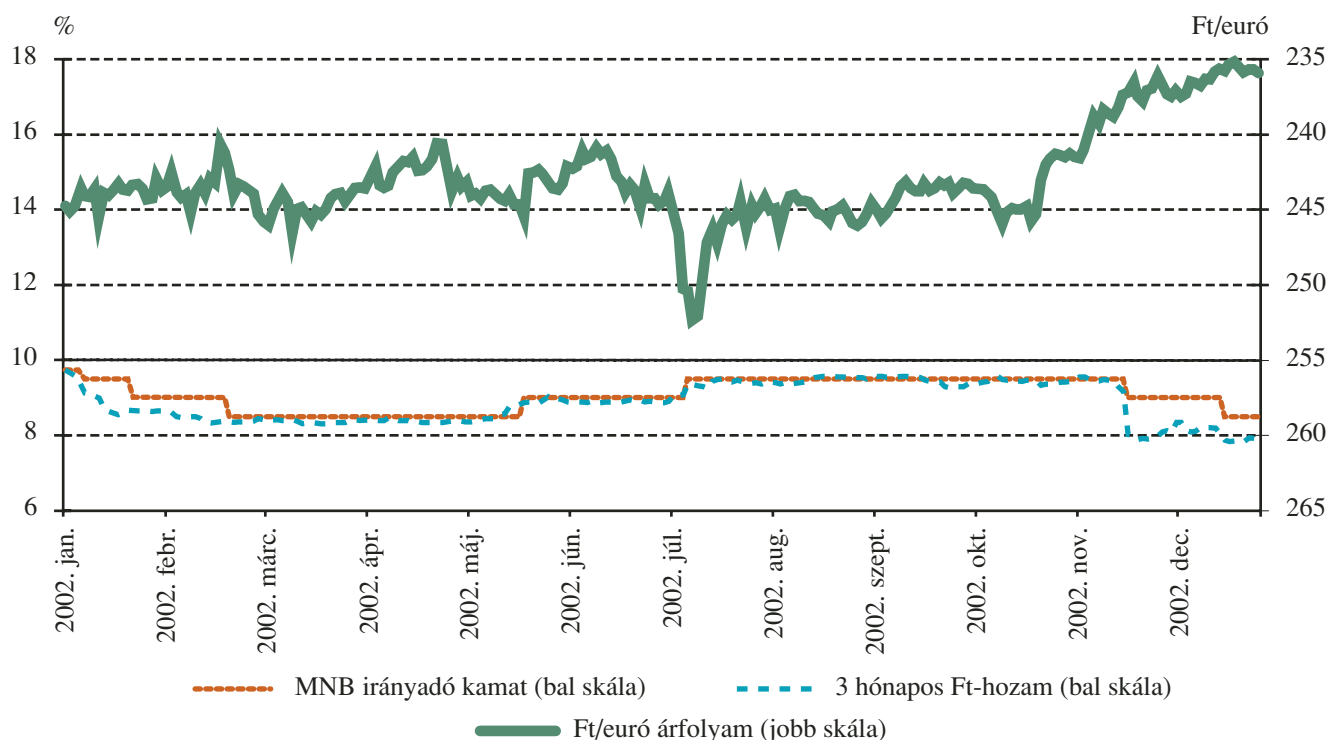
Kötelezőtartalék-szabályozás

A legjelentősebb változások a kötelezőtartalék-rendszerben történtek. A *tartalékköteles források* köre többször is szűkült az év során: 2002. februártól tartalékmentessé váltak a 2 éven túli hátralévő futamidővel rendelkező, külföldről származó forintforrások, illetve a

hitelintézetek által zárt körben kibocsátott, 2 évnél hosszabb lejáratú értékpapírok. Augusztustól pedig a repóügyleteken keresztül szerzett források és a passzív elszámolások is kikerültek a kötelező tartalék alapjából. Ezután már csak a két éven túli betétek tartalékmentessé tétele szükséges ahhoz, hogy a kötelező tartalék alapja teljes mértékben megfeleljen az EKB szabályozásának.

A kötelező *tartalékráta* 2002 augusztusától 6-ról 5%-ra csökkent, közelítve az EKB által alkalmazott 2%-hoz. A kötelező tartaléokra fizetett kamat az év során két lépésben, összesen egy százalékponttal emelkedett, 4,25-ről 5,25%-ra. A *kamatkompenzáció* emelését a bankrendszer terhelő jövedelemelvonás csökkentése, ezáltal a pénzügyi szektor hatékonyságának és versenyképességének javítása indokolta. A jövedelemelvonás mértéke (a tartalékolás költsége a banki források arányában kifejezve) egy év alatt kevesebb mint a felére csökkent, 2002 végén már csak 17 bázispont volt. Ehhez a tartalékkamat emelésén túl az irányadó kamat összesen 125 bázispontos csökkentése is hozzájárult. Az MNB célja a jövedelemelvonás fokozatos megszüntetése az EU-csatlakozásig, ennek érdekében a tartalékkamat az irányadó kamat szintjére fog emelkedni.

I-4. ábra Árfolyam- és kamatalakulás 2002-ben
(éves növekedési ütem)

Kamatfolyosó

2002. szeptembertől $\pm 1,5\%$ -ról $\pm 1\%$ -ra szűkült a jegybanki kamatfolyosó szélessége, azaz csökkent az egynapos hitel és az egynapos betét kamata közti különbség – az O/N rendelkezésre állás formái változatlanok maradtak. A módosításra a bankközi kamatok ingadozásának csökkentése és az EKB gyakorlatának átvétele érdekében került sor. A szűkebb kamatfolyosón belül a bankközi hozamok ingadozása mérséklődött, miközben a jegybanki rendelkezésre állás igénybevétele csak mérsékeltten növekedett.

MNB-kötvény

A bankrendszer strukturális likviditástöbbletének csökkenésével szükségtenné vált, hogy az MNB párhuzamosan két sterilizációs eszközt alkalmazzon. Ezért még 2001-ben döntés született arról, hogy a három hónapos MNB-kötvények állománya nullára csökkenjen. Az utolsó kibocsátás 2002 áprilisában történt, így az MNB-kötvények állománya három hónappal később kifutott a jegybank mérlegéből. Az MNB-kötvények kivezetésével a jegybank a tervezett meghaladó mértékű állampapír-kibocsátások sikerességét is elősegítette.

Devizapiaci eszköztár

A jegybank korábban euróban és dollárban egyaránt a kereskedelmi bankok rendelkezésére állt az árfolyamsáv szélein. 2002 májusától viszont a dollárban történő rendelkezésre állás megszűnt, a devizaliberalizáció után a hazai devizapiac fejlődése és az euró piaci részarányának növekedése már nem indokolták, hogy az MNB a forint-dollár piacon is fenntartsa a sávszéli intervenció lehetőségét. 2002 folyamán azonban nem került sor devizapiaci intervencióra.

A PÉNZÜGYI KÖZVETÍTŐ RENDSZER STABILITÁSA

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény a jegybank alapvető feladatai között rögzíti a pénzügyi rendszer stabilitásának támogatását. A feladat ellátása érdekében a bank folyamatosan figyelemmel kíséri a pénzügyi szektorban lejátszódó folyamatokat, elemzi és értékeli a szektor stabilitását, illetve sebezhetőségét, részt vesz a szektorra vonatkozó szabályozási koncepciók kialakításában és a konkrét szabályok kidolgozásában, továbbá helyszíni ellenőrzéseket hajt végre.

A pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásának elemzése

A jegybank a pénzügyi közvetítő rendszer stabilitásával kapcsolatos legfontosabb megállapításait a *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* című, 2000 augusztusa óta félévente megjelenő kiadványában teszi közzé. A kiadvány nagymértékben hozzájárul a pénzügyi stabilitással kapcsolatos szakmai közgondolkodás fejlődéséhez, a stabilitással kapcsolatos kérdések, álláspontok átláthatóságának növekedéséhez.

A *Jelentés a pénzügyi stabilitásról* megállapította, hogy a hazai bankszektort a hitelkockázatot hordozó tevékenységek növekedése mellett 2002-ben is stabil és jövedelmező működés jellemezte. Kedvező fejlemény, hogy csökkent a veszteséges bankok együttes piaci részesedése. A dekonjunkturális környezet hatására a vállalati hitelezés növekedési üteme mérsékelt maradt, azonban a háztartások jövedelmi pozíciójában bekövetkezett változások, a lakástámogatási rendszer kiszélesítése és a bankok lakossági piac felé fordulásának köszönhetően a háztartási hitelállomány növekedése rendkívül dinamikus volt. Ugyanakkor a hitelexpanziót nem követte az ingatlanpiaci árak növekedése, ami kedvező az ingatlanpiaci árbuborék kialakulása szempontjából.

A bankszektor középtávú fejlődésének tendenciáit elemző tanulmányok különböző nézőpontokból körülvárva arra a kérdésre keresték a választ, hogy milyen állapotú és milyen fejlődési irányokat felmutató bankszektoral fog Magyarország csatlakozni az Európai Unióhoz, mennyire lesz versenyképes a hazai bankszektor az EU egységes piacán, illetve milyen folyamatoknak kell lejátszódnia ahhoz, hogy versenyképes legyen.

Az MNB 2002-ben is folytatta a bankok specifikus kockázatvállalásainak, illetve az ezekhez a kockázatokhoz tartozó kockázati tudatosságnak, kockázatkezelési rendszereknek a felmérését. A tanulmányok a pénzügyi stabilitást támogatják azáltal, hogy hozzájárulnak a kockázatvállalási tudatosság magasabb szintjének kialakulásához. A kockázatok közül 2002-ben a működési kockázat és a likviditási kockázat felmérése került sorra. A bankrendszer egészét tekintve pozitív, hogy a működéskockázat-kezelés jövőbeli fejlesztése a meghatározó súlyt képviselő bankoknál már szerepel, azonban a kis- és közepes méretű bankoknál még jelentős felkészültségbeli hiányosságok mutatkoznak. A területen feltárt hiányosságok értékelésénél azonban figyelembe kell venni, hogy a nemzetközi gyakorlatban is csak most formálódik az egységes módszertan és a szabályozói iránymutatás. A bankok likviditáskockázat-kezelési gyakorlatának felmérése alapján megállapítható, hogy jellemzően az anyabank fejlett kockázatkezelési módszereit veszik át, a likviditás menedzselése a nemzetközi – BIS – alapelveknek megfelelő, a bankok fel-

készsége az új kihívások kezelésére ezen a területen kiemelkedően jó.

A pénzügyi stabilitás elemzése kapcsán a jegybank továbbra is szoros munkakapcsolatot tart fenn azokkal a nemzetközi és hazai intézményekkel, amelyek munkája a témához kapcsolódik. Magyarországon a PSZÁF és a Pénzügyminisztérium, míg külföldön az IMF, a Világbank, az EKB és az Európai Unió illetékes bizottsága a legfontosabb partnerek.

Jogszabály-előkészítés és a jegybanki szabályozói politika kialakítása

A makroprudenciális szempontok érvényesülésének biztosítása érdekében az MNB folyamatosan részt vesz a pénzügyi tárgyú törvények és rendelkezések kialakításában, illetve módosításában.

A hitelintézeti és tőkepiaci törvényt módosító törvénycsomag elfogadásával hangsúlyosabbá vált az MNB értékpapír-elszámolási rendszerekkel és elszámolóházakkal kapcsolatos szakmai felvigyázói (oversight) funkciója. Ezen túlmenően az MNB elsősorban a pénzügyi közvetítő rendszer jogharmonizációja, az intézményrendszer prudens működése, valamint a pénzügyi piacok hatékonyságának növelése érdekében fejtette ki álláspontját a törvénymódosítások előkészítése során.

Az MNB a konkrét pénzügyi jogszabály-előkészítő folyamatban történő részvétele mellett folyamatosan vizsgálja a pénzügyi közvetítő rendszer stabil működésének és hatékonyságának állapotát.

2002-ben a pénzügyi közvetítő rendszer szintjén megjelenő kihívások, illetve a hozzájuk kapcsolódó szabályozási kérdések bemutatására két jelentősebb publikus elemzés született meg: a *bankszektor tevékenységének pro-ciklikusságáról* szóló tanulmánykötet (Műhelytanulmányok 23. szám), illetve a *pénzügyi csoportok és konglomerátumok kockázatait és szabályozását* bemutató tanulmány (Műhelytanulmányok 25. szám). A kutató, elemző tevékenység kiemelt szerepet játszik a szabályozási politika előtt álló kihívások és a szükséges szabályozói válaszreakciók megfogalmazásában, és háttérül szolgál a jegybanki döntéshozó szervek számára az egységes jegybanki álláspont kialakításában, a döntések meghozatalában.

A jegybanki helyszíni ellenőrzések

A jegybank 2002. évben 213 intézménynél végzett helyszíni ellenőrzést 32 átfogó és 181 témavizsgálat keretében. A banki vizsgálatok száma 7, az elszámolóházaké 2, a szövetkezeti hitelintézeteké 34, a nem pénzügyi vállalatoké 26 volt. Ellenőrzésre került sor továbbá 3 pénzforgalmazónál és 1 befektetésialap-kezelőnél, valamint 140 pénzváltónál, ez utóbbiaknál PSZÁF-megbízás alapján történt a vizsgálat.

A 2002. évi vizsgálatok kiemelt szempontjai a pénzforgalom vizsgálata mellett a jegybanknak küldött egyes adatszolgáltatások, az uniós követelmények adaptálásának nyomon követése a jelentésekben, valamint az MNB felvigyázói szerepét támogató témák voltak. A vizsgált intézményi kört és ellenőrizendő tevékenységet egy MNB-specifikus kockázati besorolás határozta meg, amely alapján a hitelintézetek mellett a jegybank nagy számban ellenőrzött nem pénzügyi vállalatokat. Az év meghatározó témája – a pénzforgalom és a banki monetáris jelentések mellett – a fizetési mérleghez kapcsolódó adatszolgáltatások vizsgálata volt.

A helyszíni ellenőrzések során a hitelintézetnél a pénzforgalmi előírások betartását vizsgálta a jegybank, szem előtt tartva azon célt, hogy az ellenőrzésekkel az országos fizetési forgalom hitelintézeti oldalon fennálló lassító és gátló tényezőit feltárja, és azok megszüntetésére kötelezze/ösztönözze a fizetési rendszer vizsgált szereplőit. Kiemelt hangsúlyt kapott a fizetésekkel kapcsolatos teljesítési határidők betartása, az előnyösen rangsorolandó azonnali beszedési megbízások teljesítésének gyakorlata, a bankkártyaüzletág, valamint a postai elszámolások rendszerének vizsgálata. A pénzfeldolgozással és a készpénz forgalomba hozatalával kapcsolatban a fő hangsúlyt a belső szabályozottság, illetve a forgalomba hozott bankjegyek minőségének ellenőrzése kapta. Általában elmondható, hogy ezeken a területeken az intézmények jogszabálykövető magatartása javult. Az MNB felvigyázói szerepéből eredő feladatai keretében az elszámolóházaknál lefolytatott ellenőrzések az elszámolási tevékenység kockázatainak feltárására irányultak, a vizsgálati tapasztalatok alapvetően pozitívak voltak.

Az adatszolgáltatások rendszerszemléletű ellenőrzése során kiemelt vizsgálati szempont volt a szabályozottság, a teljeskörűség, a szektorbesorolás, valamint az egyes jelentések közötti tartalmi egyezőségek vizsgálata. Az adatszolgáltatási hibák egy része a kötelező jegybanki tartalék alapjára is hatást gyakorolt. Az elvégzett helyszíni ellenőrzések hasznos információval szolgáltak a jegybank számára a statisztikák megbízhatóságának megítéléséhez, ugyanakkor a vizsgált intézmények visszacsatolást kaptak a beküldött jelentéseik minőségéről, útmutatást az előírások szerinti adatszolgáltatások készítéséhez. A feltárt hibák alapján az országos fizetési mérleg-, illetve monetáris statisztikákban visszamenőleges korrekciókra is sor került.

FIZETÉSI ÉS ÉRTÉKPAPÍR-ELSZÁMOLÁSI RENDSZEREK

Az MNB fő feladatai és azok teljesítése

A Magyar Nemzeti Banknak a jegybanktörvényben meghatározott alapfeladatai közé tartozik a fizetési és elszámolási rendszerek biztonságos és hatékony mű-

ködésének támogatása és a pénzforgalom szabályozása. Az MNB több funkciója van ezzel szoros összefüggésben.

Banküzleti szolgáltatásainak keretében üzemelteti az országos fizetési rendszer központi elemét alkotó Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszert, a VIBER-t.

A jegybank többségi tulajdonosként meghatározó befolyással bír az értékpapír-elszámolási rendszert üzemeltető értékpapír-elszámoló ház – a KELER Rt. – működésére, valamint kisebbségi tulajdonosként részt vesz a Bankközi Klíringrendszert működtető hitelintézeti elszámolóház, a Giro Rt. tevékenységének irányításában.

A nemzetközi szakirodalom felvigyázásnak nevezi a jegybankoknak a fizetési rendszerek biztonságos és hatékony működésére irányuló adatgyűjtési, elemzési, szabályozási, ellenőrzési tevékenységét és intézkedéseit.

Az MNB a piaci szereplők együttműködését is elősegíti, részvételével, konzultációkkal katalizálja az együttműködők által kitűzött célok elérését.

2002-ben különösen két témakör: az EU-csatlakozásra történő felkészülés és a rendszerek működési megbízhatóságának ellenőrzése állt az MNB tevékenységének középpontjában.

EU-csatlakozás

Az MNB kiemelt szerepet tulajdonít annak, hogy az általa felvigyázott rendszerek működése megfeleljen a nemzetközi követelményeknek és szabványoknak. A hazai rendszerek működése megfelelőségének felmérésére kiváló alkalmat biztosítottak a különböző nemzetközi intézmények által 2002-ben végzett vizsgálatok.

Az EU Bizottság felkérésére, a csatlakozási tárgyalások lezárása előtt, az Európai Központi Bank átvilágította a belföldi fizetési és értékpapír-elszámolási rendszereket. Az elemzés, amely az MNB együttműködésével készült, megállapította, hogy a magyar fizetési infrastruktúra biztonságos és kellőképpen hatékony, nem hordoz olyan kockázatokat, amelyek gátolnák a csatlakozási folyamat lezárását.

Bár nem az EU-csatlakozáshoz kapcsolódik, de említést érdemel, hogy az IMF 2002-ben aktualizálta a két évvel korábban készített, pénzügyi szektort értékelő programjához (Financial Sector Assessment Program – FSAP) kapcsolódó, a „Helyes gyakorlat elveinek és szabványainak történő megfelelésről” szóló jelentését. A tanulmány a jegybanki tevékenység átláthatóságát, illetve a BIS CPSS

bizottság által 2001-ben megjelentetett, a rendszerkövetelmények kiemelten kezelendő fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekre vonatkozó alapelveknek¹ való megfelelést tárgyalja. A jelentés megállapította, hogy két év alatt jelentős fejlődés ment végbe a jegybank szerepének, feladatainak és politikájának átláthatóbbá tételében, és a fontosabb hazai rendszerek (VIBER, BKR, KELER) nagymértékben megfelelnek az alapelveknek.

2002 augusztusában az EKB megjelentette a csatlakozó országok fizetési és értékpapír-elszámolási rendszereit bemutató kiadványát, a Kék Könyvet, amelynek a magyar rendszereket statisztikai adatokkal együtt bemutató fejezetét az MNB készítette el.

Novemberben nemzetközi konferencia megrendezésére került sor az MNB szervezésében, melynek napirendjén az EU- és a GMU-csatlakozással kapcsolatban a fizetési rendszerre és annak szereplőire váró kihívásokkal ismerkedtek meg a hazai pénzügyi szakemberek az EU Bizottság, az EKB és több EU-tagállam jegybanki szakértőinek előadásaiból.

Összhangban az európai jogi szabályozással, jelentős előrelépés történt a tagállamok közötti viszonylag kis összegű fizetési megbízások magas színvonalú teljesítésére történő felkészülésben. A 9/2001. MNB elnöki rendelkezés előírta, hogy a magyar bankok 2002. december 31-ig készüljenek fel az Európai Unió tagállamai által már bevezetett nemzetközi bankszámlaszám (International Bank Account Number – IBAN) alkalmazására. Ennek érdekében a kereskedelmi bankok december végéig a devizaszámlákon is bevezették a forintszámláknál megszokott számlaszámozást, és ügyfeleik minden számlájára új nemzetközi bankszámlaszámot adtak ki, valamint felkészítették rendszereiket az ilyen számlaszámmal azonosított megbízások teljesítésére.

Működési megbízhatóság

A hazai fizetési rendszer biztonságának növelése érdekében, összhangban a nemzetközi követelményekkel és ajánlásokkal, az MNB 2002-ben üzembe helyezte a VIBER új távoli készenléti tartalékrendszerét. Természetesen az MNB korábban is rendelkezett készenléti tartalékkal, az új tartalék azonban fizikailag is távol fekszik az éles rendszertől.

A társaság Felügyelő Bizottságának felkérésére az MNB szakértőket biztosított a KELER Rt. által üzemeltetett értékpapír-elszámolási rendszer működésének – hangsúlyosan a kockázatkezelési mechanizmusok színvonalát és a működés megbízhatóságát ellenőrző – átvilágításához. A több hónapos munka során elkészült elemzés megállapította, hogy a rendszer működése megfelel a nemzetközi követelményeknek.

¹ Ezeket az alapelveket 2001-ben az EKB, több európai jegybank és az MNB vezető testületei is mint a rendszerekre vonatkozó minimumkövetelményeket adaptálták.

pítása szerint a rendszerek működésében azonnali beavatkozást igénylő, súlyos probléma nincs, a feltárt kisebb hiányosságok megszüntetésére intézkedési terv született.

2002-ben sor került a Bankközi Klíringrendszer működésének jegybanki helyszíni ellenőrzésére is, amelynek során az MNB szakértői kiemelt figyelmet fordítottak az informatikai, jogi, fizikai biztonságra és a működési megbízhatóságra. A vizsgálatot követően megfogalmazott ajánlásokat és feladatokat a társaság beépítette belső eljárásaiba, illetve az előírt határidőkre teljesítette.

A VIBER működése

A VIBER tagjainak száma 2002 végén 38 volt, eggyel kevesebb, mint egy évvel korábban.

Az alapvetően bankközi, valamint nagy összegű és sürgős átutalásokat teljesítő rendszerben 2002-ben 337 ezer fizetési megbízást számoltak el, 259 billió (ezermilliárd) forint értékben. A 2001. évhez mérten a változás jelentős, a tételszám 40%-kal, a forgalom értéke 85%-kal nőtt. Egy művelet átlagos értéke 2002-ben 768² millió forint volt, 32%-kal több, mint a megelőző évben.

A forgalom elmúlt háromévi alakulását szemlélteti a következő grafikon. (I-5. ábra)

2002-ben a napi forgalom átlagban 1343 fizetési megbízásból 1032 milliárd forintot tett ki. A legmagasabb

napi tételszámot október 4-én (2339 db), a legnagyobb forgalmat pedig február 28-án (2797 milliárd forint) érték.

Ügylettípust tekintve a banktól banknak küldött (bankári) átutalások növekedtek legdinamikusabban, ami első sorban a hazai bankoknál számlát nyitó külföldi bankok piaci aktivitásának növekedését mutatja. A bankári tételek arányának növekedését mutatja a műveletek átlagértékének dinamikus növekedése is. Az ügyfelek által kezdeményezett fizetések számaránya nem változott az előző évhez képest (15%), értékben viszont a 2001. évi 6%-ról 3%-ra csökkent részesedésük.

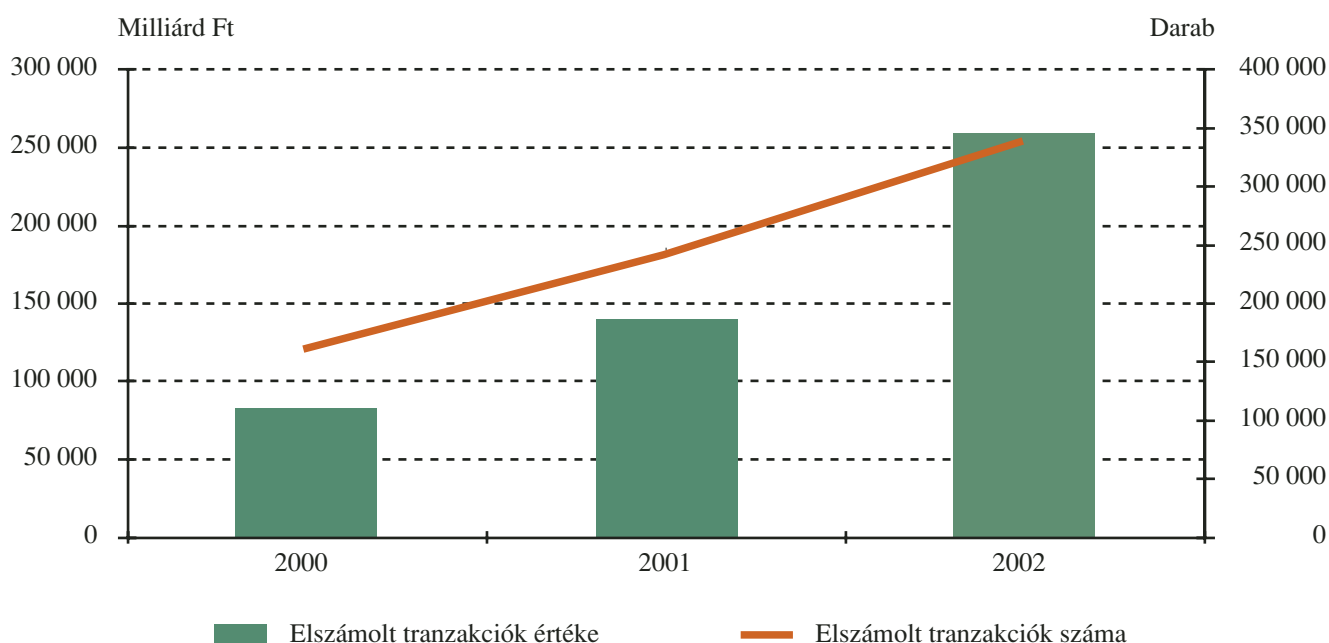
A VIBER rendelkezésre állása javuló tendenciát mutat, 2002-ben havi átlagban számolva a rendszer a teljes üzemidő 99,8%-ában hibátlanul működött, 2001-ben 99,59%, 2000-ben 99,03% volt a megfelelő érték. A 2002. évben a leállások hossza alkalmanként 18–66 perc volt.

A monetáris feltételek várható megváltozására tekintettel az MNB és a KELER Rt. közös projektet indítottak a jegybanki fedezetértékelési rendszer átalakítására, az összevont pool-alapú biztosítékezelés és az ezt támogató napi ártértékelés bevezetésére.

Értékpapír-elszámolási rendszer

Az MNB több szempontból is érdekelt az értékpapír-elszámolási rendszer biztonságos és hatékony működésé-

I-5. ábra A VIBER forgalma 2000–2002

² Az EU-tagállamok közötti nagy összegű tranzakciókat elszámoló TARGET-ben a fizetési megbízások átlagos értéke 2002-ben 6 millió euró (1470 M Ft), míg az EBA által üzemeltetett EURO 1 rendszerben 1,4 millió euró (343 M Ft) volt.

ben. Az esetlegesen felmerülő pénzügyi vagy üzemi zavarok veszélyeztethetik a fizetési rendszer működését és a monetáris politika hatékony lebonyolítását. Ráadásul a jegybank tulajdonosként is érdekelt a rendszer zökkenőmentes üzemelésében. A tőkepiaci törvény olyan jogosítványokat biztosított az MNB számára, ami megkönnyíti a rendszerstabilitási szempontok érvényesítését.

Az értékpapír-elszámolási rendszer 2002-ben több olyan funkcióval gyarapodott, ami csökkent a rendszer kockázatát, növeli a piaci likviditását.

Az állampapír-piaci műveletek elszámolására Magyarországon nemzetközi összehasonlításban is színvonalas megoldás áll rendelkezésre, ugyanis a KELER és az MNB valós idejű rendszereinek összekapcsolása lehetővé teszi a valós idejű DVP („delivery versus payment”, vagyis szállítás fizetés ellenében) elszámolást.

Májusban a KELER az azonnali ügyletekre is kiterjesztette a korábban csak a származékos piacon nyújtott CCP („Central Counterparty”, vagyis központi szerződő fél) elszámolási szolgáltatását. A KELER – az üzletkötő felek közé lépve – a vevő számára eladó, míg az eladó számára vevő szerepet vállal, és garantálja a teljesítést. A rendszer biztonságos működése érdekében a KELER többszintű fedezetképzést ír elő.

A KELER 2002. november 18-án T+5 napról T+3 napra csökkentette az azonnali részvénytőkepiaci elszámolási ciklusának hosszát.

DEVIZATARTALÉK-KEZELÉS, KOCKÁZATKEZELÉS

A tartalék tartásának céljai

A Magyar Nemzeti Bank jegybanktörvényben rögzített egyik alapfeladata az ország devizatartalékainak kezelése.

A devizatartalék-kezelés alapvető céljai az elmúlt évben sem változtak:

- a monetáris politika támogatása (a forint árfolyamsávon belül tartása érdekében végzett intervenció),
- tranzakciós célok (adósságkezelés támogatása, krízishelyzet kezelése),
- vagyonkezelési cél.

Az utóbbi években az ország gazdasági fejlődésével, hitelminősítésének és adósságszolgálati mutatóinak javulásával a közvetlen tranzakciós célok – adósságtörlesztés támogatása – fokozatosan háttérbe szorultak. Fontosságuk ezzel együtt nem elhanyagolható,

amit az is mutat, hogy az MNB és az állam adósságtörlesztési célú kifizetései 2002 során mintegy 2 milliárd eurót tettek ki, és ez az elkövetkező években is 1 milliárd euró feletti szinten marad. Ez tartalmazza a tőke- és kamatkifizetéseket, illetve az előtörlesztéseket is.

A tranzakciós cél másodlagossá válásával egyidejűleg első számú tartalékezelési céljá lépett elő a monetáris politika támogatása. Az árfolyamrendszer hitelességének egyik biztosítója a megfelelő szintű tartalék, amely szükség esetén intervenció formájában is támogatja az inflációs célkitűzés rendszerét, illetve a GMU-ba (Gazdasági és Monetáris Unió) vezető úton a devizaárfolyamra vonatkozó maastrichti kritérium teljesülését. A monetáris politika támogatása keretében 2002 során devizapiaci intervenció nem történt.

Bár a tartalék tartásának költségei az ország hitelminősítésének javulásával jelentős mértékben csökkentek, az MNB tisztán vagyonfelhalmozási célból változatlanul nem kíván tartalékot tartani.

Befektetési politika

A klasszikus hozam-biztonság-likviditás hármas befektetési szempontrendszer kapcsolatát tekintve az MNB befektetési filozófiája: a portfólión elérhető hozam maximalizálása, a magas szintű biztonsági és a napi likviditási követelmények fenntartása mellett.

A befektetési irányelvek összeállításánál az MNB által követett legfőbb szempont általában a fejlett országok központi bankjai által követett legjobb gyakorlat átvétele. Mint minden központi bank, így az MNB által követett befektetési politika is alapvetően konzervatív. Ez azt jelenti, hogy kerüli a nagy árfolyam-ingadozást mutató papírokat, így például nem fektet részvényekbe. A választható kötvénytőkepiaci eszközök maximális hossza 10 év, az értékpapíroktól elvárt hitelminősítés AA-AAA. A hitelminősítésen túl a likviditási követelmények is a fejlett országok, nagy nemzetközi pénzügyi szervezetek, illetve kormányügynökségek kibocsátásainak vásárlásait teszik lehetővé. A tartalékok biztonságosan magas szintje, a kötvénytőkepiacok utóbbi években végbement nagyarányú fejlődése lehetővé tette az MNB számára, hogy 2001-ben fokozatosan növelje a megfelelően biztonságos és likvid, ugyanakkor magasabb hozamot biztosító AA minősítésű szektor arányát.

A tartalék devizaszerkezetében – a forint árfolyamának az eurókosárhoz kötése óta – meghatározó szerepet játszik az euró. Az euró nagy súlyát ezen túl indokolja az ország gazdasági integrációjának iránya, az ország devizaadósságának devizaszerkezete, valamint az, hogy az MNB számára az euró az első számú intervenció deviza.

A tartalék portfólió szerkezetét illetően az MNB a központi bankok körében általános gyakorlatnak megfelelően megkülönböztet ún. likviditási és befektetési portfóliót. A likviditási portfólió feladata a napi likviditás biztosítása, úgymint aktuális kamat- és tőketörlesztések és devizapiaci intervenciók, konkrét tranzakciók, átutalások. Ezen portfólió értelemszerűen alacsony kamatkockázattal és rövid távú befektetési horizonttal jellemezhető. A tartalék nagyobb hányadát kitevő befektetési portfólió hosszabb távon tartani kívánt eszközökből áll, így ebben a körben a hozamvárások nagyobb hangsúlyt kapnak. Bár az értékpapírok gyors értékesíthetősége itt is alapkövetelmény, a befektetési állomány stabilítása a piaci kilátásoktól függően hosszabb átlagos lejáratú kihelyezéseket is lehetővé tesz.

A két portfóliórész arányát optimalizálva az MNB tartalékainak 20%-át tartotta likviditási, 80%-át befektetési portfólióban.

A GMU-ra való felkészülés

Az MNB a devizatartalék-kezelési tevékenységet a kilencvenes évek vége óta a Gazdasági és Monetáris Unióhoz való csatlakozás jegyében fejleszti. Az elmúlt évben az Európai Központi Bank (EKB) a GMU-hoz csatlakozni kívánó közép-európai jegybankokkal formálisan is felvette a kapcsolatot, s első lépéseként felmérte az érintett intézmények felkészültségi szintjét. Az EKB vizsgálata a tartalékkezelésen túl kiterjedt a belső nyílt piaci műveletekre, valamint a kapcsolódó bonyolítási és kockázatkezelési tevékenységre is. A felmérés eredménye azt mutatta, hogy az MNB a csatlakozni kívánó jegybankok többségével együtt időarányosan megfelelő felkészültséget mutat, lényegi lemaradás egy területen sem mutatkozik. Mindezekon túl az EKB-val folytatott egyre szorosabb együttműködés keretében az MNB képviselői a 2003. évtől részt vesznek az EKB

Piaci Műveletek Bizottsága (Market Operations Committee) munkájában is.

A tartalék nagysága

A devizatartalékok nagysága a bank év eleji stratégiájának megfelelően szinte folyamatosan csökkent: az év eleji 11,7 milliárd eurós szintről december végére 9,9 milliárd euróra. (I-6. ábra)

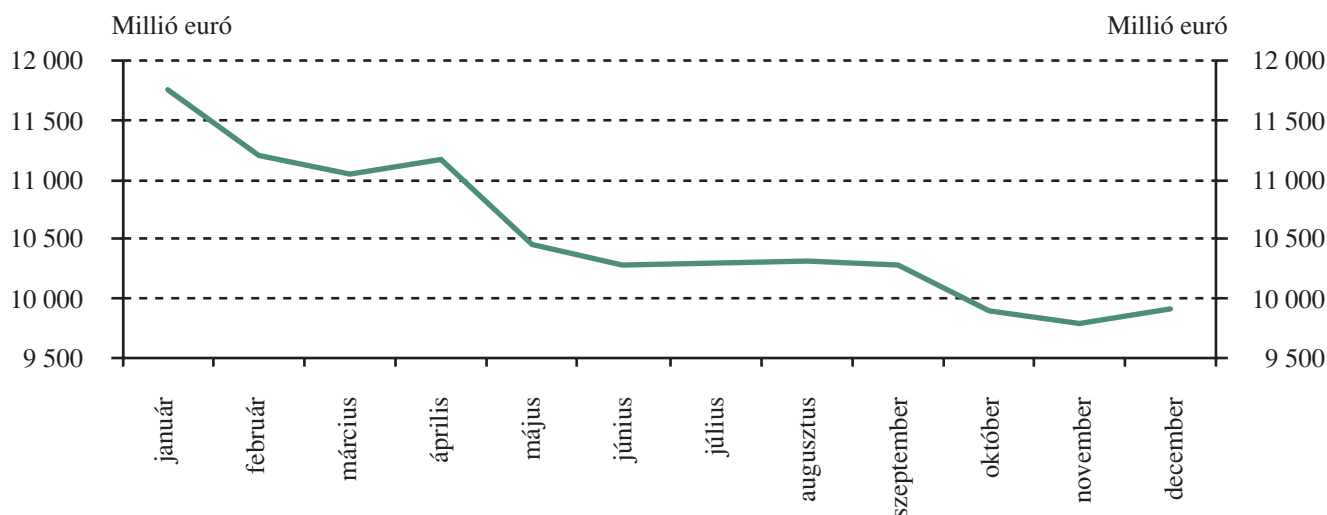
A tartalék nagyságának alakulását az idén a következő tőkemozgások határozták meg: a tartalékok csökkenését leginkább az állam és az MNB együttesen közel 2 milliárd eurónyi közép- és hosszú lejáratú tőke- és kamattörlesztése idézte elő, amihez hozzájárult az adósságkezeléshez (állam és MNB) fűződő derivatív üzetek (swapok) mark-to-market kiértékeléséből származó állomány 400 millió eurós csökkenése. A tartalék állományát csupán a portfólión elért 500 millió eurós hozam és az állam közel 150 millió eurós EIB-hitellehívásai növelték. Az euróban kifejezett tartalékot hozzávetőleg 200 millió euróval csökkentette a közös európai deviza dollárral szembeni több mint 15%-os erősödése.

Az MNB 2002-ben is arra törekedett, hogy az általa kezelt tartalék akkora mértékű legyen, amely hatékonyan támogatja a kitűzött monetáris politikát, és megfelel az adósságszolgálati követelményeknek. A Monetáris Tanács által áttekintett számítások azt mutatták, hogy a 2002. évi körülményeket tekintve a monetáris politika biztonságos viteléhez szükséges tartalékszint legalább 9 milliárd euró. Ennek a feltételnek a tényleges tartalékszint egész évben megfelelt.

EMISSZIÓS TEVÉKENYSÉG 2002

A Magyar Nemzeti Bank egyik alapvető feladata az országos készpénzforgalom megfelelő mennyiségű, minő-

I-6. ábra A hivatalos devizatartalék alakulása 2002-ben

ségű és címletösszetételű bankjegyekkel és érmékkel történő ellátása. Ennek a feladatának a jegybank 2002-ben mind Budapesten a Főpénztárban, mind a négy Területi Igazgatóságán maradéktalanul eleget tett.

Az országos készpénzforgalom lebonyolításához szükséges bankjegyeket és érméket a jegybank tulajdonában lévő vállalatok, a Pénzjegynyomda Rt. és a Magyar Pénzverő Rt. állítják elő.

Készpénzforgalom, feldolgozási tevékenység

2002-ben a Magyar Nemzeti Bank pénztárai 3521 milliárd forint értékű készpénzforgalmat bonyolítottak le, amely 3%-kal haladta meg a 2001. évi pénztári forgalom értékét. A forgalomban lévő készpénz értékének növekedését azért nem követte a jegybanki készpénzforgalom hasonló ütemű emelkedése, mivel a készpénzforgalom résztvevői egyre nagyobb arányban egymás között elégítették ki készpénzszükségletüket.

2002-ben a váltásokat is figyelembe véve az ügyfelek 343 millió darab, 1680 milliárd forint értékű bankjegyet fizettek be az MNB pénztáraiba, ami a mennyiséget tekintve 3%-kal, az értéket tekintve 4%-kal haladta meg az elmúlt évi forgalmat.

2002-ben az MNB pénztáraiból a váltásokkal együtt 353 millió darab, 1819 milliárd forint értékű bankjegy került forgalomba. Mind a mennyiségi, mind az értékadatok megközelítőleg 3%-kal növekedtek az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva.

2002-ben a forgalomban lévő bankjegyek átlagosan 1,6-szer fordultak meg a jegybank bankjegyfeldolgozó területén, ami kismértékű csökkenést jelent az elmúlt évhez viszonyítva. Ezzel és a forgalomban lévő bankjegyek volumenének növekedésével összefüggésben a jegybankon kívüli pénzfeldolgozás részaránya az elmúlt évi 77%-ról 2002-ben 81%-ra emelkedett. Az új bankjegysorozat jó minőségű, hamisítások ellen megfelelő védelemmel ellátott. A jegybankon kívüli, jegybank által felügyelt készpénzfeldolgozás és az MNB bankjegyfeldolgozó területén történő feldolgozás együttesen biztosította a forgalomban lévő bankjegyek megfelelő minőségét és valóságát.

Forgalomban lévő készpénz

2002 végén a forgalomban lévő készpénz értéke 1270,9 milliárd forint volt, 12,5%-kal több, mint az előző év hasonló időszakában. A forgalomban lévő készpénz értékének éves átlagos növekedése 20%-ot tett ki, a növekedés üteme az elmúlt évhez viszonyítva 9 százalékponttal emelkedett. Ez a rendkívül nagy arányú növekedés részben a nettó keresetek hasonló ütemű emelkedésével, valamint a lakásépítés és ingatlanvásárlás megugrásával magyarázható. Vélhetően az

anonim betétek megszüntetésére irányuló kormányzati intézkedések és az infláció csökkenése is hatással voltak a forgalomban lévő készpénz volumenének emelkedésére.

Az év közben átlagosan forgalomban lévő készpénz folyó áras GDP-hez viszonyított aránya – a jelentős mértékű készpénzkiáramlás következtében – az elmúlt évi 6,7%-ról 7,3%-ra emelkedett. 2002-ben a forgalomban lévő készpénz növekedési üteme közel 10 százalékponttal meghaladta a folyó áras GDP növekedési ütemét, míg az elmúlt években átlagosan 2 százalékponttal elmaradt attól. (Az Európai Unió országainak többségében a készpénz/GDP arány – a készpénzcserét megelőzően – 3 és 7% között mozgott.)

A forgalomban lévő készpénz értékének évközi változása a korábbi évekéhez hasonló szezonalitást mutatott, a legalacsonyabb értéket január végén, a legmagasabbat karácsony előtt mérték. A hó eleji bérkiáramlásokkal összefüggésben forgalomba kerülő készpénz egy része a hónap közepére visszaáramlott a jegybankba. A forgalomban lévő készpénz növekedésének üteme augusztusban volt a legmagasabb, elérte a 24%-ot. Decemberben, az ünnepekkel összefüggésben megnövekedett készpénzforgalom november végéhez viszonyítva 115 milliárd forintos emelkedést jelentett.

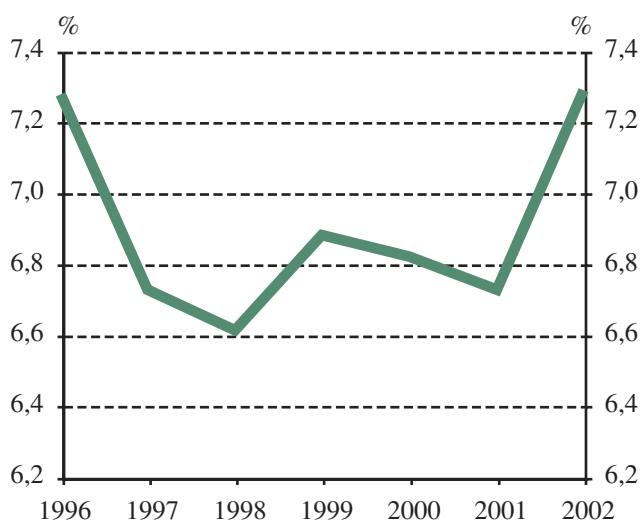
2002-ben egy lakosra átlagosan 119 ezer forint összegű készpénz, 22 darab bankjegy és 183 darab érme jutott. Az elmúlt évhez képest az egy főre jutó készpénz értéke 20%-kal emelkedett, a bankjegyek száma kettő darabbal, az érmék száma 18 darabbal nőtt. (2002 végén az eurózónában az egy főre jutó forgalomban lévő euróbankjegyek száma megközelítette a 27 darabot, az euróérméké 130 darab körül alakult.)

A forgalmi készpénzállomány értékén belül a bankjegyek aránya az előző évekhez hasonlóan 98%, az érméké 2% volt. (I-7. ábra; I-8. ábra; I-2. táblázat)

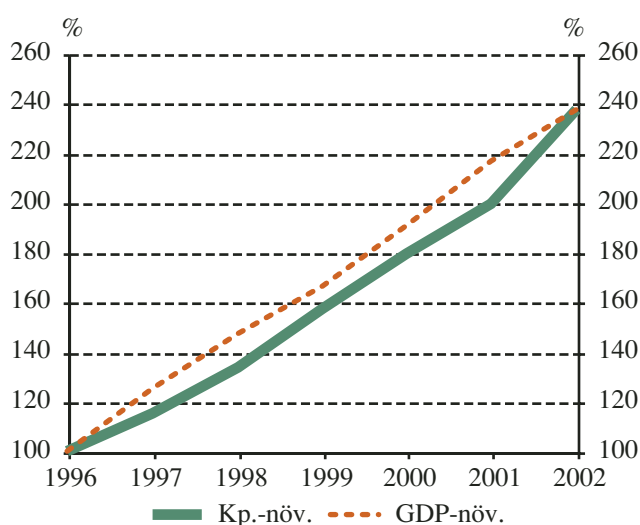
Forgalomban lévő bankjegyek

Az év közben forgalomban lévő bankjegyállomány átlagos értéke 1162 milliárd forint volt, 19,9%-kal több, mint az elmúlt évben. A forgalomban lévő bankjegyek átlagos darabszáma ezzel szemben – a 20 000 forintos részarányának jelentős bővülése következtében – mindössze 9,3%-kal emelkedett. A 20 000 forintos címlet térnyerése 2002-ben tovább folytatódott, a forgalomban lévő bankjegyek darabszámán belüli részaránya a 2001. december végi 4,3%-ról 2002 végére 6,7%-ra emelkedett, míg ugyanebben az időszakban az értéken belüli aránya 16,8%-ról 24,3%-ra változott. A forgalomban lévő bankjegyek darabszámán és értékén belül a legmagasabb arányt továbbra is a 10 000 forintos képviselte, bár az értéken belüli részaránya az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva csökkent.

I-7. ábra A forgalomban lévő készpénz éves átlagos értékének a folyó áras GDP-hez viszonyított aránya

I-8. ábra A folyó áras GDP és a forgalomban lévő készpénz éves átlagos értékének növekedése 1996-os bázison

Az év végén forgalomban lévő bankjegyek átlagos címletértéke (forgalomban lévő bankjegyek értéke/forgalomban lévő bankjegyek darabszáma) 5504 forint volt, 8%-kal emelkedett az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva. A 2002 végén forgalomban lévő euróbankjegyek átlagos címletértéke 44 euró (10 384 forint) volt. (I-3. táblázat)

Forgalomban lévő érmék

2002 végén 1933 millió darab érme volt forgalomban, 11%-kal, 192 millió darabbal több, mint az elmúlt év hasonló időszakában. A növekmény közel 70%-a a kis címletű (1 és 2 forintos) érmék átlagot meghaladó mértékű kiáramlásából származott. A forgalomban lévő érmék értéke 9%-kal (1,9 milliárd forinttal) emelkedett az elmúlt év hasonló időszakához viszonyítva, a növekedés üteme kismértékben meghaladta az előző évit.

2002-ben a forgalomban lévő érmék címletek szerinti megoszlásában sem a darabszámot, sem az értéket tekintve nem volt számottevő változás az elmúlt évhez viszonyítva. (I-4. táblázat)

Bankjegy- és érmeszakértői, fejlesztési tevékenység

A Magyar Nemzeti Bank végzi az országban előforduló hamisgyanús forint-, illetve különböző külföldi bankjegyek és érmék szakértői vizsgálatát. E tevékenység jogi alapját a hamisítások megelőzése és üldözése tárgyában Genfben 1929-ben megalkotott, Magyarországon 1933-ban törvényerőre emelt konvenció jelenti. 2002-ben az uniós elvárásoknak megfelelően a jegybank – az EKB által erre felhatalmazott EUROPOL magyar nemzeti irodáján keresztül – kiépítette az euróhamisítással összefüggő információs csatornákat. Elkezdődött a felkészülés az uniós csatlakozást követő közvetlen kapcsolat feltételeinek kialakítására is.

Az új forintbankjegy-sorozat kibocsátásának kezdete (1997) óta 2002 volt a harmadik olyan év, amelyben a régi sorozat bankjegyei már nem vettek részt a készpénzforgalomban. A korszerűen védett új sorozatnak, illetve a megfelelő időben végrehajtott fejlesztéseknek

I-2. táblázat Forgalomban lévő készpénz az év utolsó napján

	2001	2002	Változás	
	milliárd forint		%	
Bankjegyek	1105,8	1245,4	139,6	112,6
Érmék	21,1	23,0	1,9	109,0
Forgalmi készpénzállomány	1126,9	1268,4	141,5	112,6
Emlékpénzek	2,3	2,5	0,2	108,7
Forgalomban lévő készpénz	1129,2	1270,9	141,7	112,5

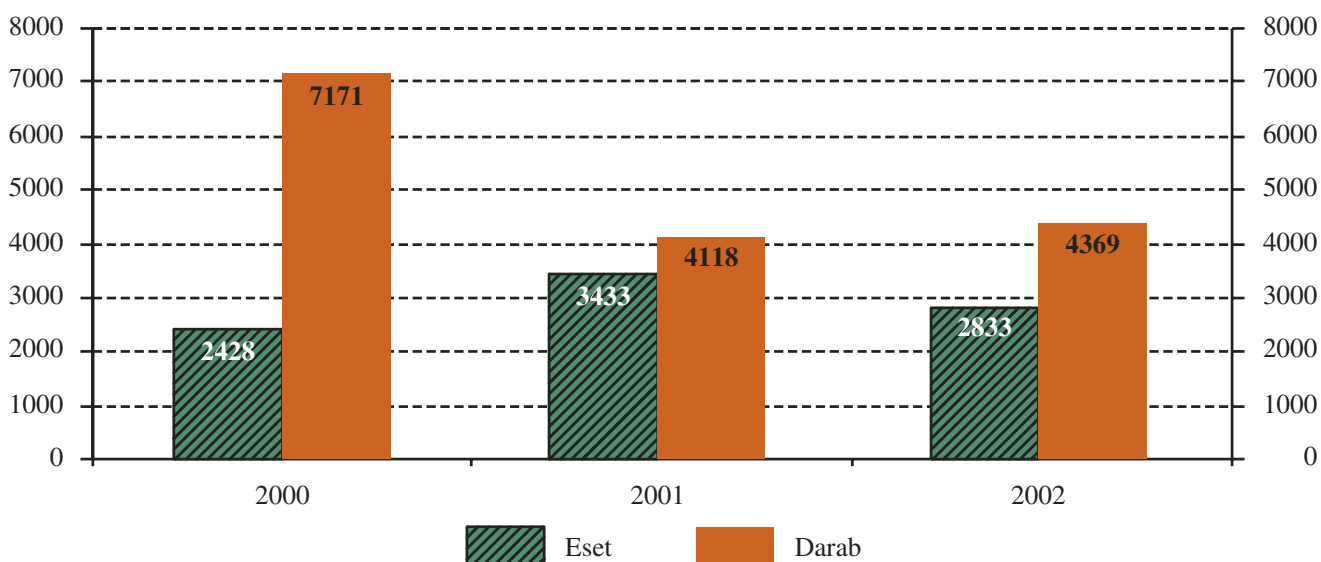
I-3. táblázat Forgalomban lévő bankjegyek 2002. december 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
20 000 forint	15,2	303 121	6,7	24,3
10 000 forint	72,1	721 160	31,9	57,9
5 000 forint	26,1	130 524	11,5	10,5
2 000 forint	15,6	31 217	6,9	2,5
1 000 forint	42,1	42 073	18,6	3,4
500 forint	20,9	10 444	9,2	0,8
200 forint	34,3	6 865	15,2	0,6
Összesen	226,3	1 245 404	100,0	100,0

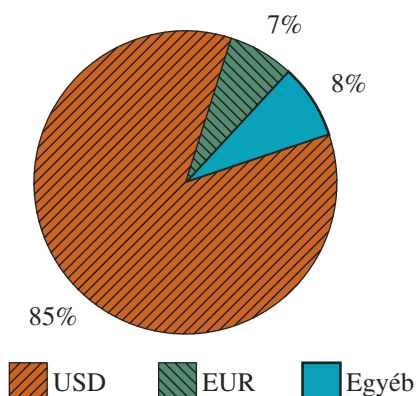
I-4. táblázat Forgalomban lévő érmék 2002. december 31-én

Címletek	Mennyiség	Érték	Megoszlás (%)	
	millió darab	millió forint	mennyiség	érték
100 forint	123,9	12 393	6,4	53,9
50 forint	67,3	3 364	3,5	14,6
20 forint	136,4	2 729	7,1	11,9
10 forint	166,3	1 663	8,6	7,2
5 forint	209,1	1 046	10,8	4,6
2 forint	561,6	1 123	29,0	4,9
1 forint	668,7	669	34,6	2,9
Összesen	1933,3	22 987	100,0	100,0

I-9. ábra Forinthamisítások eset- és darabszáma

I-10. ábra A Magyarországon lefoglalt valuta-hamisítványok valutamenekénti megoszlása 2002. évben

Az előző évhez viszonyítva a valutahamisítási esetek száma, bár csökkent, a lefoglalt hamisítványok darabszáma – különösen a dollár hamisítása miatt – több mint kétszeresére nőtt. Az euró hamisításának mértéke a kibocsátást követően természetesen emelkedett, azonban az Európai Központi Bank tapasztalataival egyezően hazánkban is jelentősen elmaradt a forgalomba hozatalával összhangban kivont korábbi nemzeti valuták hamisításától. A Magyarországon lefoglalt valutahamisítványoknak mindössze 7%-a (522 darab) volt euró. 2002-ben összeségében 167 ezer darab euróhamisítványt vontak ki a forgalomból, ez kevesebb mint a negyedrésze annak a mennyiségnek, amelyet az eurózónában 2001-ben, az akkor még forgalomban lévő 12 nemzeti valutából az érintett jegybankok lefoglaltak. (I-9. és I-10. ábra)

I-5. táblázat

Megnevezés	Névérték (forint)	Kibocsátás időpontja	Alapanyag	Leverhető darabszám
„Kossuth Lajos születésének 200. évfordulója” jubileumi forgalmi érme	100	február 1.	acél	1 millió
„Hortobágyi Nemzeti Park”	3000	március 1.	ezüst	10 ezer
„Országos Széchényi Könyvtár megalapításának 200. évfordulója”	3000	június 11.	ezüst	6 ezer
„Bolyai János születésének 200. évfordulója”	3000	július 5.	ezüst	6 ezer
„Sakk”	500	szeptember 20.	kupronikkel	10 ezer
„Üzenet”	1000	október 21.	rézötvözet	15 ezer
„Rubik-kocka”	500	november 5.	kupronikkel	10 ezer
„Kovács Margit születésének 100. évfordulója”	3000	november 29.	ezüst	8 ezer

köszönhetően a 2000. évet követően 2001-ben 40%-kal csökkent a hamis bankjegyek száma. Ez a szint állandósulni látszik, 2002 végére a hamisítványok száma kis mértékben ugyan emelkedett, az esetek száma azonban csökkent.

Egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre 2002-ben 20 darab hamisítvány jutott, ami európai összehasonlításban is kedvező, és a készpénzforgalom biztonságát sem veszélyezteti. A hamisítási esetek száma továbbra is egyedi (és nem szervezett) jelleget tükröz.

A jegybank 2002-ben is folytatta a forgalomban lévő bankjegysorozat biztonsági elemeinek fejlesztését. E munka eredményeként a 2000 forintos bankjegyre UV-fényben fluoreszkáló nyomat került.

Emlékpénzérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bank 2002-ben négy ezüst, két kupronikkel és egy rézötvözetű emlékpénzérmet, továbbá egy jubileumi forgalmi érmét bocsátott ki. (I-5. táblázat)

STATISZTIKAI SZOLGÁLAT

Az MNB statisztikai tevékenységének törvényi szabályozása

A 2001. évi LVIII., a Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény a jegybank alapfunkciói közé sorolja a feladatai ellátásához szükséges statisztikai információk gyűjtését, a megfelelő információs rendszer működtetését. A jegybanktörvény II. fejezetének 28. §-a meghatározza azon

pénzügyi szolgáltatást nyújtó intézmények körét, amelyekre nézve a jegybank közvetlenül adatszolgáltatást rendelhet el. Az MNB ezen körre rendelkezés formájában szabályozza az adatszolgáltatási kötelezettségeket.

A jegybanknak annak érdekében, hogy valamennyi statisztikai feladatát el tudja látni, a fenti törvényben meghatározottnál bővebb intézményi körtől is szükséges adatokat gyűjtenie, amelyre az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) keretében van lehetősége.

Az MNB (mint a hivatalos statisztikai szolgálathoz tartozó szervezet) statisztikai tevékenységét – a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvénnyel összhangban – a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény szabályozza.

Az adatgyűjtéshez és az információs rendszer működtetéséhez kapcsolódó módszertant az MNB – a Pénzügyminisztérium és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF) véleményét kikérve – a Központi Statisztikai Hivatallal egyeztetve alakítja ki.

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás előkészítése

A csatlakozás előkészítésének fontos feltétele az EU által ajánlott statisztikai módszerek átvétele, valamint az adat- és információszolgáltatási kötelezettségek teljesítése. Statisztikai területen az MNB a nemzetközi intézmények által már harmonizált módszertani alapelvek követésére törekszik. Az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó országokra vonatkozó adatszolgáltatási elvárások teljesítésével összefüggésben az MNB az Európai Unió statisztikai hivatala (az Eurostat) felé teljesít rendszeres adatszolgáltatást, és 2002-től folyamatosan bővül az Európai Központi Bank (EKB) részére történő rendszeres adatszolgáltatás is.

Az adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése a közölt adatok tekintetében szükségessé teszi az ezen intézmények módszertani elvárásaihoz történő igazodást. Az MNB 1999-től fokozatosan közelíti az adatszolgáltatók jelentéseit az EKB igényeihez, ennek jegyében 2002 folyamán is komoly lépéseket tett az adatgyűjtések átalakítására.

A csatlakozáshoz kapcsolódó nemzetközi ajánlások, előírások teljesítése érdekében az MNB folyamatosan képviselteti magát – a jegybank statisztikai tevékenységét érintő – uniós intézmények fórumain, és részt vett a fizetési mérleg témájában tartott nemzetközi (OECD, Eurostat, EKB) munkacsoportüléseken.

Statisztikai tevékenységek

Az MNB statisztikai tevékenysége magában foglalja a feladatai ellátásához szükséges adatok gyűjtését, átvételét, feldolgozását, információs rendszerek létrehozását,

működtetését, az adatok elemzését, közzétételét és a nemzetközi adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését.

A monetáris statisztikához, a fizetésimérleg-statisztikához és a pénzügyi számlákhoz (a gazdaság szereplőinek pénzügyi eszközeit és kötelezettségeit, illetve azok változását kimutató számlarendszerhez) kapcsolódó adatok gyűjtése és feldolgozása, közzététele, valamint az ezen adatokhoz kapcsolódó jegybanki adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése az MNB Statisztikai főosztályán történik. A feldolgozott monetáris- és fizetésimérleg-statisztikai adatok alapján – a 2001. évi publikációs rendhez hasonlóan – a Statisztikai főosztály 2002-ben havi rendszerességgel, a publikációs naptárban fél évre előre rögzített időpontokban sajtóközleményt adott ki az MNB statisztikai mérlegéről, a monetáris intézmények konszolidált mérlegéről és a monetáris aggregátumok alakulásáról, az egyéb monetáris intézmények aggregát mérlegéről, a nem pénzügyi vállalati, a háztartási és a bankközi forintkamatok, valamint a fizetési mérleg alakulásáról. Sajtóközlemény készült továbbá havonta a háztartások pénzügyi megtakarításainak alakulásáról, negyedévente pedig az értékpapír-állomány tulajdonosi megoszlásáról, amely statisztikák adatai a pénzügyi számlák összeállításához is szükségesek. A teljes körű pénzügyi számlák publikálását az MNB 2003 áprilisától kezdi meg.

A jegybank (publikációs gyakorlatának korszerűsítése keretében) 2002 folyamán megszüntette a *Havi jelentést*, és 2002 júliusától a statisztikai adatok publikálásának fő csatornája – a sajtóközlemények kiadása mellett – az internetes adatközlés lett. Ez egyúttal az MNB honlapján közzétett hosszú idősoros adatbázisok körének bővítését is maga után vonta. Ennek megfelelően a jegybank jelenleg monetáris, fizetésimérleg-idősorokat, pénzügyi számlákhoz kapcsolódó háztartás-, államháztartás- és értékpapír-statisztikai, valamint ár-, árfolyam-statisztikai, pénz- és tőkepiaci idősorokat tesz közzé a honlapján.

A 2003. évi adatszolgáltatások összeállításánál az uniós követelmények beépítése mellett az adatszolgáltatók munkájának megkönnyítése érdekében az MNB a jelentések szerkezetének egyszerűsítésére törekedett. Emellett a jegybank ellenőrző táblázatokat állított össze, amelyek a feldolgozás során figyelembe vett összefüggéseket tartalmazzák. A bonyolultabb adatszolgáltatások esetében pedig példatárakat mellékel az útmutatókban.

Az MNB statisztikai feladatainak hatékonyabb ellátása érdekében az Igazgatóság 2002. december 2-i hatállyal a Statisztikai főosztály szervezeti átalakításáról döntött. A szervezeti átalakítás lényege, hogy a statisztikai tevékenységhez kapcsolódó valamennyi adatbefogadási, adatfeldolgozási és elemzés-előkészítési munkát a főosztály keretén belül egy külön szervezeti egység végzi (a módszertani és elemző területektől leválasztva).

Az egyes részstatisztikák területén 2002-ben történt jelentősebb események

A monetáris statisztika terén az Európai Unióhoz való csatlakozás, az EKB felé történő adatközlés szükségessége tette a mérleg- és kamatstatisztikák EKB igényei szerinti jelentősebb átalakítását is. Az MNB részéről elrendelt adatszolgáltatások átalakítása már 2001-ben elkezdődött, és a mérlegstatisztikákkal kapcsolatos EKB-követelményeket a jegybank a 2003-tól elrendelt adatszolgáltatásokba már teljes egészében beépítette. Ezzel párhuzamosan a kamatstatisztikai adatgyűjtések módszertana is teljesen átalakult az EKB idevonatkozó előírásainak megfelelően.

A fizetésimérleg-statisztikáknál a Monetáris Tanács döntése alapján (a Központi Statisztikai Hivatallal egyeztetve) megtörtént a vámt statisztika beépítésével, az idegenforgalom nemzeti számlákkal történő harmonizálásával és az újrabefektetett jövedelmek elszámolásával kapcsolatos módszertani változtatások előkészítése.

2002 folyamán szintén a Monetáris Tanács döntött a fizetésimérleg-statisztika 2003-tól érvényes új publikációs és adat-felülvizsgálati rendjéről. A változást a nemzetközi módszertani szabványokhoz történő igazodás és a makrogazdasági statisztikai adatokkal való összhang megteremtése indokolja. Ennek értelmében, 2003-tól a publikáció súlypontja a havi adatokról a negyedéves adatokra helyeződik át. Havonta a nemzetközi tartályokra vonatkozó statisztikák mellett az MNB csak a főbb aggregátumokból álló fizetési mérleget közli, állományi adatokat a továbbiakban nem. A részletes fizetési mérleget, valamint a külfölddel szembeni követelés- és tartozásállomány adatait – az eddig megszokott formában – csak negyedévente és évente állítja össze és teszi közzé. Az új publikációs renddel az adat-felülvizsgálati rend is megváltozik. A módszertani változásokról és az új publikációs rendről az MNB 2002 novemberében adott sajtótájékoztatót.

Az MNB statisztikai tevékenységében kiemelt stratégiai feladatnak tekinti a nemzeti számlák rendszerében a pénzügyi számlák összeállítását és az ehhez kapcsolódó rendszeres adatközlés beindítását. A statisztikai szolgálat MNB-re vonatkozó kötelezettségei a pénzügyi számlák nemzetközi módszertanok szerinti összeállítását és publikálását is magukban foglalják. Az elmúlt év során véglegessé vált a számlák összeállításának módszertana és menete. Ennek eredményeként az egyes szektorok pénzügyi eszközei között külön soron szerepel a nem törzsei tulajdonosi követelések állománya és állományváltozásának felbontása, valamint beindult a pénzügyi és befektetési vállalkozások pénzügyi számlákhoz szükséges adatszolgáltatása.

A számlákat először 2003 áprilisában publikálja az MNB, de a statisztikai szolgálathoz tartozó egyéb szervezetek ezen új statisztikáról történő tájékoztatása, illet-

ve a vele kapcsolatos egyeztetések már 2002 második felében elkezdődtek.

Az értékpapír-statisztika területén a pénzügyi számlákhoz szükséges adatok megbízhatóságának növelése érdekében 2002 során megtörtént az értékpapír-regiszterben az értékpapír-statisztikai sajtóközleményben nem publikált instrumentumok törzsadatainak feltöltése, valamint az ezekre érkező jelentések tartalmi ellenőrzésének kidolgozása.

Nemzetközi adatszolgáltatás

Az MNB státusából adódóan és a nemzetközi együttműködésből fakadó elvárásokkal, tagsági kötelezettségeivel összhangban az Eurostat és az EKB intézményein túl a következő nemzetközi szervezetek felé szolgálat rendszeresen adatokat, információkat: Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), Közép-európai Statisztikai Együttműködés (CANSTAT). Az MNB az SDDS (Special Data Dissemination Standard) standard magas szintű követelményeit teljesítve, a nemzetközi szervezetek által ajánlott módszertan alkalmazásával szolgálat adatokat. Az MNB 2001-ben csatlakozott a Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS) adatbázisához is. Az adatszolgáltatás előkészítése 2002 végére befejeződött, a rendszeres adatszolgáltatás a BIS felé 2003-ban indul meg. Az EKB, az Eurostat és a BIS részére készíthető üzenetek küldésére szolgáló, speciális alkalmazások (EDIFACT, GESMES) adaptálása 2002-ben is folytatódott.

Együttműködés a hazai társintézményekkel

Az MNB-ben folyó statisztikai munka nélkülözhetetlené teszi, hogy – a nemzetközi intézmények mellett – szoros szakmai együttműködés valósuljon meg a társintézményekkel, elsősorban a Központi Statisztikai Hivatallal, a Pénzügyminisztériummal és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletével. Az MNB és a KSH szakmai együttműködését a két intézmény között 2002. február 8-án megkötött elnöki szintű megállapodás rögzíti. Az együttműködés területeit, a konkrét feladatokat évente aktualizált tételes munkatervben határozza meg a két intézmény. A 2002-re érvényes munkaterv kiemelt része volt a fizetési mérleghez és a pénzügyi számlákhoz kapcsolódó módszertan továbbfejlesztése, az együttműködés bővítése.

A pénzügyi számlák részét képező államháztartási szektor számláinak összeállítása kapcsán az MNB a Pénzügyminisztériummal is folyamatos egyeztetést végez.

A monetáris statisztika területén az MNB és a PSZÁF 1998 eleje óta közösen összeállított mérlegjelentést kér a hitelintézetektől. E két intézmény között is létrejött együttműködési megállapodás, amely az információcserén kívül egyéb feladataik koordinálására is kiterjed.

AZ MNB EREDMÉNYE ÉS GAZDÁLKODÁSA

Az MNB eredményének alakulása tevékenységi körök szerint

Az MNB a 2002. évet 4,9 milliárd forint veszteséggel és 4232 milliárd forint mérlegfőösszeggel zárta.

A Magyar Nemzeti Bank pénzügyi kimutatásainak alakulását döntően a monetáris politika céljai és az elérésükhöz szükséges eszközök határozzák meg. Emellett – törvényben meghatározott feladatain belül – az ország devizatartalékainak értéknövelő kezelése is jelentős hatást gyakorol a jegybank mérlegére és eredményére. Mivel a devizaárfolyam eredményszámítására vonatkozó szabályok 2002-ben jelentősen megváltoztak, ezért a következő elemzésben a 2001-es adatokat az összehasonlítás érdekében korrigált módon mutatjuk be. (A szabályváltozásról részletesen lásd a Kiegészítő mellékletet.)

A jegybank alapfunkciójához kapcsolódó egyik legfontosabb eredménytényező, az ún. seigniorage a készpénzkibocsátás monopóliumából, valamint a hitelintézeti kötelező tartalék előírásának jogából ered. Az ezekből származó kamatmentes, vagy nem piaci kamatozású forrásokat a jegybank kamatozó eszközökbe fekteti.

A jegybanki seigniorage-nak kell fedezetet nyújtania a bank működési költségeire. A pénzkibocsátás költségével és a banküzemi költségekkel korrigált seigniorage 2002-ben 110,6 milliárd forint nyereség volt, 8,1 milliárd forinttal kevesebb az előző évinél. A forgalomban lévő bankjegy és érme átlagállománya összesen 13,2%-kal

növekedett, ami a seigniorage-eredményt növelte, azonban ezzel ellentétesen hatott a forintkamatok átlagosan 2 százalékpontos csökkenése. (I-6. táblázat)

A nem jegybanki feladatok mérleg- és eredményhatása folyamatosan csökken, amelyben szerepet játszik az ilyen tevékenységek felülvizsgálata és leépítése is. Az állami szerepvállalásból eredő tevékenység 1,3 milliárd forintos költsége abból ered, hogy az MNB a hitelintézeteknek, illetve a költségvetésnek nyújtott hitelekben keresztül korábban aktívan részt vett a gazdaság fejlesztési hitelekkel történő ellátásában. A forintban nyújtott hitelek zöme mögött külföldről felvett devizahitel állt. 2002-ben a bank folytatta a 2001-ben megkezdett folyamatot, amelynek során a jegybank átadja e nem jegybanki tevékenységet a Magyar Fejlesztési Bank részére a fennálló állományokkal együtt.

A devizatartalék-kezelési és likviditásszabályozási funkcióból (a jegybank monetáris politikájához kapcsolódóan) együttesen 103,0 milliárd forint veszteség keletkezett. (I-6. táblázat, 6. sor)

A veszteség oka elsősorban az, hogy az MNB mérlegébe az ország devizatartalékával szemben – a korábbi intervenciók és hozzá kapcsolódó forintlikviditás csökkenése miatt – nagymértékben piaci kamatozású forintforrások kerültek, így a jegybank az alacsonyabb kamatozású devizaeszközeinek egy részét tartósan magasabb kamatozású forintforrásokkal kénytelen finanszírozni.

2002-ben további intervencióra nem került sor, a törlesztések hatására a devizatartalék, és ezzel párhuz

I-6. táblázat Az MNB eredményének funkciók szerinti bontása

milliárd forint

Sorszám	Megnevezés	2001 korrigált	2002	Változás
	(1)	(3)	(4)	(5) = (4)-(3)
1	Seigniorage	137,7	125,3	-12,4
2	Pénzkibocsátás és pénzforgalom költsége	-4,4	-2,1	2,3
3	Banküzem*	-14,6	-12,6	2,0
4	Korrigált seigniorage (1+2+3)	118,7	110,6	-8,1
5	Állami szerepvállalásból származó tevékenység költsége	-2,0	-1,3	0,7
6	Devizatartalék-kezelés és likviditásszabályozás költsége	-168,0	-103,0	65,0
7	Egyéb tételek (elsősorban kiegyenlítési tartalék, tőke)	-20,2	-11,2	9,0
8	Számviteli eredmény (4+5+6+7)	-71,5	-4,9	66,6

* Az eredménykimutatás „banküzem bevételei” sorának és a „banküzem működési költségei és ráfordításai” sorának különbsége.

mosan a likviditást lekötő források állománya csökkent. Az állományok csökkenésének hatását tovább erősítette a kamatkülönbözet csökkenése: a devizatartalék hozama 0,7 százalékponttal csökkent, miközben a kapcsolódó forintforrások átlagos kamatlába 1,9 százalékponttal mérséklődött.

Az egyéb tételek (I-6. táblázat, 7. sor) 11,2 milliárd forintos referenciahozamhoz viszonyított ráfordítása döntően a nem kamatozó állományok kieső kamatbevételeiből származik.

A mérlegtételeket érintő főbb intézkedések, események

A bank mérlegszerkezetét döntően az elmúlt évek makrogazdasági folyamatai és a monetáris politika végrehajtása érdekében tett intézkedések határozzák meg. A mérleg változását okozó fontosabb tényezők 2002-ben a következők voltak:

- a forint árfolyamváltozása,
- az állam az MNB-vel szemben fennálló devizaadósságának törlesztését forintforrásból finanszírozta, amelyet az MNB-nél devizára váltott,
- az MNB 2001. évi 250 milliárd forintos negatív kiegyenlítési tartalékának költségvetés általi megtérítése,
- a részben az államnak átadott külföldi devizaadósság lejárat,

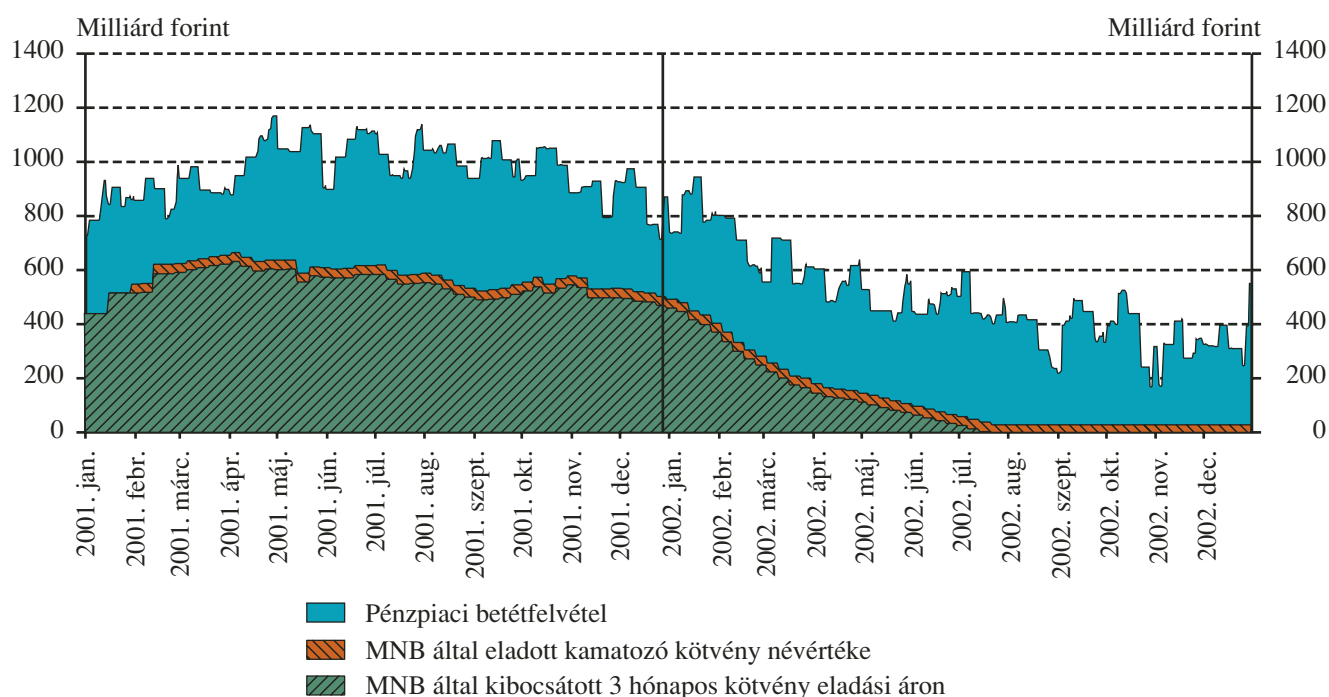
- a hitelintézetek kötelező tartaléka mértékének csökkentése, továbbá
- a refinanszírozási hitelállomány meghatározott részének a Magyar Fejlesztési Bank (MFB) részére történő átadása.

A forint árfolyama 2002. során 4,2%-kal erősödött, emiatt valamennyi devizás mérlegtétel forintba átszámított állománya csökkent, másrészt ennek következtében 82,9 milliárd forint értékű nem realizált átértékelési veszteség keletkezett. Ezt a költségvetés 2003. március 31-éig az MNB-nek megtérítette. A jegybanktörvény szerint a térítést a 2002. évi mérlegben kell elszámolni, és ebből következően az összeget a központi költségvetéssel szembeni követelések között kell kimutatni.

2002-ben a mérlegre ható másik jelentős tényező az állam lejárat devizaadóssága nagy részének forintban történő megújításáról szóló, az MNB és a költségvetés között létrejött megállapodás volt. Ennek alapján a központi költségvetés a lejárt devizaadósságának nagyobb részét forintforrás-bevonással finanszírozta, ezért az adósság törlesztéséhez és a kamatfizetéshez szükséges deviza nagy részét az MNB-től vásárolta meg. A költségvetés devizavásárlása és az árfolyamváltozás következtében a – mérlegben lévő devizaeszközök és devizaforrások különbözete-ként adódó – nettó devizakövetelések állománya az előző év végéhez képest 222 milliárd forinttal csökkent, év végén 1844 milliárd forint (7,8 milliárd euró) volt.

A költségvetésnek az említett devizavásárlás mellett az MNB 2000. évi 250 milliárd forintos negatív kiegyenlítés-

I-11. ábra A likviditást szabályozó források állománya 2001–2002-ben

si tartaléka miatti költségvetési térítést is finanszíroznia kellett, amit forintállampapír kibocsátásával hajtott végre. Ez a forint piaci likviditását csökkentette, ami az MNB likviditást szabályozó instrumentumainak 323 milliárd forintos mértékű csökkenését vonta maga után. (I-11. ábra)

A költségvetéssel szembeni devizakövetelések állománya a lejáratok és a forint erősödése miatt 315 milliárd forinttal csökkent. Forrásoldalon a külföldi devizakötelezettségek egyenlege 679 milliárd forinttal csökkent, amit a fentiekén túl a mark-to-market betétszámlák³ egyenlegének változása okozott.

A külföldi adósság törlesztése, a költségvetés devizavásárlása, a mark-to-market betétek állományának csökkenése és az árfolyamváltozás együttes hatására a devizatartalék állománya 664 milliárd forinttal csökkent, év végi egyenlege 2340 milliárd forint (9,9 milliárd euró) volt. (I-7. táblázat)

A forgalomban lévő bankjegy- és érmeállomány december végén 1271 milliárd forint volt, az előző év végéhez képest 12,5%-kal növekedett.

A hitelintézetekkel szembeni követelések állományát a törlesztéseken túl a fejlesztési célú refinanszírozási hitelek MFB-nek történő átadása is csökkentette (7 milliárd forint értékben), mely a kapcsolódó külföldi hitelek átvállalásán keresztül a külföldi kötelezettségekre is csök-

kentőleg hatott. Az ilyen típusú hitelek a nem jegybanki feladatok leépítésének részeként fokozatosan kikerülnek az MNB mérlegéből.

A kötelező jegybanki tartalék szabályozásának augusztusi változása szintén hatott az MNB mérlegére. A tartalékráta 5%-ra csökkent, és a banki források egy része kikerült a tartalékolás alapjából, ennek hatására a tartalék állománya az előző évhez képest 55 milliárd forinttal csökkent.

2002 decemberét követően a mérlegkészítés időpontjáig a mérleget és az eredményt legnagyobb mértékben a január közepén a forintárfolyamot ért spekulációs támadás következményei befolyásolták. A spekulációs nyomás miatt az MNB az intervenció sáv szélén eurót vásárolt, majd később január, február és március során ennek nagyobb részét értékesítette. A bank két ízben csökkentette a jegybanki alapkamatot 1-1 százalékponttal, és a kamatfolyosót 2%-ról 6%-ra növelte, ami miatt az O/N betétek kamata 3,5%-ra csökkent, a kéthetes betét és a KESZ betéte 6,5%-ra változott.

Az eredmény kialakulására ható tényezők

Az MNB mérlegállományainak előzőekben bemutatott módosulása, valamint a forint- és devizakamatokban bekövetkezett változások hatására az MNB 2002. évi eredménye 4,9 milliárd forint veszteség volt, ami az elő-

I-7. táblázat

milliárd forint

Sor-szám	ESZKÖZÖK	2001	2002	Sor-szám	FORRÁSOK	2001	2002
1	Költségvetéssel szembeni forintkövetelés	389	394	8	Forgalomban lévő készpénz	1129	1271
2	Ebből: forintárfolyam-kiegyenlítési tartalék miatti követelés		83	9	Kötelező tartalék	421	366
3	Költségvetéssel szembeni devizakövetelés	1167	852	10	Likviditást lekötő eszközök	878	555
4	Refinanszírozási hitelek	44	21	11	Központi költségvetés forintbetétei	345	51
5	Devizatartalék	3004	2340	12	Költségvetéssel és hitelintézetekkel szembeni devizakötelezettségek	367	126
6	Banküzem és egyéb eszközök	849	625	13	Külföldi és egyéb devizakötelezettségek	2356	1677
				14	Banküzemi és egyéb források	204	166
				15	Kiegyenlítési tartalék	-247	20
7	Eszközök összesen (1+2+3+4+5+6)	5453	4232	16	Források összesen (8+9+10+11+12+13+14+15)	5453	4232

³ A mark-to-market betétszámlák egyes határidős ügyletek piaci értékének változásához kapcsolódnak, és céljuk a hitelkockázat csökkentése. A 115 milliárd forintos csökkenésük azt jelentette, hogy a különböző árfolyamváltozások miatt az MNB ezen ügyleteinek piaci értéke az előző év végéhez képest csökkent, így a partnereknek biztosítékként kevesebb betétet kellett az MNB-nél elhelyezniük.

ző évi korrigált eredményhez viszonyítva 66,6 milliárd forinttal javult.

A 2002. évi eredmény elemzéséhez a bázisadatok korrigálására azért volt szükség, mert az értékelési és eredményelszámolási szabályok megváltoztak. A 2002. január 1-jén életbe lépett jogszabály-módosulás egyrészt a forint árfolyamváltozásából származó átértékelési hatások eredmény- és kiegyenlítési tartalék közötti megosztását érintette, másrészt a devizatartalékba nem tartozó deviza-értékpapírok piaci értékelését vezette be. (A jogszabályváltozásokat, hatásukat a Kiegészítő melléklet részletesen bemutatja.)

A szabályváltozás jelentős hatással volt az eredmény alakulására: míg az előző évi hivatalos eredményhez képest 8,5 milliárd forinttal romlott, a szabályváltozás hatásával módosított 2001-es adatokhoz képest az eredmény 66,6 milliárd forinttal javult. Az alábbiakban természetesen a jogszabályváltozás hatásától megtisztított és ezáltal összehasonlíthatóvá tett adatokhoz viszonyítva mutatjuk be az MNB eredményének 2002. évi változását. (I-8. táblázat)

Az eredmény változásának legjelentősebb eleme a kamateredmény javulása, elsősorban a fajlagosan magas forrásköltségű, likviditást lekötő instrumentumok állományának és kamatszintjének csökkenése miatt.

A nettó kamat- és kamatjellegű eredmény 2002-ben 16,1 milliárd forint nyereség volt, szemben az előző évi 31,6 milliárd forint veszteséggel.

A piaci kamatozású forintforrások (likviditást szabályozó instrumentumok, költségvetési betétszámlák) nagy állománya és a vele szemben álló devizaeszközök átlag-

gos hozamát jelentősen meghaladó kamatozása miatt az utóbbi években negatív kamategyenleg alakult ki. 2002-ben a devizatartalék és a piaci kamatozású forintforrások kamatlábai közötti különbség jelentős mértékben (1,2%-kal 5,2%-ra) mérséklődött, mert a nemzetközi piaci kamatok mérséklődését lényeges mértékben meghaladta a forintkamatok csökkenése. A mérlegtételek változásánál ismertetett okok miatt 2002-ben a piaci kamatozású forintforrások átlagos szintje is (közel 493 milliárd forinttal) mintegy a kétharmadára süllyedt, így mindezek eredőjeként a kamategyenleg 47,7 milliárd forinttal javult és pozitívvá vált.

Az EUR devizapiaci hozamok az év során (az év első három hónapját kivéve) a megelőző évhez hasonlóan csökkenő trendet mutattak, ami – a devizatartalékba sorolt értékpapírok piaci értékének emelkedése révén – a kiegyenlítési tartalékot is növelte 5,6 milliárd forinttal. 2002. január 1-jétől a külföldön kibocsátott, majd visszavásárolt MNB-kötvényeket is piaci értéken kell a mérlegben szerepeltetni, és piaci értékkülönbségüket a kiegyenlítési tartalékban kell kimutatni. Ennek hatására a kiegyenlítési tartalék 2002-ben 11,6 milliárd forinttal nőtt, a korrigált bázishoz képest 2,2 milliárd forinttal csökkent. Összességében a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka 17,2 milliárd forinttal növekedett (a korrigált bázishoz képest 3,4 milliárd forint), december végi egyenlege 20,0 milliárd forint volt.

Javult az árfolyamváltozásból származó eredmény is a 2001. évi korrigált eredményhez képest, az előző évinél kiegyensúlyozottabb forintárfolyam-alakulás következtében.

Az év során a forint árfolyama az euróhoz képest 4,2%-kal erősödött, december végén 14,56%-kal volt a cent-

I-8. táblázat

milliárd forint				
	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2001. I–XII. hó	2001. korrigált*	2002. I–XII. hó
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)–(X+XI)	–31,6	–31,6	16,1
2	Deviza-árfolyamváltozásból származó eredmény (III–XII)	55,1	–20,0	–3,4
3	Egyéb eredménytényezők** (IV+...+VIII)–(XIII+...+XVII)	–19,9	–19,9	–17,6
4	Eredmény (1+2+3)	3,6	–71,5	–4,9
5	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben ebből:			
	– deviza- és nemesfémárfolyam-változás miatt (2001)	–250,2		
6	– nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék		–175,1	–82,9
7	– deviza-értékpapírok piaci értékváltozása miatt	2,8	16,6	20,0

* Az átértékelési eredmény számítására – 2002. január 1-jétől vonatkozó szabálmódosítással korrigálva.

** Egyéb eredménytényezők: A pénzforgalom és a banküzem nettó ráfordításai, nettó céltartalékképzés és az egyéb bevételek, ráfordítások.

rum árfolyamnál erősebb. 2002. január 1-jétől a hatályos jegybanktvörvénynek megfelelően a forint árfolyamának változásából eredő realizált eredmény az eredménybe, a nem realizált eredmény pedig a saját tőke részét képező kiegyenlítési tartalékba kerül.

A realizált árfolyamveszteség 3,4 milliárd forint volt, míg az idén hatályos számviteli szabályok szerint számítva a 2001. évi realizált eredmény 20,0 milliárd forint veszteség lett volna.

A nem realizált devizaárfolyam-veszteség miatt a kiegyenlítési tartalék negatív egyenlege 82,9 milliárd forinton zárt. A jegybanktvörvény szerint a kiegyenlítési tartalék 2002 végén fennálló egyenlegét – amennyiben negatív előjelű – a központi költségvetésnek 2003. március 31-ig meg kell térítenie, ezért az éves mérlegben ez a tétel a központi költségvetéssel szembeni követelések között szerepel. (A központi költségvetés 2003 márciusában a követelést kiegyenlítette.)

Az egyéb eredménytényezők nettó ráfordítása 17,6 milliárd forint volt, az előző évinél 2,3 milliárd forinttal alacsonyabb. Ezen belül kiemelendő a banküzem működési ráfordításainak alakulása, amelynek 1,8 milliárd forintos mérséklődését elsősorban az üzemeltetési költségekkel való szigorú költséggazdálkodás eredményezte.

A Magyar Nemzeti Bank 2002. évi belső gazdálkodása

Az MNB belső gazdálkodása a jegybanktvörvényben előírt feladatok színvonalas ellátásához szükséges erőforrások hatékony – a kockázatmentes működést a legalacsonyabb mértékű felhasználással megvalósító – biztosítására irányul.

A működési költségek terén a 2001. évben megkezdett és a 2002-ben folytatott szervezet- és folyamatracionalizációs lépések jelentős megtakarításokat eredményeztek. 2002-ben – 2000. évi árakon számolva – a működési költségek közel 25%-kal voltak alacsonyabbak, mint 2000-ben. (I-9. táblázat)

Míg 2001-ben a megtakarítások elsősorban a felesleges, „nem jegybankszerű” tevékenységek és szervezeti egységek megszüntetéséből fakadtak, a 2002. évet inkább

a megmaradó tevékenységek, illetve folyamatok korszerűsítése, hatékonyságuk javítása jellemezte.

A hatékonyság javításának fő irányvonalai a következők voltak:

- folyamatok átszervezésével, technológiai korszerűsítésével élőmunka megtakarítása,
- fejlesztési jellegű beruházások révén a tevékenységek folyó költségének csökkentése,
- korszerű beszerzési eljárások alkalmazásával az árhatékonyság növelése.

A 2002. évben megvalósítandó *beruházások* pénzügyi terve 3036 millió forintot tett ki. Számos átfogó, nagy horderejű projekt elindítására került sor, ezek többnyire 1 évet meghaladó időtartamúak, ezért a kapcsolódó pénzügyi teljesítések jelentős része áthúzódik a 2003. évre.

A beszerzések során – a szállítók versenyeztetésének köszönhetően – a tervezett összegekhez képest a bank itt is megtakarítást tudott elérni.

Működési költségek

Az Igazgatóság a banküzemi működési költségek 2002. évi tervét 14 455 millió forintban hagyta jóvá, ezen túlmenően pedig az előre nem látható kiadások fedezetéül 1000 millió forint összegű központi tartalékkeretet fogadott el. A tartalék terhére év közben engedélyezett módosítások által a költségterv összege 14 742 millió forintba módosult.

A 2002. évi működési költségek tényleges összege 13 507 millió forint volt. A munkafolyamatok korszerűsítésének köszönhetően a 2001. évhez képest jelentős (reálértékben 15%-os) költségcsökkentést sikerült elérni. (I-10. táblázat)

A megtakarítás valamennyi jelentős költségnemcsoportot érinti:

- a személyi költségeknél alapvetően a létszámcsökkenéshez kötődik,

I-9. táblázat

Megnevezés	2000	2001	2002
Működési költség (millió Ft)	15 220	15 196	13 507
Nominálindex (előző év = 100%)	111%	100%	89%
Infláció (éves átlagos)	110%	109%	105%
Reálindex (előző év = 100%)	101%	92%	85%
Reálindex (2000 = 100%)	100%	92%	77%

I-10. táblázat

1	2	3	4	5	6
Megnevezés	2001. évi tény	2002. évi terv	2002. évi tény	Index (2002. tény/ 2002. terv)	Index (2002. tény/ 2001. tény)
	millió forintban			4 ÷ 3	4 ÷ 2
1. Személyi költségek	9 837	9 794	9 057	92%	92%
2. Banküzemi általános költségek	5 359	4 948	4 450	90%	83%
Összesen	15 196	14 742	13 507	92%	89%
Változás reálértékben					85%

– a banküzemi általános költségeknél (főként IT és üzemeltetés) elsősorban a működéshez szükséges szolgáltatási szintek újradefiniálásának, valamint a beszerzések során a pályáztatási rendszer általánossá tételének köszönhető.

Személyi költségek

A 2002. évi személyi költségek (9057 millió forint) a 2001. évihez képest összességében 8%-kal csökkentek. (I-10. táblázat) A költségcsoport alakulására alapvetően két tényező gyakorolt hatást:

- a szervezetracionalizálás következtében a 15%-ot meghaladó létszámcsökkentés és
- a 2002. évben végrehajtott, 8%-os átlagos bérfelértékelés.

A bank létszáma 2002. évben 1163 főről 984 főre csökkent. A végrehajtott intézkedések következtében az átlaglétszám 15,1%-kal csökkent, év végén a foglalkoztatottak száma 179 fővel alacsonyabb volt a 2001. évi zárólétszámnál. A szervezeti korszerűsítéshez és feladatra- racionalizáláshoz kapcsolódóan jelentős mértékű (18,4 %) belső mozgás valósult meg.

2002-ben 237 munkavállaló munkaviszonya szűnt meg, melyből 184 munkáltatói kezdeményezésre történt. A munkáltatói kezdeményezésű munkaviszony-megszüntetésből, a szervezeti változásokhoz 141 fős (76,6%) leépítés kapcsolódott, a fennmaradó 43 fős létszámcsökkentés mögött hatékonyságjavítás, illetve minőségi cserék álltak. 2002-ben az MNB 70 új munkavállalóval kötött munkaszerződést, egyrészt pótlás, másrészt – néhány esetben – új feladatok kapcsán megjelenő munkaerőigény kielégítése érdekében.

A vezetői munkakörben foglalkoztatott munkavállalók száma 2002-ben 133 fővel csökkent, mely jelentős részben (112 fő, 84%) a HAY munkaköri struktúrára való áttérésből adódott. Az áttérés következtében megszűntek a függetlenített osztály- és főosztályvezető-helyettesi pozíciók, továbbá kikerültek a vezetői körből a különböző, címzetes vezetői/tanácsadói munkakörök.

A munkavállalók iskolai végzettség szerinti összetételében 2002-ben lényegi változás nem történt, a fluktuáció következtében kismértékű csökkenés következett be az alap- és középfokú iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalói csoport arányában. A fluktuáció hatásként az MNB munkakerő-összetétele minimális mértékben a magasabb HAY-szintek felé tolódott el, az átlagos banki munkaviszony hossza 0,5 évvel, 11,8 évre csökkent.

I-11. táblázat

Megnevezés	2000	2001	2002	Eltérés (2002/2001)	
	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(%)
Záró létszám	1316	1163	984	-179	-15
Átlaglétszám	1361	1246	1058	-188	-15

2002-ben az Emberi erőforrások főosztálya gazdálkodási kompetenciájába tartozó költségek (9163,8 milliárd forint) az előző évhez képest közel 7%-kal csökkentek, jellemzően a létszámcsökkentések eredményeként.

Banküzemi általános költségek

A 2002. évi banküzemi általános költségek (4450 millió forint) 2001-hez képest összességében 17%-kal csökkentek.

Ezen belül a 2002-ben felmerült IT (információtechnológiai) költségek összege (751 millió forint) 21%-kal alacsonyabb az előző évinél. A csökkenés a költségcsoport valamennyi összetevőjénél jelentkezett, alapvetően a szükséges IT-szolgáltatási szintek újradefiniálása következtében. Ez egyrészt – a szervezeti és tevékenység-racionalizálást követően – a felhasználói igények felmérését, másrészt a felmérésekre alapozva a szállítóktól igényelt szolgáltatásszint felülvizsgálatát jelentette.

Az üzemeltetési költségek az előző évhez képest 18%-kal (318 millió forinttal) mérséklődtek. A csökkenésben az üzemeltetési tevékenység átszervezése, a felesleges banki funkciók megszüntetése, a mindezekből fakadó létszámcsökkenés, valamint a pályázati elv általánossá tétele egyaránt szerepet játszottak. Mindezek következtében:

- az ingatlanokkal kapcsolatos költségek közel 19%-kal,
- az egyéb gépek, berendezések (fénymásolók, telefaxok, egyéb irodatechnikai eszközök stb.) anyag- és javítási költségei közel 17%-kal,
- a járművek üzemeltetési költségei 26%-kal,
- a telefon- és postaköltségek összege 28%-kal,
- az irodaszerek és egyéb adminisztrációs anyagok felhasználásához kötődő költségek közel 30%-kal

csökkentek.

Az értékcsökkenési leírás összege (1865 millió forint) a

2001. évihez viszonyítva közel 22%-kal volt alacsonyabb. A csökkenés oka elsősorban az, hogy a meglévő eszközpark amortizációja folyamatosan és egyenletesen kerül elszámolásra, miközben az elmúlt néhány év beruházásainak volumene kisebb volt a korábbiaknál.

Az egyéb költségek (hatósági díjak, tagdíjak, jogi költségek, audit, közgazdasági tanácsadás, kommunikáció, reprezentáció, kiküldetés stb.) 2002. évben felmerült összege együttesen 626 millió forintot – a 2001. évvel közel azonos értéket – tesz ki.

Beruházások

Az Igazgatóság a beruházások 2002. évi tervét – figyelembe véve az évközi módosításokat is – 3036 millió forintban hagyta jóvá. (I-12. táblázat)

A 2002. évi beruházási projektekhez kapcsolódó kiadások együttesen 2708 millió forintot tesznek ki. Ebből a 2002. év végéig 973 millió forint realizálódott pénzügyileg. A fennmaradó összeg kifizetése 2003-ban esedékes, a 2002-ben megkezdett, de 1 évet meghaladó időtartamú projektek megvalósításához kötődően.

A tervhez viszonyított megtakarítások a pályázati rendszer révén elért kedvezőbb áraknak, illetve a megvalósuló projektek funkcióbővítése által szükséglettelenné váló kisebb beruházások elmaradásának köszönhetőek.

Az információtechnológia korszerűsítése

Az MNB törvényben rögzített feladatainak ellátásához nélkülözhetetlen a korszerű számítástechnikai infrastruktúra.

Az informatikai infrastruktúra fejlesztésére irányuló feladatokon belül meghatározó a PC-s munkaállomások operációs rendszerének verzióváltását célzó projekt, amely 2003 elején fejeződik be. Ezt követően kerülhet sor az informatikai rendszerfelügyelet kibővítésére (belső tűzfalrendszer kialakítása, hálózati behatolás-jelző és sérülékenységelemző eszközök beszerzése).

I-12. táblázat

Megnevezés	2002. évi tervezett kifizetések	Pénzügyi teljesítések			Eltérés
		2002. évi kifizetések	2003-ra áthúzódó kifizetések	Összesen	
	millió forintban				
	1	2	3	4 = 2+3	5 = 4-1
Információtechnológia korszerűsítése	1276	528	567	1095	-181
Logisztikai és egyéb beruházások, beszerzések	1760	445	1168	1613	-147
Összesen	3036	973	1735	2708	-328

Az *integrált operatív rendszerek fejlesztésén* belül kiemelkedő jelentőségű:

- a nemzetközi fizetési rendszer megújítása, amely 2003 első felében fejeződik be, valamint
- az üzletkötői terem amortizálódott rendszerelemeinek cseréje és az üzleti információs rendszer verzióváltása.

Az egyéb IT projektfeladatok közül megemlítendő még az MNB elektronikus iratkezelési rendszerének kialakítása. A projekt első fázisaként 2002-ben az operatív fizikai irattár valósult meg. Az informatikai rendszer kialakítására 2003-ban kerül sor.

Logisztikai és egyéb beruházások, beszerzések

A beruházások jelentős része – hasonlóan az elmúlt évekhez – az ingatlanok állagmegőrzését és technológiai korszerűsítését szolgálta. A 2002. évben megvalósult beruházások közül kiemelést érdemel:

- a központi épületek egységes beléptető- és munkaidő-nyilvántartó rendszerének kialakítása,
- a bankbiztonsági (tűzvédelmi, behatolásjelző, video-megfigyelő) rendszerek korszerűsítése és
- a központi számítógépterem klímarendszerének rekonstrukciója.

A 2002-ben megkezdett beruházások közül megemlítendő a látogatóközpont, amely a jelenlegi szakkönyvtár, éremmuzeum és kiállítóterem funkcióit váltja majd ki a régi pénztárterem helyén. A projekt 2003-ban fejeződik be.

Az MNB új *Logisztikai központjának* kialakítását célzó projekt tekintetében 2002 az előkészítés éve volt. Ennek keretén belül a megvalósítás helyszínénél szolgáló telek kiválasztására és megvásárlásának előkészítésére került sor. A projekt teljes terjedelmére vonatkozó megvalósíthatósági tanulmány alapján a végrehajtásról – beleértve annak ütemezését – az Igazgatóság 2003 első felében fog dönteni.

Emberierőforrás-gazdálkodás

A 2002-ben bevezetett emberierőforrás-menedzsment politikák és rendszerek kialakítását a bank középtávú intézményi céljai, a szervezeti kultúra fejlesztése során meghatározott kívánatos szervezeti jellemzők és értékek – egyén és szakértelem tisztelete, kiválóságra törekvés, nyitottság az újra, a külvilágra, együttműködés a közös célokért –, valamint az európai uniós jegybankokban is alkalmazott korszerű emberierőforrás-menedzsment ismerete jelentősen befolyásolták.

A bank toborzási politikája alapján 2002-ben megüresedő pozíciók elsődlegesen a belső, és csak másodlagosan a külső munkaerőpiacról kerültek betöltésre. A kiválasztás során célunk a munkakörileg legrátermettebb, kiváló tanulmányi és szakmai eredményeket elért, magasan kvalifikált, tapasztalt szakemberek alkalmazása volt.

2002-ben került bevezetésre az a teljesítménymenedzsment rendszer, melynek célja a teljesítmények hatékonyabb menedzselése, a munkatársak motivációjának növelése, a munkatársak jövedelmeinek teljesítményarányos, objektív differenciálása.

2002-ben az Emberi erőforrások főosztálya kidolgozta a bank karriermenedzsment rendszerét, amelynek keretében a bankban már két szinten működnek – felsővezetői, illetve középvezetői utánpótlással foglalkozó – karrierfejlesztési bizottságok. Ennek keretében számos munkatársunk vett részt egyéni ambíciókat, pályairányultságot és a bankot illető hosszú távú elképzeléseket feltáró úgynevezett karrierfejlesztési (KF) interjú(ko)n. 2002-ben a vezetői kinevezések egy része is már annak a tudatos utánpótlás-tervezésnek az eredményeként történt, amelynek irányelve az, hogy a közép- és felsővezetői pozíciókat lehetőleg azon tehetséges, szakmailag kiválóan felkészült munkatársaink köréből töltsük fel, akiket a banki célok és személyes karrierjük összehangolása egyaránt motivál.

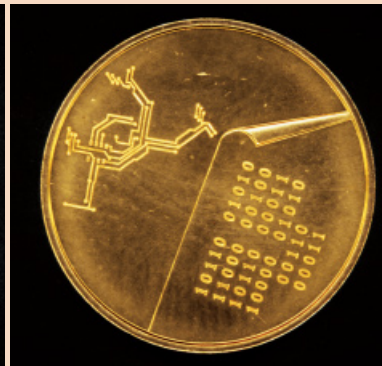
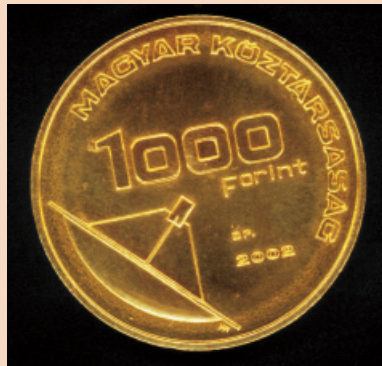
A korábbi évek gyakorlatát kiegészítve a képzésben, fejlesztésben új elemként jelent meg a vezetőképzés és a személyes készségfejlesztés, valamint folytatódtak a hagyományokkal rendelkező, de új alapokra helyezett nyelvi és számítástechnikai programok is. Továbbra is intenzív volt a részvétel a külföldi jegybankok által kínált konferenciákon és szemináriumokon, ugyanakkor sok munkatársunk vett részt belföldi szakmai fórumokon és képzéseken is. Az egyéni fejlesztések alapjául az éves teljesítmény-célkitűzési folyamat keretében meghatározott egyéni fejlesztési célok szolgáltak.

Ebben az évben, első ízben a bank életében, került sor a dolgozói elégedettség felmérésére, melynek eredményeképpen kerültek kimunkálásra azok a 2-3 éves időtávlatban megvalósítandó, többnyire emberierőforrás-menedzsment akciók, amelyek a kívánatos szervezeti jellemzők elérésére és a dolgozói elégedettség növelésére irányulnak. A felmérésre a jövőben rendszeresen sor kerül majd a munkahellyel kapcsolatos vélemények feltárása és a megvalósított akciók sikerességének visszamérése céljából.

A megszűnő tevékenységek, valamint a szervezetracionalizáláshoz és hatékonyságnöveléshez kapcsolódó kényszerű leépítésben érintett munkavállalók újbóli elhelyezkedéséhez tanácsadói (outplacement) és anyagi támogatást nyújtott a bank.

II. RÉSZ

A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. ÉVI AUDITÁLT ÉVES BESZÁMOLÓJA

AUDITORI JELENTÉS

■ Ernst & Young Kft.
H-1132 Budapest, Váci út 20.
1399 Budapest 62 Pf. 632
Hungary

■ Tel: +36 1 451-8100
Fax: +36 1 451-8199
E-mail: mailbox.ey@hu.ey.com
www.ey.com
Cg. 01-09-267553

II.

Független Könyvvizsgálói Jelentés

A Magyar Nemzeti Bank részvényese számára

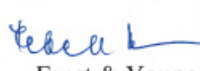
Elvégeztük a Magyar Nemzeti Bank (a „Jegybank”) 2002. december 31-i fordulónapra elkészített mérlegének – melyben az eszközök és források egyező végösszege 4.231.926 millió forint, a mérleg szerinti eredmény 4.886 millió forint veszteség –, valamint a 2002. évre vonatkozó eredménykimutatásának és kiegészítő mellékletének vizsgálatát, melyeket a Jegybank 2002. évi éves beszámolója tartalmaz. Az éves beszámoló elkészítése az ügyvezetés felelőssége. A könyvvizsgáló felelőssége az éves beszámoló véleményezése az elvégzett könyvvizsgálat alapján, valamint az üzleti jelentés és az éves beszámoló összhangjának megítélése.

A Jegybank 2001. évi éves beszámolóját a PricewaterhouseCoopers Kft. auditálta, aki arról 2002. április 22-én korlátozás nélküli véleményt bocsátott ki.

A könyvvizsgálatot a magyar Nemzeti Könyvvizsgálói Standardok és a könyvvizsgálatra vonatkozó – Magyarországon érvényes – törvények és egyéb jogszabályok alapján hajtottuk végre. A fentiek értelmében a könyvvizsgálat tervezése és elvégzése révén elegendő és megfelelő bizonyítékot kell szerezni arról, hogy az éves beszámoló nem tartalmaz lényeges hibás állításokat. Az elvégzett könyvvizsgálat magában foglalta az éves beszámoló tényszámainak alátámasztó bizonylatok mintavételen alapuló vizsgálatát, emellett tartalmazta az alkalmazott számviteli alapelvek és az ügyvezetés lényegesebb becsléseinek, valamint az éves beszámoló bemutatásának értékelését. Az üzleti jelentéssel kapcsolatos munkánk a fent említett területre korlátozódott és nem tartalmazta egyéb, a Jegybank nem auditált számviteli nyilvántartásaiból levezetett információk áttekintését.

A könyvvizsgálat során a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóját, annak részeit és tételeit, azok könyvelési és bizonylati alátámasztását az érvényes nemzeti könyvvizsgálói standardokban foglaltak szerint felülvizsgáltuk, és ennek alapján elegendő és megfelelő bizonyosságot szereztünk arról, hogy az éves beszámolót a jegybanki tevékenységet szabályozó 2001. évi LVIII. törvényben, továbbá a jegybanki éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságait meghatározó 221/2000. (XII. 19.) Kormány rendeletben, valamint a számviteli törvényben foglaltak és az általános számviteli elvek szerint készítették el. Véleményünk szerint az éves beszámoló a Jegybank 2002. december 31-én fennálló vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről a jogszabályi előírásoknak megfelelő megbízható és valós képet ad. Az üzleti jelentés az éves beszámoló adataival összhangban van.

Budapest, 2003. április 17.

 Szűcs György
Ernst & Young Kft.
Nyilvántartásba-vételi szám: 001165

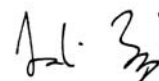

Hergovits Mariann
Bejegyzett könyvvizsgáló
Kamarai tagsági szám: 004648

A MAGYAR NEMZETI BANK MÉRLEGE

millió forint

ESZKÖZÖK (Aktívák)	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	Változás
1	2	3	3-2
I. Követelések forintban	430 369	413 420	-16 949
1. Központi költségvetéssel szembeni követelések	389 458	393 970	4 512
ebből: forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka megtérítésére irányuló követelés*	0	82 890	82 890
2. Hitelintézetekkel szembeni követelések	40 186	18 697	-21 489
3. Pénzkibocsátásból, pénzforgalomból származó követelések	0	0	0
a) Magyar Postával szembeni követelések	0	0	0
b) úton lévő tételek	0	0	0
4. Egyéb követelések	725	753	28
II. Követelések devizában	4 789 003	3 644 566	-1 144 437
1. Arany- és devizatartalék	3 004 098	2 340 223	-663 875
2. Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	1 166 917	851 814	-315 103
3. Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	4 202	2 148	-2 054
4. Egyéb devizakövetelések	613 786	450 381	-163 405
III. Banküzemi eszközök	24 504	23 652	-852
1. Befektetett eszközök	23 500	22 828	-672
2. Befektetett eszközök értékhelyesbítése	0	0	0
3. Pénzeszközök	6	1	-5
4. Egyéb eszközök	998	823	-175
IV. Aktív időbeli elhatárolások	209 488	150 288	-59 200
V. ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (I+II+III+IV)	5 453 364	4 231 926	-1 221 438
FORRÁSOK (Passzívák)	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	Változás
1	2	3	3-2
VI. Kötelezettségek forintban	2 791 898	2 284 171	-507 727
1. Központi költségvetés betétei	344 752	50 862	-293 890
2. Hitelintézetek betétei	788 716	921 280	132 564
3. Pénzkibocsátásból, pénzforgalomból származó kötelezettségek	1 130 314	1 271 081	140 767
a) forgalomban lévő bankjegyek és érme	1 129 247	1 270 851	141 604
b) úton lévő tételek	1 067	230	-837
4. Egyéb betétek és kötelezettségek	528 116	40 948	-487 168
VII. Kötelezettségek devizában	2 722 819	1 803 360	-919 459
1. Központi költségvetés betétei	208 057	33 538	-174 519
2. Hitelintézetek betétei	159 238	93 002	-66 236
3. Egyéb kötelezettségek devizában	2 355 524	1 676 820	-678 704
VIII. Céltartalék	0	0	0
a) kötelezettségek után	0	0	0
b) egyéb	0	0	0
IX. Banküzem egyéb forrásai	-237 396	9 479	246 875
ebből: - kiegyenlítési tartalék deviza- és nemesfémárfolyam-változás miatt	-250 180	0	250 180
- kiegyenlítési tartalék deviza-értékpapírok piaci értékváltozása miatt	2 831	0	-2 831
X. Passzív időbeli elhatárolások	135 181	102 280	-32 901
XI. Saját tőke	40 862	32 636	-8 226
1. Jegyzett tőke	10 000	10 000	0
2. Eredménytartalék	30 862	7 546	-23 316
3. Értékelési tartalék	0	0	0
4. Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka*	0	0	0
5. Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	0	19 976	19 976
6. Mérleg szerinti eredmény	0	-4 886	-4 886
XII. FORRÁSOK ÖSSZESEN (VI+VII+VIII+IX+X+XI)	5 453 364	4 231 926	-1 221 438

Megjegyzés: * Az MNB tv. 17. § (4) bekezdése alapján negatív egyenleg esetén, annak mértékéig a központi költségvetés a tárgyévét követő év március 31-éig megtéríti, amit a tárgyévi mérlegben kell elszámolni.

2003. április 17.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

A MAGYAR NEMZETI BANK EREDMÉNYKIMUTATÁSA

millió forint

BEVÉTELEK	2001. év	2002. év	Eltérés
1	2	3	3-2
I. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	47 279	32 020	-15 259
1. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	40 028	29 008	-11 020
2. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	6 384	2 785	-3 599
3. Egyéb követelések kamatbevételei	201	225	24
4. Forintban elszámolt kamatjellegű bevételek	666	2	-664
II. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű bevételek	548 271	377 731	-170 540
1. Devizatartalékok utáni kamatbevételek	158 250	108 796	-49 454
2. Központi költségvetéssel szembeni követelések kamatbevételei	93 573	65 365	-28 208
3. Hitelintézetekkel szembeni követelések kamatbevételei	198	128	-70
4. Egyéb követelések kamatbevételei	10 500	10 861	361
5. Devizában elszámolt kamatjellegű bevételek	285 750	192 581	-93 169
III. Devizaárfolyam-változásból származó bevételek	59 361	6 245	-53 116
IV. Pénzforgalommal kapcsolatos bevételek	1 407	1 497	90
V. Egyéb bevételek	2 131	1 943	-188
1. Forintban kapott jutalékok és díjak	186	166	-20
2. Devizában kapott jutalékok és díjak	1638	1015	-623
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	307	762	455
VI. Céltartalék felhasználás	21	0	-21
VII. Értékvesztés visszairása	10 893	886	-10 007
VIII. Banküzem bevételei	853	1 020	167
IX. BEVÉTELEK ÖSSZESEN (I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII)	670 216	421 342	-248 874
RÁFORDÍTÁSOK	2001. év	2002. év	Eltérés
1	2	3	3-2
X. Forintban elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	161 578	93 228	-68 350
1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	35 309	27 051	-8 258
2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	60 972	51 863	-9 109
3. Egyéb betétek kamatráfordításai	65 297	14 314	-50 983
4. Forintban elszámolt kamatjellegű ráfordítások	0	0	0
XI. Devizában elszámolt kamat- és kamatjellegű ráfordítások	465 558	300 436	-165 122
1. Központi költségvetés betéeteinek kamatráfordításai	6 309	4 012	-2 297
2. Hitelintézeti betétek kamatráfordításai	9 027	1 973	-7 054
3. Egyéb kötelezettségek kamatráfordításai	153 551	97 766	-55 785
4. Devizában elszámolt kamatjellegű ráfordítások	296 671	196,685	-99 986
XII. Devizaárfolyam-változásból származó ráfordítások	4 239	9 600	5 361
XIII. Pénzforgalommal kapcsolatos ráfordítások	5 803	3 549	-2 254
XIV. Egyéb ráfordítások	13 479	5 270	-8 209
1. Forintban elszámolt jutalékok és költségek	57	28	-29
2. Devizában elszámolt jutalékok és költségek	3 298	3 802	504
3. Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	10 124	1 440	-8 684
XV. Céltartalékképzés	14	0	-14
XVI. Értékvesztés	485	489	4
XVII. Banküzem működési költségei és ráfordításai	15 418	13 656	-1762
XVIII. RÁFORDÍTÁSOK ÖSSZESEN (X+XI+XII+XIII+XIV+XV+XVI+XVII)	666 574	426 228	-240 346
XIX. TÁRGYÉVI EREDMÉNY	3 642	-4 886	-8 528
XX. Eredménytartalék igénybevétele osztalékra	24 090	23 316	-774
XXI. Fizetett jóváhagyott osztalék	27 732	23 316	-4 416
XXII. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY (XIX+XX-XXI)	0	-4 886	-4 886

2003. április 17.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

CASH FLOW-KIMUTATÁS

millió forint

	Megnevezés	2001	2002
I.	Működési cash flow		
1.	Osztalékfizetés előtti eredmény (+ nyereség/- veszteség)	3 642	-4 886
2.	Elszámolt amortizáció	2 324	1 865
3.	Céltartalék/értékvesztés képzés és felhasználás különbözete (+ képzés/- felszabadítás)	-5 214	-398
4.	Deviza- és forintügyletek miatti időbeli elhatárolás változása (+ követelésnövekedés/- csökkenés)	18 790	26 225
5.	Egyéb eszközök és források változása MNB-kötvény és kiegyenlítési tartalék nélkül (+ nettó eszköznövekedés)	-33 285	-24 393
6.	Fizetendő osztalék (- osztalékfizetési kötelezettség)	-27 732	-23 316
7.	Eredménytartalék igénybevétele osztalékfizetésre	24 090	23 316
	Működési cash flow összesen	-17 385	-1 586
II.	Pénzügyi tevékenységből származó cash flow		
1.	Forintkövetelések változása (- növekedés/+ csökkenés)	325 672	100 299
2.	Forintkötelezettségek változása (egyéb források nélkül, MNB-kötvénnyel) (+ növekedés/- csökkenés)	128 924	-508 096
3.	Egyéb devizakövetelések változása (- növekedés/+ csökkenés)	493 017	480 532
4.	Devizakötelezettségek változása (+ növekedés/- csökkenés)	-920 797	-919 459
5.	Kiegyenlítési tartalék változása (+ növekedés/- csökkenés)	-202 676	184 435
	Pénzügyi tevékenységből származó cash flow összesen	-175 860	-662 289
I.+II.	Devizatartalék változása (+ növekedés /- csökkenés)	-193 245	-663 875

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

AZ MNB SZÁMVITELI POLITIKÁJA

A Magyar Nemzeti Bank tulajdonosa a magyar állam, a tulajdonosi jogokat a pénzügyminiszter gyakorolja.

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) számviteli politikáját a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban számviteli tv.), a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) és a Magyar Nemzeti Bank éves beszámolóképzési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 221/2000. (XII. 19.) Kormányrendelet (a továbbiakban MNBr.) keretei közt alakítja ki.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk az MNB számviteli rendszerét, az általánostól eltérő értékelési és eredményel-számolási szabályait, illetve a jogszabályváltozás mérlegre és eredménykimutatásra gyakorolt hatását.

Az MNB számviteli rendszerének jellemzői

Az MNB könyvvezetése során alkalmazott egyik alapelve, hogy a gazdasági eseményeket a tényleges felmerülés időpontjának megfelelő dátummal kell a könyvekben rögzíteni, amennyiben az a még le nem zárult évre vonatkozik. Ennek a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek pontos meghatározása szempontjából van különös jelentősége (lásd értékelési szabályok), elsősorban a devizaeladások/vásárlások esetében. A devizaátváltással járó azonnali devizaügyletek az üzletkötés napjával kerülnek a mérlegbe: az üzletkötés és a pénzügyi teljesítés között az ilyen ügyletekből eredő követeléseket és kötelezettségeket az MNB devizakövetelésként mutatja ki. Ugyanezt az eljárást követi az MNB a fedezeti célú határidős ügyletek mérlegben megjelenő átértékelési különbözetének könyvelésekor is.

Az MNB naponta elszámolja

- a devizaeszközei, -forrásai, illetve mérlegen kívül kimutatott, fedezeti határidős ügyletből származó követelései és kötelezettségei átértékeléséből eredő devizaárfolyam-különbözeteket, valamint
- a mérlegben szereplő és a mérlegen kívül kimutatott, fedezeti ügyletekből származó követelések és kötelezettségek időarányos kamatahoz kapcsolódó időbeli elhatárolásokat.

Az MNB a belső célra készített mérleg és eredménykimutatás alátámasztása érdekében havonta végrehajtja

- a deviza-értékpapírok piaci értékelését,
- a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereség, -veszteség realizált, illetve nem realizált részre történő szétbontását és elszámolását,
- az értékcsökkenési leírás elszámolását.

Az MNBr. rendelkezése értelmében az MNB a számviteli politikájában rögzített módon, a tulajdonos részére történő adatszolgáltatás céljából, minden negyedévben köteles eszköz- és forrásszámláit, valamint eredményszámláit lezárni, és főkönyvi kivonatot készíteni. A negyedéves zárlat során az MNB minősíti követeléseit, majd a szükséges értékvesztés, valamint a kötelezettségekhez, várható veszteségekhez kapcsolódó céltartalék mértékét megállapítja és elszámolja.

A mérlegkészítés időpontja 2003. január 31.

A jogszabályok szerint az MNB beszámolási kötelezettsége kiterjed az Országgyűlésre is. Az MNB az Országgyűlésnek és a tulajdonosi jogokat a jegybanktörvényben szabályozott módon gyakorló Pénzügyminisztériumnak egyetlen

beszámolót készít. Ez az *Éves jelentés*, amely a számviteli törvény szerinti éves beszámolót, valamint az MNB szervezetét, gazdálkodását és tárgyévi tevékenységét bemutató üzleti jelentést tartalmazza. Az MNB az *Éves jelentést* kiadvány formájában, illetve az interneten teljes terjedelmében nyilvánosságra hozza.

Az MNBr. rendelkezései szerint az MNB nem köteles konszolidált beszámolót készíteni. Tekintettel a befektetések nem számottevő mérleg- és eredményhatására, az MNB konszolidált beszámolót nem készít.

Az éves beszámoló aláírására jogosult vezető Járai Zsigmond, 1024 Budapest, Rózsahegy u. 1/b.

Alkalmazott főbb értékelési elvek

Központi költségvetéssel szembeni követelések

A központi költségvetéssel szembeni követelések között kimutatott értékpapírok kamatokkal csökkentett beszerzési értéken szerepelnek a mérlegben. A kamatokat nem tartalmazó vételár és a névérték közötti különbözetet, mint árfolyamnyereséget vagy -veszteséget az MNB időarányosan számolja el eredményében.

A központi költségvetéssel szembeni követelések között jelenik meg a kiegyenlítési tartalékok megtérítésével kapcsolatos követelés is. (Erről bővebben a jogszabályváltozásokat bemutató fejezetben lehet olvasni.)

A költségvetéssel szembeni követelésekre értékvesztést elszámolni nem lehet.

Devizaeszközök és -források értékelése, a devizaárfolyam-nyereség elszámolása

Az MNB valamennyi devizaeszközét és devizaforrását a beszerzés napján érvényes hivatalos árfolyamon veszi a könyvekben nyilvántartásba. Amennyiben egy devizakövetelés vagy -kötelezettség devizakonverzió miatt jön létre, úgy a devizaátváltás során ténylegesen alkalmazott és a hivatalos árfolyam eltéréséből eredő árfolyamnyereséget és -veszteséget az adott napra konverziós eredményként elszámolja.

Az MNB – a szállítói devizakötelezettségek, illetve a devizás időbeli elhatárolások kivételével – valamennyi devizaeszközét és -forrását, valamint fedezeti célú határidős ügyletekből eredő, mérlegen kívüli követeléseit és kötelezettségeit naponta a hivatalos árfolyam változásának megfelelően átértékeli. Az átértékelés következtében a mérleg devizában denominált tételei a december 31-én érvényes hivatalos árfolyamon (fixing) átértékelt összegben szerepelnek.

A devizában befolyt eredmény az adott napi hivatalos árfolyamon kerül az eredményben elszámolásra.

Az időbeli elhatárolások napi könyvelését az előző napi időbeli elhatárolások visszavezetése előzi meg, így a devizás időbeli elhatárolások átértékelés nélkül is hivatalos árfolyamon szerepelnek a mérlegben.

A napi átértékelés során képződő devizaárfolyam-nyereségből, illetve -veszteségből csak az ún. realizált árfolyam-eredményt lehet az eredményben elszámolni, míg a nem realizált eredményt a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka soron kell kimutatni.

Realizált eredmény deviza eladásakor, illetve – amennyiben az adott devizanemben az átértékelés alá eső követelések összegét meghaladja az ugyanilyen kötelezettségek összege – devizavásárláskor keletkezik. A realizált eredmény az eladott, illetve megvásárolt devizaösszeg hivatalos árfolyamon számított értékének és átlagos beszerzési árfolyamon számított értékének különbsége.

Deviza-értékpapírok

A deviza-értékpapírokat piaci értéken kell kimutatni. A deviza-értékpapírok esetében az értékelés napján érvényes piaci érték és a nyilvántartási érték közötti különbözet a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékában szerepel. Az értékpapírok eladásakor realizálódó árfolyamnyereséget vagy -veszteséget a kamatjellegű eredményben kell kimutatni.

Az egyéb devizakövetelések soron, azaz bruttó módon, piaci értéken kell kimutatni az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírokat. Az ezek után járó kamat bevételként és ráfordításként is elszámolásra kerül.

A repó (értékpapír-visszavásárlási) ügyleteket hitel-betét ügyletként kell elszámolni, és az ügylethez tartozó jövőbeli értékpapír-követelést vagy -kötelezettséget a mérleg alatti tételek között kell nyilvántartani.

IMF-kvótával kapcsolatos elszámolások

Az IMF-kvóta devizában befizetett része, mint SDR-ben denominált, lehívható követelés, a devizatartalék része.

A kvóta másik része (amelyet nem kellett az IMF-nek átutalni) a mérlegben az egyéb devizakövetelések soron szerepel. Ezzel szemben forrásoldalon az IMF forintbetétje áll. Az MNB-nek legalább évente gondoskodnia kell arról, hogy az IMF forintbetétjének nagysága egyezzen meg a be nem fizetett kvóta SDR-ben meghatározott értékének forint megfelelőjével. Mivel ez a betétszámla a leírtaknak megfelelően csak formailag forint, a mérlegben az Egyéb devizakövetelések soron szerepel.

Határidős ügyletek elszámolása

Az MNB a határidős ügyleteket az üzletkötés célja alapján két csoportba sorolja: a fedezeti ügyletek, illetve az egyéb céllal kötött határidős ügyletek csoportjába.

Fedezetinek minősülnek azok az ügyletek, melyek egy meghatározott eszköz- vagy forráscsoport, illetve pozíció devizaárfolyam-, vagy piaciérték-változásából eredő kockázatát csökkentik, azokhoz egyértelműen hozzárendelték, és az ügylet indításakor kifejezetten fedezeti ügyletként jelölték meg. Fedezeti ügyletnek minősülnek továbbá a költségvetéssel, illetve annak megbízásából külföldi partnerrel kötött határidős ügyletek.

A határidős ügyleteket mérlegen kívüli követelésként, illetve kötelezettséggként kell kimutatni. A fedezeti ügyletekből eredő devizakövetelések és -kötelezettségek összevont átértékelési különbözetét (előjelüknek megfelelően az egyéb devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron, illetve a Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések vagy -kötelezettségek soron), valamint időarányos kamatukat (időbeli elhatárolásként) a mérlegben kell kimutatni.

Az egyéb célú határidős ügyletek lezárulásakor a devizaügyletek esetén a devizaárfolyam-változásból származó bevételek, illetve ráfordítások, a kamatváltozáshoz kapcsolható ügyletek esetén pedig a kamatjellegű bevételek, illetve ráfordítások soron kell az eredményben kimutatni az ilyen ügyletek eredményét. Az ilyen ügyletek nem értékelődnek át, de az óvatosság elve alapján az ügyletek esetleges negatív piaci értékével megegyező céltartalékot kell képezni.

Banküzemi eszközök és források

A banküzem eszközei és forrásai mérlegsorokon kerülnek kimutatásra:

- azok a követelések és kötelezettségek, amelyek a jegybanki feladatokkal, banki működéssel közvetlenül nem hozhatók kapcsolatba (pl. adókkal, járulékokkal, munkavállalókkal kapcsolatos elszámolások, szállítók, nem jegybanki célú, még nem értékesített nemesfémkészlet), továbbá
- a hivatalos fizetőeszköznek már nem minősülő, még be nem váltott bankjegyekből eredő kötelezettségek, valamint a
- befektetések,
- a szervezeti működéshez szükséges eszközök (immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek).

A Magyar Nemzeti Bank által alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsok

Megnevezés	2002. 12. 31.
Szellemi termékek	33,0%
Alapítás-átszervezés (maximum)	20,0%
Épületek	3-5%
Járművek	20,0%
Hírközlő eszközök*	14,5%
Számítástechnikai berendezések	33,0%
Emissziós gépek	20,0%
Műszerek, mérőeszközök	33,0%
Bankbiztonsági eszközök**	33,0%
* kivéve rádiótelefonok	33%
** kivétel: lőfegyver, lövedékálló mellény, tűzoltó palack	14,5%

A táblázat nem tartalmazza a vagyoni értékű jogok és az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok leírási kulcsát, mert ezekben az esetekben a tényleges használati idő alapján, a kapcsolódó ingatlannal azonosan vagy a szerződés szerint határozza meg a bank az alkalmazott leírási kulcsot. Az egyéb fel nem sorolt eszközökre 14,5%-os kulcs vonatkozik. A bank minden esetben lineáris értékcsökkenési leírást alkalmaz.

2001-hez képest az alkalmazott értékcsökkenési leírási kulcsokban nem történt változás.

Az MNB mérlegében pénzeszközként csak a munkavállalóknak korábban nyújtott, az OTP által folyósított munkáltatói lakáshitelek miatti számlaegyenlege szerepel. A jegybank a készpénz kibocsátója, a pénztárában, illetve értéktárában lévő készpénzkészlet – mivel nincs forgalomban – a forrásoldalon a bankjegy- és érmeállományból kerül levonásra.

A jogszabályi környezet változásának eredményre és mérlegre gyakorolt hatása

A jegybanktörvény 2002. január 1-jén hatályba lépő rendelkezései, illetve az MNBr. módosítása alapján 2002-ben megváltozott:

- a devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek, valamint az ezekhez kapcsolódó kiegyenlítési tartalék számításának módszertana,
- az egyéb devizakövetelések között kimutatott értékpapírok értékelése, és ezáltal a deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartalékának tartalma,
- a kiegyenlítési tartalékok mérlegben elfoglalt helye, valamint
- a kiegyenlítési tartalékok negatív egyenlege miatti, költségvetéssel szembeni követelések elszámolása.

A devizaárfolyam-nyereségek és -veszteségek, valamint az ezekhez kapcsolódó kiegyenlítési tartalék számításának módszertana

A GMU-tagországok számviteli szabályaival való harmonizáció egyik elemeként megváltozott a „deviza és nemesfém árfolyamváltozása miatti kiegyenlítési tartalék”, és ezzel összefüggésben a devizaárfolyam-eredmény számításának módszertana.

Korábban a hivatalos leértékelésből (az ún. intervenció centrum árfolyamváltozásából) eredő árfolyamnyereséget az eredményben, a devizaátértékelésből származó árfolyam-különbözet fennmaradó részét pedig a kiegyenlítési tartalékban kellett elszámolni. Az új szabályok szerint az egyes devizanemekben realizált nyereség és veszteség az eredménybe, míg a nem realizált eredmény a saját tőke részét képező kiegyenlítési tartalékba kerül. Ennek érdekében a napi átértékelés során képződő árfolyamnyereségek, illetve -veszteségek értékét el kell különíteni realizált és nem realizált részre. A szétbontás alapja az átlagos beszerzési árfolyam, melyet devizanemenként, minden napra vonatkozóan meg kell határozni. Deviza-

nemenként a követelések és kötelezettségek hivatalos árfolyamon történő értékelésekor azok összege, illetve beszerzési árfolyamon számított értéke közötti különbség változása nem realizált eredménynek minősül, és ezért ezt nem az eredményben, hanem a saját tőkében, a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékában kell kimutatni.

A realizált eredmény nettó devizapozíció-csökkenésekor (nettó deviza eladásakor, vagy negatív nettó pozíció esetén nettó deviza vásárlásakor) képződik az eladott (negatív nettó pozíció esetén vásárolt) devizamennyiség adott napi hivatalos, illetve beszerzési árfolyamon számított értékének különbözeteként.

Az egyéb devizakövetelések között kimutatott értékpapírok értékelésének változása

Korábban csak a devizatartalék részét képező értékpapírok szerepeltek piaci értéken a mérlegben, de 2002. január 1-jétől már minden deviza-értékpapírt piaci értéken kell kimutatni. Ennek következtében a deviza-értékpapírok miatti kiegyenlítési tartalék már a devizatartalékba nem sorolt értékpapírok piaci értéke és beszerzési értéke közötti különbözetet is tartalmazza.

A kiegyenlítési tartalékok, valamint a kiegyenlítési tartalékok megtérítésével kapcsolatos követelés helye a mérlegben

2001-ben még a Banküzemi források soron szerepeltek a devizaárfolyam-változásból, illetve az értékpapírok piaci értékének változásából származó kiegyenlítési tartalékok, azonban a 2002-es szabályok szerint ezeket már a saját tőkében kell kimutatni.

A negatív egyenlegű kiegyenlítési tartalékok értékét a jegybanktörvény rendelkezései szerint a tárgyévét követő év március 31-ig a központi költségvetésnek meg kell térítenie, és ezt a tárgyévi mérlegben is ennek megfelelően kell kimutatni. Tekintettel arra, hogy a pénzügyi mozgás a számviteli szabályok szerint csak a tárgyévét követő évben könyvelhető, így a kiegyenlítési tartalék negatív egyenlegének kivezetése csak a központi költségvetéssel szembeni követésként történő kimutatás révén lehetséges.

A 2001. évi negatív kiegyenlítési tartalék elszámolásával kapcsolatban az MNBr.-t módosító jogszabály még választási lehetőséget biztosított, amivel élve az MNB negatív forrásként mutatta be a kiegyenlítési tartalékokat. 2002-ben már ilyen választási lehetőség nincsen, így ez a Központi költségvetéssel szembeni követelések soron jelenik meg a mérlegben.

A jogszabályváltozások eredményre gyakorolt hatását szemlélteti az alábbi táblázat, melyben az összehasonlítás érdekében a 2001. évi adatok korrigáltak szerepelnek.

milliárd forint				
	Megnevezés (Eredménykimutatás sora)	2001. I–XII. hó	2001. korrigált*	2002. I–XII. hó
1	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény (I+II)–(X+XI)	–31,6	–31,6	16,1
2	Devizaárfolyam-változásból származó eredmény (III–XII)	55,1	–20,0	–3,4
3	Egyéb eredménytényezők** (IV+...+VIII)–(XIII+...+XVII)	–19,9	–19,9	–17,6
4	Eredmény (1+2+3)	3,6	–71,5	–4,9
5	Kiegyenlítési tartalékok egyenlege a mérlegben			
ebből:	– deviza- és nemesfémárfolyam-változás miatt (2001)	–250,2		
6	– nem realizált devizaárfolyam-eredmény miatti kiegyenlítési tartalék		–175,1	–82,9
7	– deviza-értékpapírok piaci értékváltozása miatt	2,8	16,6	20,0

* Az átértékelési eredmény számítására 2002. január 1-jétől vonatkozó szabálymódosítással korrigálva.

** Egyéb eredménytényezők: A pénzforgalom és a banküzem nettó ráfordításai, nettó céltartalékképzés és az egyéb bevételek, ráfordítások.

Abban az esetben, ha 2001-ben is a 2002. évi szabályokat alkalmazta volna az MNB, az eredménye 3,6 milliárd forint nyereség helyett 71,5 milliárd forint veszteség lett volna, ugyanakkor a kiegyenlítési tartalékok negatívuma 75,1 milliárd forinttal alacsonyabb, összesen 175,1 milliárd forint lett volna.

A MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK HATÁSA AZ MNB 2002. ÉVI MÉRLEGÉRE ÉS EREDMÉNYÉRE

A Magyar Nemzeti Bank mérlegének és eredményének alakulását elsősorban a monetáris politika céljai és választott eszközei, valamint a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatok határozzák meg.

A forint kamatszintjének a mérséklődése egyaránt csökkenti az MNB kamatbevételeit és ráfordításait. Mivel a kamatozó forintkötelezettségek nagymértékben meghaladják a forintköveteléseket, ezért a kamatszintcsökkenés hatása 18 milliárd forinttal javította az MNB eredményét.

A forint 4,2%-os erősödése miatt a devizaeszközök és -források forintban kifejezett értéke csökkent. Ennek hatására a devizapozíció forintban kifejezett állománya 86,2 milliárd forinttal csökkent. Ebből 3,3 milliárd forint realizált devizaárfolyam-veszteség az eredményben, a fennmaradó rész pedig a korábban leírtaknak megfelelően végül a Központi költségvetéssel szembeni követelések között szerepel a mérlegben.

A nemzetközi kamatszintek az MNB devizatartalékában szereplő értékpapíroknak megfelelő lejáratokon 2002-ben jellemzően csökkentek, aminek hatására egyfelől a devizatartalék kamatbevétele 17,7 milliárd forinttal csökkent, másfelől a deviza-értékpapírok árfolyameredménye 5,6 milliárd forinttal javult. Ez utóbbiból – a számviteli politikáról szóló fejezetben leírtak szerint – 2,3 milliárd forint eredményjavulásként, 3,3 milliárd forint pedig a mérlegben, a kiegyenlítési tartalék növekedéseként jelent meg.

KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	1 éven belüli lejáratú államkötvények	5 053	361	-4 692
	1–5 éven belüli lejáratú államkötvények	361	20 000	19 639
	5 éven túli lejáratú államkötvények	166 689	146 689	-20 000
	Értékpapírok	172 103	167 050	-5 053
	1 éven belüli lejáratú hitelek	73 325	72 806	-519
	1–5 éven belüli lejáratú hitelek	143 478	71 224	-72 254
	5 éven túli lejáratú hitelek	552	0	-552
	Hitelek	217 355	144 030	-73 325
	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka miatt*		82 890	82 890
I. 1.	Követelések összesen	389 458	393 970	4 512

* 2002-es szabályoknak megfelelően.

Az állampapírok és a költségvetési hitelek állománya az ütemezett törlesztéseknek megfelelően csökkent.

A forintárfolyam kiegyenlítési tartalékának negatív egyenlege miatti követelés 82,9 milliárd forinttal növelte az állományt.

2002-ben pénzbevonási nyereség nem képződött, így ezen a jogcímen a központi költségvetéssel szembeni követelések nem csökkentek. (A jegybanktörvény szerint a pénzbevonásból származó nyereséget az MNB-nek az eredményében nem szabad kimutatni, hanem a költségvetés MNB-vel szemben fennálló adósságának törlesztésére kell fordítani.)

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSNEK DEVIZÁBAN NYÚJTOTT HITELEK ÉS AZOK FEDEZETI ÜGYLETEI**A központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések hátralevő futamidő szerinti lejárat szerkezete**

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések	1 166 917	851 814	-315 103
1 éven belüli	221 096	202 535	-18 561
1-5 éves	624 377	480 968	-143 409
5 éven túli	321 444	168 311	-153 133

A központi költségvetésnek devizában nyújtott hitelek az 1997-ben végrehajtott adósságcsereből származnak. Ezek állománya a lejáratok és a forint felértékelődése miatt csökkent.

A központi költségvetésnek devizában nyújtott hitelek és éven belüli fedezeti ügyletek devizaszerkezete

millió forint

	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
1	Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések (II. 2. mérleg sor) (2+3+4)	1 166 917	851 814	-315 103
2	USD devizakör	167 418	33 182	-134 236
3	EUR devizakör	330 092	334 999	4 907
4	JPY	669 407	483 633	-185 774

A központi költségvetéssel kötött éven túli swapok devizaszerkezete

millió forint

	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
1	Swap követelések (2+3+4)	1 470 772	1 121 948	-348 824
2	USD devizakör	428 222	275 624	-152 598
3	EUR devizakör	1 042 550	846 324	-196 226
4	JPY	0	0	0
5	Swap kötelezettségek (6+7+8)	1 594 953	1 127 984	-466 969
6	USD devizakör	885 131	590 297	-294 834
7	EUR devizakör	40 415	54 054	13 639
8	JPY	669 407	483 633	-185 774
9	Nettó swap követelés (5-9) (VII.1. mérlegsorból)	-124 181	-6 036	118 145

A központi költségvetéssel kötött fedezeti ügyletek nettó egyenlegük előjelétől függően kerülnek a mérlegben az eszköz- vagy forrásoldalra. Az éven túli currency swapok 2001-ben és 2002-ben forrásoldalra, a Központi költségvetés devizabetétei (VII. 1.) soron szerepeltek. Az éven belüli lejáratú terminügyletek eszközoldalra, a Központi költségvetéssel szembeni devizakövetelések (II. 2.) soron szerepeltek.

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS FORINT- ÉS DEVIZABETÉTEI

A központi költségvetés forintbetétei

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Kincstári egységes számla (KESZ)	328 860	35 737	-293 123
	ÁPV Rt. betéte	15 508	14 523	-985
	Államadósság Kezelő Központ Rt. betéte	296	339	43
	Magyar Államkincstár Rt.	88	263	175
VI/1	Betétek összesen	344 752	50 862	-293 890

A központi költségvetés devizabetétei

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Éven belüli lejáratú betétek	22 128	26 927	4 799
	Éven túli zárolt betétek	61 749	574	-61 175
	Éven túli currency swap ügyletek	124 180	6 037	-118 143
VII/1	Betétek összesen	208 057	33 538	-174 519

A központi költségvetés devizabetétei hátralevő futamidő szerinti bontásban

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	1 éven belüli	46 334	14 017	-32 317
	1-5 éves	89 254	3 137	-86 117
	5 éven túli	72 469	16 384	-56 085
VII/1	Betétek összesen	208 057	33 538	-174 519

A központi költségvetés devizabetétei között az állam által külföldről felvett és az MNB-nél zárolt betétként elhelyezett világbanki és egyéb hitelek, valamint a költségvetés hiteleihez kapcsolódó currency swapok követel jellegű összevont egyenlege szerepel.

A központi költségvetés devizabetétei 174,5 milliárd forinttal csökkentek. Ezen belül 40 milliárd forintot a központi költségvetés EFSAL-hiteléhez tartozó betét megszűnése magyaráz, amelyet az ÁKK és az MNB között létrejött megállapodás alapján az MNB forintbetétre váltott át.

A költségvetés hiteleihez kapcsolódó currency swapok egyenlege 118 milliárd forinttal csökkent, a lejáratok és az árfolyamok változásának hatására.

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉSSSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
I/1–VI/1	Nettó forintpozíció	44 706	343 108	298 402
II/2–VII/1	Nettó devizapozíció	958 860	818 276	–140 584
	Összesen	1 003 566	1 161 384	157 818

HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI FORINTKÖVETELÉSEK

Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések eredeti futamidő szerint

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Éven belüli lejáratú követelések	7 378	1 571	–5 807
	– MFB-vel szembeni követelés	5 362	0	–5 362
	– Hitelint. éven belüli likviditási refinansz. hitelei	2 016	1 571	–445
	Éven túli lejáratú követelések	35 271	19 129	–16 142
	– Devizabetét ellenében nyújtott hitel	20 942	14 707	–6 235
	– Egzisztencia hitel	224	224	0
	– EXIM Banktól felvett refinanszírozási hitel	1 164	546	–618
	– MRP* refinanszírozási hitel	38	32	–6
	– START hitel	7 628	207	–7 421
	– Egyéb kiemelt célú hitelek	115	13	–102
	– Világbanki hitelek	1 530	757	–773
	– Egyéb hitelek	3 630	2 643	–987
	Hitelintézetekkel szembeni köv. értékvesztése	–2 463	–2 003	460
I/2	Követelések összesen	40 186	18 697	–21 489

* Munkavállalói résztulajdonosi program

A hitelintézetekkel szembeni követelések olyan, nagyrészt kedvezményes hitelek, melyek az állami gazdaságpolitika végrehajtásában betöltött korábbi szerepből erednek, így nem kapcsolódnak egyetlen jegybanki funkcióhoz sem, ezért a jegybank 2001-től ezek állományának csökkentésére törekszik. Ennek fő eszköze a Magyar Fejlesztési Banknak történő átadás, illetve a hitelek előtörlesztésének ösztönzése.

2002. év során a hitelintézetekkel szembeni forintkövetelése az MNB-nek 21,5 milliárd forinttal csökkent. Ebből 7 milliárd forintot a Magyar Fejlesztési Bank részére történő hitelátadás, további 5,4 milliárd forintos csökkenést pedig az MFB-nek 2001-ben átadott refinanszírozási hitelekkel kapcsolatos követelés megszűnése indokol. Az állomány további csökkenését előtörlesztések és törlesztések okozták.

Az éven túli forinthitelek hátralévő futamidő szerinti részletezését az alábbi táblázat mutatja be:

millió forint

Mérleg sor	Hátralévő futamidő	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	- 1 éven belüli	11 556	9 828	-1 728
	- 1-5 év	23 129	9 188	-13 941
	- 5 éven túli	586	113	-473
I/2	Éven túli lejáratú követelések	35 271	19 129	-16 142

A hitelintézetekkel szembeni nettó forintkötelezettségek 154 milliárd forinttal nőttek 2002-re, melyben a követelések 21,5 milliárd forintos csökkenése mellett a hitelintézeti betétek 132 milliárd forintos állománynövekedése áll. Ez utóbbi a kéthetes, illetve az overnight pénzpiaci betétek 187 milliárd forintos növekedéséből és a kötelező tartalék 54 milliárd forintos csökkenéséből származott. Bár a pénzpiaci betétek állománya növekedett, a másik likviditásszabályozó eszköz – az egyéb betétek és kötelezettségek soron (VI/4.) kimutatott három hónapos MNB-kötvényállomány kifu-tása miatt – ezt meghaladó mértékben, 487 milliárd forinttal csökkent.

A HITELINTÉZETEKSEL SZEMBENI NETTÓ POZÍCIÓ ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
I/2-VI/2	Nettó forintpozíció	-748 530	-902 583	-154 053
II/3-VII/2	Nettó devizapozíció	-155 036	-90 854	64 182
	Összesen	-903 566	-993 437	-89 871

A JEGYBANKI ARANY- ÉS DEVIZATARTALÉK

A devizatartalék állományának csökkenését főként a költségvetés hiteltörlesztéshez szükséges devizavásárlásai, másrészt a forint felértékelődése okozta. Az IMF szabadkvóta-állományában bekövetkezett növekedést elsősorban az IMF 115,5 millió SDR értékű forintkvóta-lehívása idézte elő, amit némileg visszavetett az SDR árfolyamának 2002-ben bekövetkezett 13%-os csökkenése.

Állományok forintban

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Aranykészlet	7 813	7 787	-26
	IMF szabadkvóta	112 695	133 428	20 733
	Konvertibilis valutakészlet	402	0	-402
	Devizabetét	194 040	212 921	18 881
	ebből: SDR-állomány	5 726	7 340	1 614
	Deviza-értékpapírok	2 595 643	1 956 269	-639 374
	Deviza-repoügyletek állománya	93 505	29 818	-63 687
II. 1.	Arany- és devizatartalék összesen	3 004 098	2 340 223	-663 875

Állományok euróban

millió euró

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Aranykészlet	32	33	1
	IMF szabadkvóta	457	566	109
	Konvertibilis valutakészlet	2	0	-2
	Devizabetét	788	903	115
	ebből: SDR-állomány	23	31	8
	Deviza-értékpapírok	10 537	8 293	-2 244
	Deviza-repoügyletek állománya	380	126	-254
II. 1.	Arany- és devizatartalék összesen	12 196	9 921	-2 275

EGYÉB DEVIZAKÖVETELÉSEK

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	IMF-kvóta forintban befizetett része	250 781	183 281	-67 500
	Külföldi hitelek és betétek összesen	6 461	492	-5 969
	Visszavásárolt saját kötvények	236 944	256 290	19 346
	Külföldi fedezeti ügyletek*	115 662	4 853	-110 809
	Egyéb	3 938	5 465	1 527
II. 4.	Egyéb devizakövetelések összesen	613 786	450 381	-163 405

* A fedezeti célú határidős ügyletek átértékelési különbözete az MNBr.-nek megfelelően nettó módon szerepel a mérlegben.

Az IMF-kvóta forintban befizetett része az előző táblázatnál említett kvótalehívás, valamint a forint erősödésének hatására csökkent.

A Külföldi hitelek és betétek soron szerepel a CW AG-vel szembeni devizakövetelés, melynek 6,5 milliárd forintos 2001. év végi állománya a 2002. évi törlesztések és a devizaárfolyam-változás következtében 945 millió forintra csökkent. Ezzel szemben a CW AG 2002. szeptember 30-i beszámolója alapján 2003-ban a CW AG mindössze 492 millió forint törlesztésére kötelezett. A fennmaradó rész egy részvénytársaságnak tudható be, mely évek óta a CW AG tulajdonában van: ezeket a részvényeket, melyeket az előző évek beszámolóiban mindig jegyzett tőzsdei árfolyamon értékelték, a 2002. szeptember 30-i beszámolóban nulla értéken vették figyelembe. Ennek oka, hogy a részvények kezdeményezett értékesítésekor derült ki, hogy azok iránt nincs valós kereslet, így piaci értékük nem megállapítható. Ez az összeg a szerződés értelmében elengedésre kerül, amelyről az érintett felek a megállapodást 2003. március 7-én aláírták, és amelyet követően 1 457 076 EUR törlesztésre került. A további 630 000 EUR törlesztése után, a feleknek a CW AG esetleges további veszteségei kapcsán egymással szemben követelése/kötelezettsége nem lesz. Az MNB a 2002. december 31-i értékvesztést a már aláírt megállapodásnak megfelelően és az óvatosság elve alapján a lehetséges maximális veszteségre megképezte.

A visszavásárolt kötvények 19,4 milliárd forintos állománynövekedésének nagy részét, 11,6 milliárd forintot a kötvények piaci értékelésének 2002. évi bevezetése okozta.

EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK DEVIZÁBAN

Egyéb devizakötelezettségek időszak végi állománya eredeti futamidő szerint

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Éven belüli kötelezettségek	265 124	123 915	-141 209
	Éven túli kötelezettségek	2 090 400	1 552 905	-537 495
	– Kötvények	1 766 690	1 350 865	-415 825
	– Hitelek	68 002	14 041	-53 961
	– IMF forintbetéte	250 781	183 281	-67 500
	– Egyéb kötelezettségek	4 927	4 718	-209
VII. 3.	Egyéb devizakötelezettségek	2 355 524	1 676 820	-678 704

Az éven belüli kötelezettségek csökkenését nagyrészt a határidős ügyletek piaci értékváltozásához kapcsolódó változó letétszámlák (az ún. „mark-to-market” betétek) egyenlegcsökkenése okozta.

Az éven túli kötelezettségek között található devizakötvények állománya a törlesztések és a forint árfolyamának erősödése következtében csökkent. A hitelek állományának csökkenését a külföldiektől felvett finanszírozási hitelek lejáratának okozta. Az IMF forintbetéte a korábban említett IMF általi lehívás és a forint erősödése miatt csökkent (lásd Az MNB számviteli politikája c. fejezetet).

Egyéb éven túli devizakötelezettségek hátralevő futamidő szerinti lejárat szerkezete

millió forint

Megnevezés	Állomány		Változás
	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
Éven túli kötelezettségek	2 090 400	1 552 905	-537 495
– 1 éven belüli	277 888	506 811	228 923
– 1–5 éves	1 175 828	646 177	-529 651
– 5 éven túli	636 684	399 917	-236 767

Egyéb devizakötelezettségek devizaszerkezete

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	USD	666 987	357 497	-309 490
	EUR devizakör	645 043	506 363	-138 680
	JPY	790 906	628 167	-162 739
	Egyéb	252 588	184 793	-67 795
VII/3	Egyéb devizakötelezettségek	2 355 524	1 676 820	-678 704

Az euró devizakör az EUR-t, az Európai Monetáris Unió tagországainak devizáit és az árfolyam-kockázati szempontból idesorolható egyéb európai devizákat (pl. GBP, CHF) tartalmazza.

Az egyéb devizák között az IMF 183,3 milliárd forintos betéte szerepel.

BEFEKTETETT ESZKÖZÖK

A befektetett eszközök az immateriális javakon, tárgyi eszközökön és beruházásokon (9,9 milliárd forint) túl a tulajdonosi részesedéseket (12,7 milliárd forint) is tartalmazzák.

Az immateriális javak, tárgyi eszközök, beruházások bruttó értékének, értékcsökkenésének és nettó értékének változása

millió forint

	Eszközcsoport							
	Immateriális javak		Ingatlanok	Berendezések	Bankjegy- és érme-gyűjtemény eszközei	MNB tárgyi eszközei összesen	Beruházások*	Immateriális javak, tárgyi eszközök és beruházások mindösszesen
	Vagyoni értékű jogok, szellemi termékek	Fejlesztés alatt lévő szoftverek						
Bruttó érték alakulása								
2001. 12. 31.	4912	11	9 344	8 102	141	17 587	81	22 591
Üzembe helyezés	197	233	81	382	18	481	632	1 543
Egyéb	0	0	0	102	0	102	92	194
Selejt	0	0	0	-4	0	-4	0	-4
Eladás	0	0	-3	-96	0	-99	0	-99
Térítés nélk. eszk.átadás	0	0	-89	-11	0	-100	0	-100
Egyéb csökkenés	-381	-197	0	-394	0	-394	-464	-1 436
2002. 12. 31.	4 728	47	9 333	8 081	159	17 573	341	22 689
Értékcsökkenés részletezése								
2001. 12. 31.	3 347	0	1 952	6 520	0	8 472	0	11 819
Terv szerinti écs. leírás	913	0	280	672	0	952	0	1 865
Terven felüli écs. leírás	0	0	0	0	0	0	0	0
Káresem. mia. écs. leírás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás miatti növekm.	0	0	0	0	0	0	0	0
Évközi csökkenés az állományból történő kivétel miatt	-377	0	-24	-482	0	-506	0	-883
Átsorolás miatti csökk.	-3	0	0	0	0	0	0	-3
2002. 12. 31.	3 880	0	2 208	6 710	0	8 918	0	12 798
Záró nettó érték								
2001. 12. 31.	1 565	11	7392	1 582	141	9 115	81	10 772
2002. 12. 31.	848	47	7125	1 371	159	8 655	341	9891
Változás	-717	36	-267	-211	18	-460	260	-881

Befektetések és a befektetésekből származó osztalékok

Az MNB befektetéseire vonatkozó stratégiája és a MNB tv. hatályos rendelkezései szerint az MNB értékesíteni szándékozik minden olyan befektetést, amely gazdasági társaság tevékenysége nem függ össze saját tevékenységével.

millió forint

Megnevezés	Tulajdoni hányad (%)		Könyv szerinti érték		Kapott osztalék	
	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	2001.	2002.
BIS (millió forint, millió arany CHF)	-	-	2 225 6,7	2 173 6,7	461 -	509 -
SWIFT (millió forint, ezer EUR)	-	-	0,4 2	0,4 2	- -	- -
Pénzjegynyomda Rt.	100,0	100,0	8 927	8 927	-	99
Magyar Pénzverő Rt.	100,0	100,0	575	575	9	-
MNB Érmekereskedelmi Rt.*	-	-	-	-	65	-
KELER Rt.	50,0	50,0	250	250	-	118
GIRO Elszámolásforgalmi Rt.	15,0	14,6	91	91	73	91
Nemzetközi Bankárképző Központ Rt.	13,0	14,6	31	31	-	3
Bankjóléti Kft.	100,0	100,0	602	602	-	-
Budapesti Értéktőzsde	5,8	6,8	30	321	-	-
Befektetések összesen:			12 731	12 970	608	820

Megjegyzés: * Az MNB Érmekereskedelmi Rt. 2001-ben beolvadt a Magyar Pénzverő Rt.-be.

Belföldi befektetéseink főbb mutatószámai (előzetes adatok)

millió forint

Gazdasági társaság neve	Saját tőke a tárgyévi eredmény nélkül	Jegyzett tőke	Tartalékok	Mérleg szerinti eredmény	Mérleg szerinti eredmény
	2002. 12. 31.	2002. 12. 31.	2002. 12. 31.	2001.	Előzetes 2002.
Budapesti Értéktőzsde Rt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	4 695	550	4145	0	-62
GIRO Elszámolásforgalmi Rt. 1054 Budapest, Vadász utca 31.	6 925	2496	4429	373	1486
KELER Rt. 1052 Budapest, Deák Ferenc u. 5.	10 409	4500	5909	707	889
Nemzetközi Bankárképző Rt. 1022 Budapest, Csopaki út 6-8.	517	210	307	2	3
Magyar Pénzverő Rt. 1089 Budapest, Könyves K. krt. 38.	1 082	575	507	75	169
Pénzjegynyomda Rt. 1055 Budapest, Markó utca 17.	9 289	8927	362	0	219
MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft. 1054 Budapest, Vadász utca 16.	614	602	12	0	-46

Az MNB követelése és kötelezettségei a kapcsolt vállalkozásokkal szemben

millió forint

Név	Követelés	Kötelezettség
GIRO Elszámolásforgalmi Rt.	-	0,50
KELER Rt.	-	1,44
Magyar Pénzverő Rt.	0,04	2,32
Pénzjegynyomda Rt.	-	8,07
Nemzetközi Bankárképző Központ	-	0,26
Budapesti Értéktőzsde Rt.	-	-
MNB Bankjóléti Kft.	-	-
ÖSSZESEN:	0,04	12,59

A **Pénzjegynyomda Rt.** a bankjegyek mellett okmányokat, zárjegyet, értékpapírokat állít elő, elsősorban intézményi megrendelők számára.

Az MNB vezetése középtávon a társaság értékesítése mellett döntött két okból. Egyrészt, mert az euró bevezetésével a forintbankjeggyártás meg fog szűnni, másrészt már jelenleg is a társaság árbevételén belül a bankjeggyártásból származó bevétel 50% alá csökkent. Értékesítéskor az MNB potenciálisan veszteséget realizálhat, mert a társaság eszközeinek egy része csak bankjeggyártásra alkalmas, amely nem biztos, hogy a vételárban meg fog térülni. Jelenlegi ismereteink szerint azonban ez a jövőbeni veszteség nem számszerűsíthető, ezért értékvesztést nem számoltunk el.

A **Magyar Pénzverő Rt.** forgalmi pénzérméket és emlékérméket gyárt, a szabad kapacitások erejéig a nemzetközi piacon vállal bér munkát, és emellett saját érmeprogram keretében törvényes fizetőeszköznek nem minősülő nemesfém érméket is előállít. 2001-ben az **MNB Érmekereskedelmi Rt.**, amely a jegybank által kibocsátott törvényes fizetőeszköznek minősülő nemesfém és nem nemesfém forgalmi érmék bel- és külföldi értékesítését végezte, beolvadt a Magyar Pénzverő Rt.-be. Az MNB stratégiájában a Pénzverő Rt.-nek az euró érmegyártásra történő felkészítésével számol.

Az **MNB Üdültetési és Jóléti Szolgáltató Kft.-t (Bankjóléti Kft.)** a bank szociális és jóléti feladatok ellátására hozta létre. A kft. az MNB-től apportálással tulajdonba vett üdülőket és sportlétesítményeket kezeli. A társaság az elmúlt években jelentős veszteségeket termelt, ezért az MNB vezetése a társaság végelszámolással történő megszüntetéséről döntött 2002-ben, amely várhatóan 2004-re befejeződik. A 2002. december 31-i beszámolójában kimutatott tőkevesztésre az MNB 32,5 millió forint értékvesztést számolt el.

A **Budapesti Értéktőzsde** 2002. június 30-án részvénytársasággá alakult át. Ennek során vagyonmérlegében eszközeit és kötelezettségeit ártértékelte. Ennek eredményeként, és mert az MNB részesedése 5,8%-ról 6,8%-ra változott, a befektetés könyv szerinti értéke 30 millió forintról 321 millió forintra nőtt.

CÉLTARTALÉK ÉS ÉRTÉKVESZTÉS

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	2001. 12. 31.	2002. évközi változások			2002. 12. 31.
		Értékvesztés/céltartalék összege	Képzés (+)	Felhasználás/visszaírás (-)	Képzésből és felhasználás/visszaírásból évközi árfolyamhatás	Értékvesztés/céltartalék összege (3+4+5)
1	2	3	4	5	6	7
I/2-ből	Hitelintézetekkel szembeni forintkövetelések	2 462,6	2,8	-462,4	0,0	2 003,0
II/3-ből	Hitelintézetekkel szembeni devizakövetelések	0,0			0,0	0,0
II/4-ből	Egyéb devizakövetelések	987,1	453,4	-423,8	-55,3	1 016,7
III/1-ből	Befektetett eszközök	0,0	32,5		0,0	32,5
III/4-ből	Egyéb eszközök	433,4			0,0	433,4
VIII	Kötelezettségek	0,0			0,0	0,0
	Mindösszesen	3 883,1	488,7	-886,2	-55,3	3 485,6

Az értékvesztés állománya 2002-ben 398 millió forinttal csökkent.

Ebből 729 millió forint értékvesztés-felhasználás egy hitelintézettel szembeni és egy egyéb követelés hitelezési veszteségét fedezte.

A CW AG-vel szemben fennálló követelésekre 2002. év végéig a 2001. december 31-i 85 millió forinthez képest további 368 millió forint értékvesztésképzés történt (lásd egyéb devizakövetelések). A Bankjóléti Kft.-nél várható tőkevesztés miatt 32 millió forint értékvesztést kellett képezni. A hitelintézetekkel szembeni követelésállomány és minősítés változása, illetve a devizaárfolyamok változása 14 millió, illetve 55 millió forint értékvesztés-felszabadítást tett lehetővé.

A KIEGYENLÍTÉSI TARTALÉKOK ALAKULÁSA

millió forint

	Megnevezés	2001. 12. 31. hivatalos	2001. 12. 31. korrigált adatok	2002. 12. 31.	Változás
1	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka*	-250 180	-175 062	-82 890	167 290
2	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka**	2 831	16 622	19 976	17 145
3	Kiegyenlítési tartalékok (1+2)	-247 349	-158 440	-62 914	184 435

* 2002. évi szabályváltozás értelmében a forintárfolyam kiegyenlítési tartalékát negatív egyenleg esetén a központi költségvetésnek 2003. március 31-ig meg kell térítenie.

** A deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka a visszavásárolt devizakötvények piaciérték-különbségét is tartalmazza.

A 2002. év során a forint hivatalos árfolyama az euróhoz képest 4,2%-kal értékelődött fel, a nettó devizapozíció év végén 1844 milliárd forint (7,8 milliárd euró) volt. Az árfolyam és a nettó pozíció alakulásának következtében 82,9

milliárd forint nem realizált árfolyamveszteség keletkezett. Az év végi mérlegben ez az egyenleg a „Központi költségvetéssel szembeni követelések” soron szerepel.

A forint éves árfolyamváltozásának mértéke 2001–2002-ben

	MNB hivatalos deviza- középárfolyam
Időszak végi árfolyam	
2000. dec. 31. (EUR)	264,94
2001. dec. 31. (EUR)	246,33
2002. dec. 31. (EUR)	235,90
Éves felértékelődés	
2001-ben	7,0%
2002-ben	4,2%

A jegybank 2001. május 4-től a forintárfolyam középparitás körüli ingadozási sávját $\pm 15\%$ -ra szélesítette.

AKTÍV ÉS PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	Állomány		Változás
		2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
	Bankügyletek miatt	209 398	150 190	–59 208
	Belső gazdálkodás miatt	90	98	8
IV.	Aktív időbeli elhatárolások	209 488	150 288	–59 200
	Bankügyletek miatt	135 083	102 098	–32 985
	Belső gazdálkodás miatt	98	182	84
X.	Passzív időbeli elhatárolások	135 181	102 280	–32 901

Az aktív és passzív időbeli elhatárolások elsősorban kamat- és kamatjellegű bevételek és ráfordítások, amelyek közgazdaságilag a tárgyidőszakot érintik, de pénzügyileg csak a következő időszakban realizálódnak.

SAJÁT TŐKE ALAKULÁSA

millió forint

Mérleg sor	Megnevezés	2001. 12. 31.	Évközi Változás	2002. 12. 31.
XI/1	Jegyzett tőke	10 000		10 000
XI/2	Eredménytartalék	30 862		7 546
	Eredménytartalék igénybevétele osztalékra		-23 316	
XI/3	Értékelési tartalék	0		0
XI/4	Forintárfolyam kiegyenlítési tartaléka	0	0	0
	A HUF/EUR árfolyam 2002-es változása miatt		-82,890	
	Költségvetés 2003. márc. 31-ig történő térítési köt. miatti átvez.		82 890	
XI/5	Deviza-értékpapírok kiegyenlítési tartaléka	0	19 976	19 976
XI/6	Mérleg szerinti eredmény	0	-4 886	-4 886
XI.	Saját tőke	40 862	-8 226	32 636

A Magyar Nemzeti Bankról szóló, módosított 2001. évi LVIII. törvény alapján az MNB 2002. évi osztalékfizetési kötelezettsége 23,3 milliárd forint. Mivel a tárgyévi eredmény a fizetett osztalékra nem nyújtott fedezetet, ezért – a törvény alapján – a jegybank a teljes összegre (23,3 milliárd forint) eredménytartalékot vett igénybe.

A kiegyenlítési tartalékokról bővebben lásd A *kiegyenlítési tartalékok alakulása* című táblázatot.

AZ MNB MÉRLEG ALATTI KÖTELEZETTSÉGEI

A határidős ügyletekből eredő kötelezettségek

millió forint

Sorsz.	Megnevezés	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.	
		Kötelezettség könyv szerinti értéke	Kötelezettség könyv szerinti értéke	Nettó piaci érték
1	Fedezeti ügyletek (2+3+4+5)	3 944 336	3 230 460	-7 326
2	– devizaforward ügyletek	0	114 574	0
3	– rövid devizaswap ügyletek	92 092	100 333	1 845
4	– currency swap ügyletek	3 099 970	2 278 424	-7 549
5	– kamatswap ügyletek	752 274	737 129	-1 622
6	Egyéb célú határidős műveletek (7+8)	24 633	203	17
7	– opciós ügyletek	24 633	0	0
8	– kamat futures ügyletek	0	203	17
9	ÖSSZESEN (1+6)	3 968 969	3 230 663	-7 309

A fedezeti ügyletek (1.–5.) a nettó devizapozíción a keresztárfolyam-ingadozások, illetve kamatlábváltozások miatt felmerülő kockázatokat csökkentik, és segítenek az MNB Igazgatósága által elfogadott irányadó (benchmark) devizaszerkezet kialakításában. Ezek túlnyomó részben a költségvetéssel és annak megbízásából kötött ügyletek.

A devizaárfolyam-kockázat fedezésének fő eszközei a rövid távú devizaswap és -forward ügyletek, illetve a közép- és hosszú lejáratú devizaswapok (currency swapok). Az MNB által kívánatosnak tartott kamatstruktúra beállítását célozzák a konkrét kötvénykibocsátásokhoz rendelt fedezeti célú kamatswap ügyletek.

A kamatswap ügyletek között a jegybanknak az ÁKK-val kötött ügyletei is szerepelnek, melyek a devizaadósság kamatkockázatának csökkentésére szolgálnak, és ezeket az MNB a tőkepiacon ellenügylettel fedezi.

Egyéb mérleg alatti kötelezettségek

millió forint

Sorsz.	Megnevezés	2001. 12. 31.	2002. 12. 31.
		Kötelezettség könyv szerinti értéke	Kötelezettség könyv szerinti értéke
1	Deviza-repoügyletekből származó kötelezettség	22 909	0
2	Garanciák	160 851	149 588
3	Feltételes kötelezettségvállalás	779	0
4	Rendelkezésre tartott hitelkeretek	407	0
5	Egyéb mérleg alatti kötelezettségek	144	2
6	ÖSSZESEN (1+2+3+4+5)	185 090	149 590

A garanciák sor olyan export-import garanciákat tartalmaz, melyekhez minden esetben reverzális szerződés vagy állami garancia kapcsolódik. Az MNB a garancia lehívásakor – szükség esetén – élhet a viszontgarancia jogával.

Az egyéb mérleg alatti kötelezettségek nagyrészt az MNB által indított és fogadott inkasszóból eredő kötelezettséget tartalmazzák.

AZ MNB JÖVEDELEMTULAJDONOSONKÉNTI NETTÓ KAMATEREDMÉNYÉNEK ALAKULÁSA

Nettó forint és deviza kamat- és kamatjellegű eredmény

millió forint

Eredm. kimut. sora	Megnevezés	2001	2002	Változás
$(I/1+II/2)-(X/1+XI/1)$	Központi költségvetés	91 983	63 310	-28 673
$(I/2+II/3)-(X/2+XI/2)$	Hitelintézetek	-63 417	-50 923	12 494
$(I/3+II/4)-(X/3+XI/3)$	Egyéb	-49 897	7 802	57 699
	Nettó kamateredmény	-21 331	20 189	41 520
	Nettó forint kamatjellegű	666	2	-664
	Deviza-értékpapírok	-4 796	-2 429	2 367
	Külföldön kibocsátott kötvények	-812	20	832
	Határidős ügyletek*	-5 313	-1 695	3 618
	Egyéb	0	0	0
$(I/4+II/5)-(X/4+XI/4)$	Nettó kamatjellegű eredmény	-10 255	-4 102	6 153
(I+II)-(X+XI)	Nettó kamat- és kamatjellegű eredmény összesen	-31 586	16 087	47 673

* A fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek részletezését lásd a II. fejezetben.

Az MNB által korábban külföldön kibocsátott, majd később visszavásárolt értékpapírok 10,9 milliárd forintos kamatbevétele nem ráfordítást csökkentő tételként, hanem egyéb devizabevételként szerepel az eredménykimutatásban.

A kamatjellegű eredmény tartalmazza:

- a határidős ügyletek devizaárfolyam-változáshoz nem kapcsolható bevételeinek és ráfordításainak egyenlegét,
- a deviza-értékpapírok beszerzési árának és eladási árának különbözetét, illetve – lejáratig tartott papírok esetén – beszerzési árának és névértékének különbségét, valamint
- az MNB által külföldön kibocsátott és később visszavásárolt kötvények névértékének és beszerzési értékének lejáratkor elszámolt különbözetét, illetve – lejárat előtti értékesítés esetén – a beszerzési és eladási árának különbözetét.

A kamatjellegű eredményben megjelenő fedezeti és egyéb célú határidős ügyletek eredményének részletezése

millió forint				
Sorszám	Megnevezés	2001	2002	Változás
1	Határidős ügyletekből származó bevételek (2+3+4+5+6)	266 187	177 392	-88 795
2	– currency swapok kamata	263 559	173 300	-90 259
3	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata	1 742	3 310	1 568
4	– fedezeti FX swapok kamatkülönbözete	220	600	380
5	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége	188	0	-188
6	– egyéb célú ügyletek	478	182	-296
7	Határidős ügyletekből származó ráfordítások (8+9+10+11+12)	271 500	179 087	-92 413
8	– currency swapok kamata	265 539	175 173	-90 366
9	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata	1 088	1 670	582
10	– fedezeti FX swapok kamatkülönbözete	4 331	1 086	-3 245
11	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamvesztése	0	972	972
12	– egyéb célú ügyletek	542	186	-356
13	Határidős ügyletek nettó eredménye (1–7)	-5 313	-1 695	3 618
14	– currency swapok kamata (2–8)	-1 980	-1 873	107
15	– éven túli lejáratú kamatswapok kamata (3–9)	654	1 640	986
16	– fedezeti FX swapok kamatkülönbözete (4–10)	-4 111	-486	3 625
17	– fedezeti határidős ügyletek árfolyamnyeresége* (5–11)	188	-972	-1 160
18	– egyéb célú ügyletek (6–12)	-64	-4	60

Az MNB a külföldön kibocsátott kötvényeiből eredő árfolyam- és kamatkockázatot currency swapok (és egyéb határidős ügyletek) kötésével fedezte.

Az 1997-es adósságcseré során az MNB a költségvetés forinthiteleinek nagy részét devizahitelekre váltotta úgy, hogy a kibocsátott kötvényekkel megegyező feltételekkel ellentétes ügyletet kötött a költségvetéssel. Az MNB az ÁKK-val megkötötte a kötvényekhez kapcsolódó currency swap ügyletek többségét is, közel azonos feltételekkel. A currency swapokból származó bevételek és ráfordítások bruttó módon szerepelnek az eredménykimutatásban. Azon swapok esetében, amelyek mind külföld felé, mind az ÁKK-val szemben fennállnak, a bevétel, illetve ráfordítás többszörösen szerepel a kamatjellegű eredményben. Ugyanakkor ezek nettó eredményhatása az MNB saját nevében külfölddel megkötött currency swapokkal együtt 1,9 milliárd forint.

A DEVIZAÁLLOMÁNYOK ÁTÉRTÉKELÉSÉBŐL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY ÖSSZETEVŐI

millió forint

	2001	2001. korrigált adatok*	2002
Árfolyamváltozásból származó eredmény	55 123	-19 996	-3 355
Kiegyenlítési tartalék változása a mérlegben – a centrum és a hivatalos árf. eltérése miatt – nem realizált átértékelési eredmény miatt	-211 899	-136 780	-82 890
Árfolyamváltozásból származó teljes hatás	-156 776	-156 776	-86 245

* A 2002-ben hatályba lépett szabály szerint számítva.

A 2002. év során a forint hivatalos árfolyama az euróhoz képest 4,2%-kal erősödött, a nettó devizapozíció 222 milliárd forinttal (0,6 milliárd euróval) csökkent. A két hatásból eredően 3,4 milliárd forint realizált és 82,9 milliárd forint nem realizált árfolyamveszteség keletkezett, így a forint árfolyamváltozásából származó, közgazdasági értelemben vett teljes veszteség 2002-ben 86,2 milliárd forint volt.

A 2002-ben hatályba lépő új szabályok szerint számítva 2001-ben 20,0 milliárd forint realizált és 136,8 milliárd nem realizált veszteség keletkezett volna.

A kiegyenlítési tartalékról lásd még a 65. oldalt.

PÉNZFORGALOMBÓL SZÁRMAZÓ EREDMÉNY

millió forint

		2001	2002	Változás
1	Hitelintézetek betétszámla-forgalmi jutaléka, díjbevétele	613	707	94
2	Készpénzforgalommal kapcs. díjbevétel	538	533	-5
3	Egyéb jutalékok, díjak	256	257	1
4	Pénzforgalommal kapcsolatos bevételek	1 407	1 497	90
5	Bankjegy- és érmegyártás költsége	5 107	3084	-2 023
6	Emlékérmeverés költsége	312	80	-232
7	VIBER fizetési forgalom miatti ráfordítás	316	331	15
10	Pénzforgalommal kapcsolatos egyéb ráfordítás	68	54	-14
11	Pénzforgalommal kapcsolatos ráfordítás összesen	5 803	3 549	-2 254
12	Pénzforgalomból származó eredmény	-4 396	-2 052	2 344

A 2002. év során a hitelintézetek forintbetétszámlájának forgalmi jutaléka és díjbevételei a díjtételek nagysága és megnövekedett száma miatt kismértékben (94 millió forint) emelkedett, a jutalék nagysága nem változott. A tárgyévben a pénzforgalomból és pénzkibocsátásból származó nettó ráfordítás összege 2,1 milliárd forint volt, az előző évinél 2,3 milliárd forinttal alacsonyabb.

Lényeges változás a bankjegy- és érmegyártás költségeinél tapasztalható. 2001-ben a bankjeggyártási költségek emelkedése a 20 000 forintos bankjegyek 2001. évi forgalomba hozatala miatt történt. Az euró várható magyarországi bevezetésével összhangban a bankjegy- és érmekészlet 2002-ben csökkent, ami lehetővé tette a gyártási igény mérséklődését és a költségek csökkenését.

EGYÉB EREDMÉNY

	millió forint		
	2001	2002	Változás
1 Befolyt jutalékok és díjak	442	292	-150
2 Devizában befolyt kötvénykölcsönzési díj	782	533	-249
3 Központi költségvetés devizahitelének költsége	600	356	-244
4 Előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek	307	762	455
5 Egyéb bevételek összesen	2 131	1 943	-188
6 EFSAL-hitelhez kapcsolódó költség	0	1 636	1 636
7 Egyéb jutalék és költség	3 355	2 194	-1 161
8 Előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások	10 124	1 440	-8 684
9 Egyéb ráfordítások összesen	13 479	5 270	-8 209
10 Egyéb eredmény	-11 348	-3 327	8 021

Az egyéb eredmény 2002-ben összesen 3,3 milliárd forint veszteség volt.

A devizában befolyt kötvénykölcsönzési díj 2002-ben csökkent. Ez a bevétel az MNB és annak legnagyobb értékpapírszámla-vezetője között kötött kötvénykölcsönzési keretmegállapodás alapján a kölcsönadott értékpapírok után az MNB-t illeti. A központi költségvetés devizahitelének költsége, azaz a devizahitelek előtörlesztéséhez, kamatához kapcsolódó jutalék 2001-hez képest csökkent, mivel kisebb volt a hitelek átlagállománya, továbbá 2002-ben nem volt előtörlesztés.

A devizakötvények kibocsátásával kapcsolatban felmerült költségek 2001-ről 2002-re 1 milliárd forinttal csökkentek. Ez a költség típusa a kötvény lejáratáig egyenletesen kerül elosztásra, ezért a kifutó kötvényállományok miatt a költségek is folyamatosan csökkennek.

Az ÁKK és az MNB között létrejött megállapodás alapján a költségvetés az EFSAL hitelt előtörleszti, és az előtörlesztési jutalék felét az MNB átvállalja. Ez az előtörlesztéshez kapcsolódó ráfordítás 1,6 milliárd forinttal csökkentette az MNB 2002. évi mérlegét.

2001-ben a 10,1 milliárd forintos előző tételekbe nem sorolt, szokásos mértékű és rendkívüli ráfordításokból 6,4 milliárd forint a CW AG eladásával összefüggésben keletkezett, a tulajdonosi részesedés kivezetése és az alárendelt kölcsöntőke hitelezési veszteségként történő leírása miatt. A rendkívüli ráfordításra fedezetet nyújtott a korábbi években képzett értékvesztés visszairása. Emellett jelentős tétel volt a hitelezési veszteségek között egy 2,7 milliárd forintos követelés leírása a követelés engedményezése miatt, amire egy korábban megképzett értékvesztés nyújtott fedezetet.

A 2002. évi, az előző tételekbe nem sorolt, szokásos mértékű és rendkívüli eredményről lásd a következő oldalon található táblázatot.

AZ ELŐZŐ TÉTELEKBE NEM SOROLT SZOKÁSOS MÉRTÉKŰ ÉS RENDKÍVÜLI EREDMÉNY RÉSZLETEZÉSE

millió forint

Sorszám	Megnevezés	2001	2002	Változás
	Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételek			
1	Befektetett pénzügyi eszközök miatt	306	321	15
2	Egyéb eredményhelyesbítés	0	15	15
3	MFB-nek engedményezett refinanszírozási hitel elszámolása	0	425	425
4	Egyéb bevétel	1	1	0
5	Összesen (1+2+3+4)	307	762	455
	Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordítások			
6	Szokásos mértéket meghaladó hitelezési és egyéb veszteség	2 673	737	-1 936
7	Befektetett pénzügyi eszközök miatt	6 481	30	-6 451
8	Végleges pénzátadás	919	39	-880
9	MFB-nek engedményezett refinanszírozási hitel elszámolása	0	425	425
10	Egyéb ráfordítás	51	209	158
11	Összesen (6+7+8+9+10)	10 124	1 440	-8 684

A 2002. évi, az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli eredmény elemei a következők:

- Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli bevételekből 321 millió forint a Budapesti Értéktőzsde 2002. június 30-i részvénytársasággá alakulásával függ össze. Ezzel kapcsolatban a korábbi könyv szerinti érték kivezetése miatt 30 millió forintos rendkívüli ráfordítás keletkezett.
- Továbbá 2002. év során a leírt hitelezési veszteségből megtérülés miatt 15 millió forint rendkívüli bevétel keletkezett.
- Az előző tételekbe nem sorolt szokásos mértékű és rendkívüli ráfordításokból a hitelezési veszteségek között 737 millió forint értékű leírás szerepelt, amire fedezetet nyújtott a korábban megképzett céltartalék.
- Az MFB-nek átadott refinanszírozási hitelekkel kapcsolatos elszámolás során 425 millió forint bevétel és ráfordítás keletkezett.
- A rendkívüli ráfordítások között a Végleges pénzátadás soron 2002-ben döntően nemzetközi és hazai szervezetek és alapítványok támogatása szerepel.
- Az egyéb ráfordítások között nagyrészt (67 millió forint) az ÁKK-nak térítés nélkül átadott ingatlanok nyilvántartási értékének kivezetése jelent meg.

A BANKÜZEMI BEVÉTELEK ÉS RÁFORDÍTÁSOK ALAKULÁSA

millió forint

Er. kimut. sora	Megnevezés	2001	2002	Változás
	Részesedések osztaléka	608	820	212
	Eszköz- és készletértékesítés bevétele	121	84	-37
	Exportértékesítés árbevétele	7	4	-3
	Közvetített szolgáltatás bevétele	47	45	-2
	Kiszámlázott szolgáltatások bevétele	52	58	6
	Egyéb bevételek	12	6	-6
	Rendkívüli bevételek	6	3	-3
VIII.	Banküzem bevételei összesen	853	1 020	167
	Anyagjellegű ráfordítás összesen	3 441	3 011	-430
	Személyi jellegű ráfordítás összesen	9 837	9 057	-780
	Értékcsökkenési leírás	2 323	1 865	-458
	Eszközök aktivált értéke	-39	-56	-17
	Egyéb tevékenység önköltségének átvezetése	-366	-370	-4
	Banküzem működési költségei összesen	15 196	13 507	-1 689
	Eszközök és készletek miatti ráfordítás	155	114	-41
	Kiszámlázott szolgáltatások ráfordításai	44	34	-10
	Eredményt terhelő adók	23	1	-22
	Térítés nélkül átadott eszközök	0	0	0
	Egyéb ráfordítás	0	0	0
	Banküzem működési ráfordításai összesen	222	149	-73
XVII.	Banküzem működési költségei és ráfordításai mindösszesen	15 418	13 656	-1 762

A banküzem 2002. évi működési költségeiben (13,5 milliárd forint) a 2001. évi költségszinthez képest 1,7 milliárd forint csökkenés következett be. A működési költségek csökkenése több tényező együttes hatásának eredménye.

A személyi jellegű költségek 0,8 milliárd forinttal csökkentek, elsősorban a 2002. évi létszámleépítések következményeként. A személyi költségeken kívüli működési költségek együttesen 0,9 milliárd forinttal mérséklődtek, főként az üzemeltetési és az IT-költségeknél elért megtakarításokhoz kötődően. Ezek alapvetően a szükséges szolgáltatási szintek újradefiniálásának, valamint a beszerzések során a pályáztatási rendszer általánossá tételének köszönhetőek.

A banküzem bevétele 2002-ben összesen 1,0 milliárd forint volt, melynek legnagyobb részét a részesedések osztaléka tette ki (BIS, KELER Rt., GIRO Rt.).

A LÉTSZÁM ÉS BÉRKÖLTSÉG ADATAINAK VÁLTOZÁSA ÉS A VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JAVADALMAZÁSA

Létszám- és béradatok

millió forint

Megnevezés	2001	2002	Változás (%)
Állományba tartozók bérköltége	5 287	4 897	-7,4
Egyéb bérköltég*	539	486	-9,8
Kifizetett bérköltég	5 826	5 383	-7,6
Korrektíós tételek összesen	26	-26	
– 2002-ben kifizetett időbeni elhatárolás	26	-26	
Bérköltég	5 852	5 357	-8,5
Személyi jellegű egyéb kifizetés	1 483	1 509	1,7
Járadékok	2 502	2 191	-12,4
Személyi jellegű ráfordítás összesen	9 837	9 057	-7,9

* Egyéb bérköltég tartalmazza: a felmentési illetményre és szabadságmegváltásra, valamint az állományba nem tartozók és nem MNB-s munkavállalók részére kifizetett összegeket.

Megnevezés	2001	2002	Változás (%)
Munkavállalók átlagos létszáma	1 246	1 058	-15,1

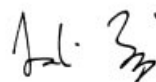
A vezető tisztségviselők javadalmazása

Testület	Tiszteletdíj
Monetáris Tanács	17 686 290 Ft
Felügyelőbizottság	8 341 877 Ft

A vezető tisztségviselők hitelei

Testület	Hitelek összege	Fennálló egyenleg	Legutolsó lejárat 2002. december 31-én	Kamat mértéke
Igazgatóság	71 590 572 Ft	56 844 941 Ft	2016. 12. 15.	Változó kamatozású (amelynek mértéke 2002. december 31-én a jegybanki alapkamat + 1 százalékpont)
Felügyelőbizottság	2 000 000 Ft	895 350 Ft	2004. 09. 15.	Változó kamatozású (amelynek mértéke 2002. december 31-én a jegybanki alapkamat + 1 százalékpont)

Az MNB korábbi vezető tisztségviselőivel – igazgatósági, felügyelőbizottsági tagjaival – szemben nyugdíjfizetési kötelezettség nincs.

2003. április 17.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke

KÖZGYŰLÉSI HATÁROZAT

A MAGYAR NEMZETI BANK 2002. MÁJUS 22-ÉN TARTOTT ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK 1/2003. (V. 22.) SZÁMÚ HATÁROZATA

I. A Magyar Nemzeti Bank 2003. évi rendes Közgyűlése

- a 2002. évi üzletéről szóló auditált éves beszámolót elfogadja;
- a Magyar Nemzeti Bank

A./ A 2002. december 31-i mérlegének főösszegét 4 231 926 millió forintban,
azaz: Négybillió-kettőszázharmincegymilliárd-kilencszázhuszonhatmillió forintban,

B./ A 2002. évi, tárgyévi veszteségét 4 886 millió forintban,
azaz: Négymilliárd-nyolcszáznyolcvanhatmillió forintban állapítja meg.

II. A Közgyűlés az MNB 2002. évi jövedelemelszámolásával kapcsolatos rendezést az MNB-ről szóló 1991. évi LX. törvény 78. §-a alapján a következők szerint hagyja jóvá:

A./ A 2002. évben a Magyar Nemzeti Banknak a Részvényessel szembeni osztalékelszámolás miatti kötelezettsége 23 316 millió forint,
azaz: Huszonhárommilliárd-háromszáztizenhatmillió forint,

B./ A 2002. évben az MNB által befizetett osztalékfelőleg 23 316 millió forint,
azaz: Huszonhárommilliárd-háromszáztizenhatmillió forint,

így a Részvényes és az MNB között további követelés és kötelezettség nincs.

A Magyar Nemzeti Bank Éves jelentése, 2002

Nyomdai előkészítés: Iconos Reklámügynökség
1022 Budapest, Bogár u. 29.
Nyomdai munkák: Print-X Rt.